

NCE

Nota de Conjuntura Econòmica

Anàlisi de l'evolució de l'economia catalana
i el seu entorn
Informe trimestral

Número 103
Gener de 2019

Generalitat de Catalunya
**Departament de la Vicepresidència
i d'Economia i Hisenda**

Nota de Conjuntura Econòmica

Anàlisi de l'evolució de l'economia catalana i el seu entorn

Número 103. Gener de 2019

ISSN: 2013-3480

© **Generalitat de Catalunya. Departament de
Vicepresidència, i d'Economia i Hisenda**

Aquesta obra està subjecta a una llicència *Creative Commons* del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada.

Resum de la llicència:

[http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/
3.0/es/deed.ca](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca)

Llicència completa:

[http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/
3.0/es/legalcode.ca](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca)

Edició

Direcció General d'Anàlisi Econòmica

Rambla Catalunya, 19-21

08007 Barcelona

<http://economia.gencat.cat>

Redacció

Direcció General d'Anàlisi Econòmica,

amb la col·laboració de la Direcció General de Pressupostos i la
Direcció General de Política Financera, Assegurances i Tresor

Data de tancament: 31 de gener de 2019

Disseny gràfic

Enric Jardí

Índex de continguts

Els trets més destacats	4
1. L'entorn de l'economia catalana	6
2. El producte interior brut	14
3. El comerç exterior	26
4. El mercat de treball	33
5. L'evolució dels preus i dels salaris	42
5.1. L'evolució dels preus	42
5.2. L'evolució dels salaris i dels costos laborals	50
6. Àmbits monetari, financer i borsari	55
7. El sector públic	67
8. Recull d'indicadors	75
Requadre 1. El PIB i el PIB per habitant de les demarcacions territorials l'any 2016	78
Requadre 2. Pes del sector de la construcció: evolució recent	85

Els trets més destacats

- Revisió a la baixa en les expectatives sobre l'economia internacional, en particular a la zona euro. La rebaixa s'explica pel debilitament del comerç mundial, pel to menys favorable de les condicions financeres i per la incertesa derivada de factors com el *Brexit*.
- El quart trimestre del 2018 el PIB català creix un 0,6 % intertrimestral, una dècima per sobre de l'increment del tercer trimestre. El creixement interanual es modera fins a un 2,2 %.
- Aquest creixement més baix es deriva fonamentalment d'un context internacional menys favorable, que està provocant que la demanda externa i el sector industrial (el sector més obert a l'exterior) experimentin un deteriorament.
- Tot i la moderació, el creixement econòmic a Catalunya supera en un punt percentual el registrat a la zona euro, on el creixement s'ha desaccelerat fins a un 1,2 % interanual el quart trimestre.
- En mitjana anual del 2018, el PIB català ha crescut un 2,6 %, per sota del creixement d'un 3,4 % registrat l'any 2017.
- La construcció manté un creixement notable el quart trimestre (4 % interanual), mentre que els serveis han accelerat el ritme fins a un 3,3 %. En sentit oposat, el sector industrial és el més afectat per la feblesa de la demanda externa i el seu VAB es contreu el quart trimestre un 1,5 % en termes interanuals.
- Durant el 2018 la despesa del turisme estranger ha seguit a l'alça, amb un creixement d'un 6,4 % anual en acumulat fins al novembre.
- El creixement de les exportacions de béns s'ha alentit al llarg del 2018. En termes acumulats fins al novembre augmenten un 1,9 % en valors corrents, per sota del 2017. En canvi, les importacions de béns segueixen amb un creixement significatiu, d'un 7,2% en termes acumulats fins novembre.
- L'ocupació segueix creixent a un ritme notable. En el conjunt del 2018, el nombre d'ocupats ha augmentat un 2,7 % segons l'EPA, tot i que l'ocupació temporal creix més que el nombre

d'assalariats indefinits; la taxa d'atur baixa fins a un 11,5%, el valor més baix en deu anys.

- En el total de l'any, la inflació ha estat moderada (1,8 %), quatre dècimes per sota de la de l'any anterior. A la part final del 2018, la inflació s'ha moderat més (i tanca desembre en un 1,4 % interanual) per l'evolució a la baixa del petroli, després d'una primera meitat del 2018 amb una cotització elevada.
- El cost laboral per treballador i mes del tercer trimestre va augmentar un 2,3 % interanual. Això s'explica per la recuperació progressiva dels salaris durant el 2018. Tot i que el creixement del cost laboral supera el que s'havia registrat els últims anys, continua sent un augment moderat, en línia amb el creixement que registren els preus.
- Els principals índexs borsaris europeus han registrat pèrdues importants durant el quart trimestre i han acabat el 2018 amb caigudes anuals de dos dígit. L'IBEX-35 registra una caiguda acumulada del 15,0 % anual en el tancament del 2018.
- Els ingressos no financers de la Generalitat fins al novembre augmenten un 3,4 % anual, amb un creixement notable de les bestretes del model de finançament (4 %). L'alentiment del ritme de comptabilització d'algunes partides frena l'increment del conjunt de despeses no financeres, que fins al novembre van ser un 1 % més elevades que el mateix període de l'exercici anterior.

1.

L'entorn de l'economia catalana

El creixement econòmic mundial es revisa a la baixa

El 2018, d'acord amb les estimacions del Fons Monetari Internacional, el creixement econòmic mundial ha estat del 3,7 %, similar al de l'any 2017 (3,8%). Però alguns indicadors recents i les perspectives a curt termini han anat empitjorant, cosa que ha fet que l'FMI revisi a la baixa el creixement del PIB previst per al 2019 en dues dècimes, fins al 3,5 %.

Previsions de creixement econòmic

(% de variació interanual del PIB)

	2018	Projeccions		Diferència amb les projeccions d'octubre	
		2019	2020	2019	2020
Economia mundial	3,7	3,5	3,6	-0,2	-0,1
Economies avançades	2,3	2,0	1,7	-0,1	0,0
Estats Units	2,9	2,5	1,8	0,0	0,0
Japó	0,9	1,1	1,1	0,2	0,2
Regne Unit	1,4	1,5	1,6	0,0	0,1
Zona euro	1,8	1,6	1,7	-0,3	0,0
Alemanya	1,5	1,3	1,6	-0,6	0,0
França	1,5	1,5	1,6	-0,1	0,0
Itàlia	1,0	0,6	0,9	-0,4	0,0
Espanya	2,5	2,2	1,9	0,0	0,0
Economies emergents i en desenvolupament	4,6	4,5	4,9	-0,2	0,0
Xina	6,6	6,2	6,2	0,0	0,0
Índia	7,3	7,5	7,7	0,1	0,0
Rússia	1,7	1,6	1,7	-0,2	-0,1
Amèrica llatina i Carib	1,1	2,0	2,5	-0,2	-0,2
Brasil	1,3	2,5	2,2	0,1	-0,1
Àfrica subsahariana	2,9	3,5	3,6	-0,3	-0,3
Orient Mitjà, nord d'Àfrica i Pakistan	2,4	2,4	3,0	-0,3	0,0
Comerç mundial	4,0	4,0	4,0	0,0	-0,1

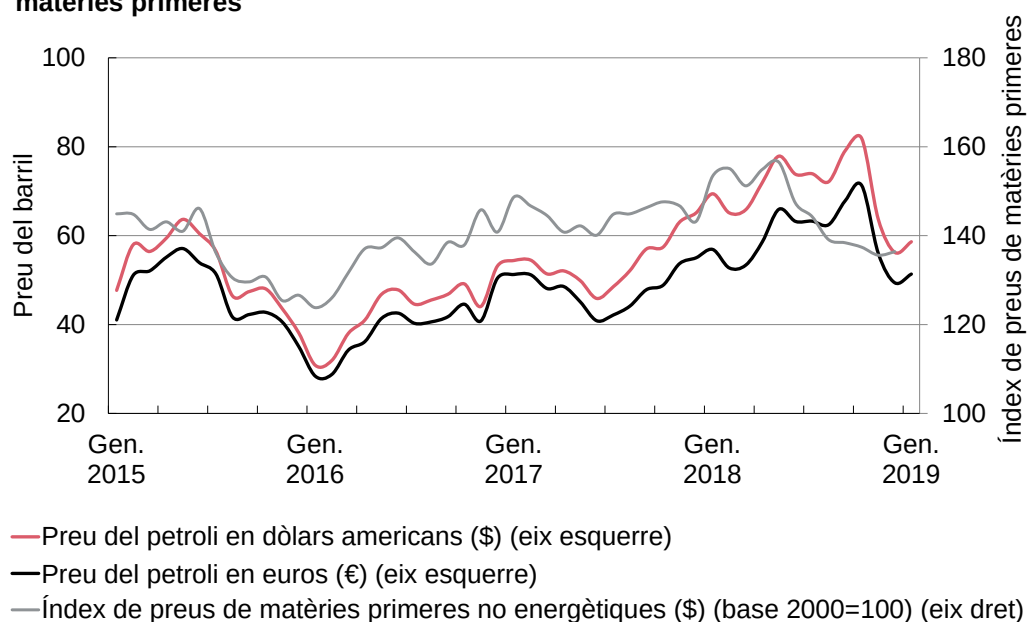
Font: World Economic Outlook Update, FMI (gener de 2019).

L'empitjorament en les perspectives s'observa a les economies avançades, el PIB de les quals ha crescut un 2,3 % el 2018, igual que el 2017; i que creixerà una dècima menys de l'esperat el 2019 (2,0 %). De forma similar, les economies emergents i en desenvolupament han crescut un 4,6 % el 2018, una dècima menys que el 2017; i s'espera un augment del 4,5 % el 2019, dues dècimes menys que en les estimacions d'octubre.

Malgrat aquesta desacceleració generalitzada i més acusada del previst uns mesos enrere, el creixement econòmic segueix sent positiu a les economies principals. Les revisions a la baixa s'expliquen principalment pel debilitament del comerç mundial, afavorit per les tensions entre els EUA i la Xina, així com pel fet que la majoria d'economies han anat assolint nivells madurs del cicle econòmic expansiu després de la crisi econòmica del 2008.

D'altra banda, les condicions financeres són menys acomodaticies en el cas de la Reserva Federal dels EUA (Fed). Per la seva banda, el Banc Central Europeu (BCE) manté una posició més clarament expansiva, malgrat que ha posat fi a la compra neta d'actius. Així doncs, hi ha un afebliment progressiu dels estímuls monetaris a escala global.

Evolució del preu del barril de petroli Brent i del preu de les matèries primeres

*La darrera dada correspon al preu mitjà de l'1 al 24 de gener de 2019.

Font: Banc d'Espanya i Ministeri d'Economia i Empresa.

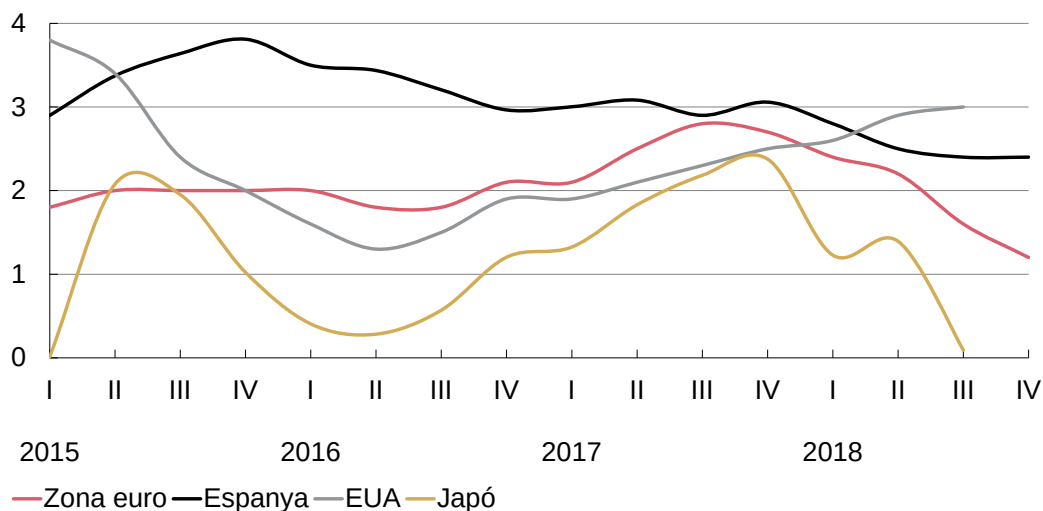
Després d'un any i mig de tendència a l'alça en el preu del petroli, que va assolir l'octubre del 2018 el seu valor màxim des de finals del 2014, el preu del cru ha canviat la tendència amb una caiguda entre octubre i

novembre del 22 %. El petroli s'ha seguit abaratint fins a l'inici del 2019 malgrat els acords entre la majoria dels països productors de petroli per retallar la producció i posar pressió sobre el mercat.

El PIB dels EUA moderarà el creixement el 2019 però el ritme estarà per sobre de la majoria d'economies avançades

El PIB dels EUA mostra un perfil de creixement que s'ha anat accelerant durant el 2018, fins a un 2,9 % anual segons estimacions de l'FMI, set dècimes més que el 2017. Per al 2019 s'espera una desacceleració en el ritme de creixement del PIB, fins al 2,5 %, sense canvis en relació amb les estimacions d'octubre. La moderació s'emmarca en un context d'incertesa quant a l'evolució del comerç internacional per les mesures iniciades pels EUA, i també en un context de normalització en les condicions financeres de la Fed. A tot això, cal afegir la pèrdua d'efecte del estímuls fiscals introduïts un any enrere i el tancament parcial de l'Administració. Els últims moviments geopolítics, amb l'acord comercial amb Mèxic i Canadà, o una treva relativa amb la Xina, han reduït lleugerament les tensions però les incerteses segueixen sent rellevants.

Creixement interanual del PIB (%)

Font: Eurostat, INE, Bureau of Economic Analysis i Cabinet Office.

El PIB del Japó ha crescut menys del previst el 2018 però les perspectives per al 2019 milloren

L'FMI estima que el creixement del PIB japonès per al 2018 ha estat poc dinàmic, d'0,9 %. Per contra, és més optimista de cara al 2019, ja que es revisa a l'alça en dues dècimes el creixement econòmic, fins a

l'1,1 %. La revisió per al 2019 s'explica perquè s'han anunciat mesures fiscals expansives addicionals, que busquen impulsar l'economia abans de l'increment impositiu sobre el consum previst per a l'octubre.

La Xina ha crescut durant el 2018 al ritme més baix en gairebé tres dècades i es moderarà més el 2019. El PIB de l'Índia se segueix accelerant

El PIB de la Xina ha crescut un 6,6 % el 2018, per sobre de l'objectiu establert pel govern xinès (6,5 %) i de la gran majoria d'economies mundials. Però l'economia xinesa s'ha desaccelerat al llarg del 2018: 6,8 %, 6,7 %, 6,5 % i 6,4 % de creixement interanual en cada un dels quatre trimestres segons l'oficina nacional d'estadística de la Xina. D'aquesta manera, el creixement econòmic del gegant asiàtic ha estat el més baix dels últims 28 anys. L'FMI preveu que aquesta tendència tingui continuïtat el 2019, amb un increment del PIB del 6,2 %. La moderació en el ritme de creixement s'ha vist afavorida per les disputes comercials amb els EUA, que han condicionat l'activitat manufacturera.

El creixement del PIB de l'Índia segueix sent el més vigorós d'entre les grans economies. L'expansió del 2018 ha estat del 7,3 % i s'accelerarà lleugerament el 2019 (7,5 %) segons les previsions de l'FMI. L'economia índia s'ha vist afavorida per uns preus continguts.

L'Amèrica llatina ha crescut menys del previst el 2018 i revisa a la baixa les previsions per al 2019

El creixement econòmic de l'Amèrica llatina s'ha moderat el 2018, fins a l'1,1 %, dues dècimes menys que el creixement del 2017, i també es revisen a la baixa les previsions per al 2019 en dues dècimes, tot i que el ritme segueix esperant-se superior (2,0 %). La moderació s'explica principalment pel Brasil, que ha crescut un 1,3 % el 2018 i s'espera que el seu PIB augmenti un 2,5 % enguany. En canvi, per a Mèxic, el creixement serà molt estable: 2,1 % per ambdós anys, després de rebaixar en 4 dècimes les previsions per al 2019. Menció especial mereix Veneçuela, que després d'una caiguda del PIB del 18 % durant el 2018, s'enfronta a una crisi política que podria agreujar les perspectives econòmiques.

Les previsions per al 2019 revisen a la baixa el creixement de la majoria d'economies emergents europees, d'Orient Mitjà i d'Àfrica

El PIB de les economies emergents europees ha crescut un 3,8 % el 2018, molt per sota del ritme del 2017. L'FMI espera que la moderació sigui forta enguany, ja que revisa 1,3 punts percentuals les previsions fetes l'octubre, fins a situar el creixement esperat en el 0,7 %, especialment per la situació a Turquia.

Rússia manté un creixement econòmic relativament estable: d'un 1,7 % d'augment el 2018 i d'un 1,6 % el 2019, després de que l'FMI hagi revisat dues dècimes a la baixa les seves previsions per a enguany.

D'acord amb l'FMI, el PIB de l'Orient Mitjà, Nord d'Àfrica, Afganistan i Pakistan ha crescut un 2,4 % el 2018 i s'espera que mantinguin aquest ritme el 2019, 3 dècimes menys del previst l'octubre.

A l'Àfrica subsahariana el creixement econòmic del 2018 ha estat menor del previst (2,9 %) però s'espera que s'acceleri el 2019 (fins a un 3,5%), malgrat que també hi ha hagut una revisió negativa de 3 dècimes.

A la zona euro, el creixement del PIB s'ha moderat el 2018 (1,8 %) i es revisen també a la baixa les previsions per al 2019

La zona euro és una de les regions que més ha acusat la desacceleració econòmica dels últims mesos. Una mostra d'això són les dades de l'Eurostat, que indiquen que el creixement del PIB el quart trimestre ha seguit en el 0,2 % en termes inter trimestrals, amb un creixement interanual de l'1,2 %. D'aquesta manera, la primera estimació per al conjunt del 2018 apunta a un creixement del PIB de l'1,8 %, força inferior al creixement del 2,4% registrat l'any 2017.

L'FMI ha rebaixat les previsions del PIB de la zona euro per al 2019 en tres dècimes, fins a l'1,6 %. Aquest comportament menys positiu s'explica per una obertura comercial més elevada, que fa que la regió sigui més vulnerable a les tensions comercials internacionals, alhora que es mantenen les incerteses sobre el *Brexit*.

Destaca el comportament d'Alemanya pel seu pes dins de l'economia europea i per la correcció que ha sofert: el creixement del PIB del 2018 ha estat d'un 1,5 %, un punt per sota del creixement del 2017; i la rebaixa en les previsions per al 2019 és de sis dècimes en relació amb els càlculs d'octubre, fins a l'1,3 %. El comportament és similar en el PIB francès, per al què l'FMI calcula un creixement de l'1,5 % tant el

2018 com el 2019, de manera que preveu un creixement per a enguany d'una dècima menys que en les previsions d'octubre. El cas d'Itàlia mereix menció especial perquè ha entrat en recessió tècnica el quart trimestre del 2018 (amb una taxa intermestral del -0,2 %). El creixement del 2018 s'ha situat en l'1,0 % i les previsions per al 2019 assenyalen un avanç del 0,6%, quatre dècimes menys que les previsions anteriors.

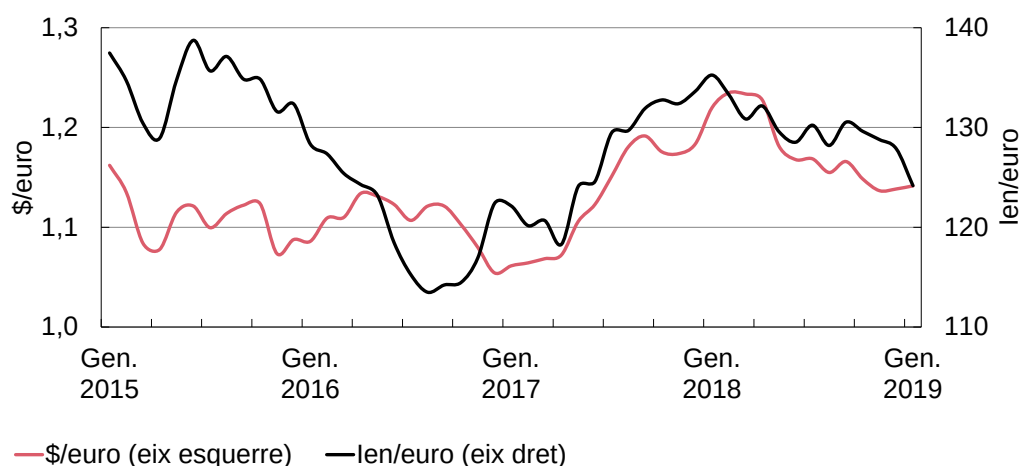
Espanya, per la seva banda, presenta creixements més elevats que la mitjana de la zona euro: 2,5 % el 2018 i 2,2 % el 2019. A més, cal apuntar que en les previsions de gener de l'FMI, Espanya és l'única economia europea de gran dimensió que no ha vist revisades a la baixa les previsions per al 2019.

Les dades més recents de l'economia de la zona euro segueixen confirmant la desacceleració econòmica. L'índex PMI d'IHS Markit mostra que a gener del 2019 el dinamisme econòmic és el més baix dels últims cinc anys i mig; tant en el cas del sector serveis com en les manufactures, malgrat que segueix sent positiu.

L'euro es deprecia en relació amb les principals monedes internacionals, afavorint la competitivitat de les exportacions

L'euro s'ha anat depreciant envers el dòlar des de l'inici del 2018, en bona mesura per la fortalesa de l'economia nord-americana, i ha tancat l'any per sota d'1,14 dòlars per euro. Aquesta evolució afavoreix la competitivitat internacional de la zona euro, però també ha encarit més alguns productes habitualment cotitzats en dòlars, com el petroli, que fins al final de l'any va presentar una tendència inflacionista.

Evolució del tipus de canvi de l'euro

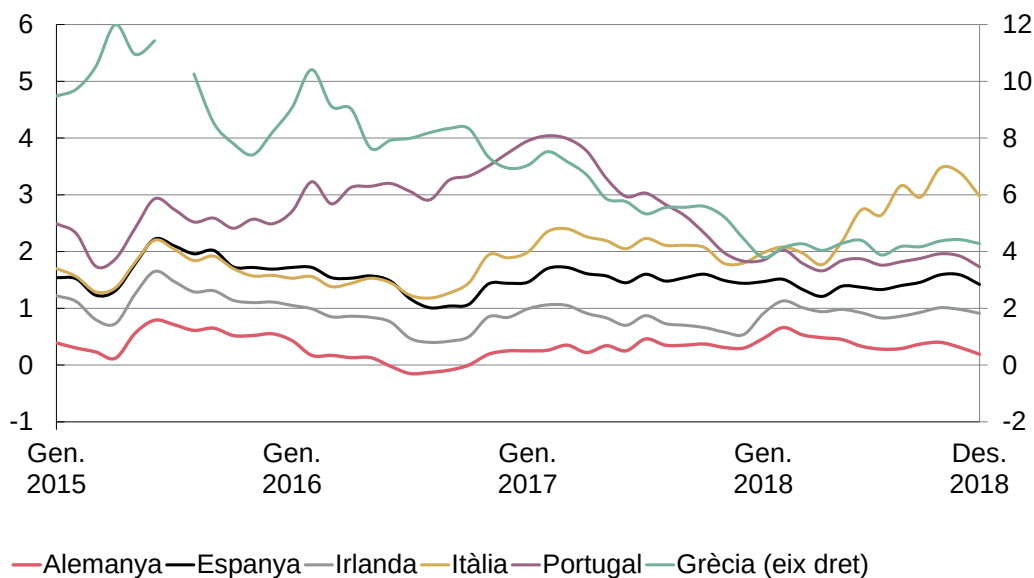
*La darrera dada correspon al preu mitjà de l'1 al 24 de gener de 2019.
Font: Banc d'Espanya.

La Fed continua apujant tipus mentre que el BCE finalitza la compra neta d'actius, però seguirà reinvertint els que vencin

La Reserva Federal (Fed) ha realitzat quatre increments de tipus durant el 2018, fins a una forquilla del 2,25-2,50 %. Malgrat la situació de plena ocupació i el possible escalfament de l'economia derivat de les mesures fiscals, hi ha factors que posen en qüestió el ritme d'increment de tipus d'interès. Entre d'altres factors, figuren les incerteses sobre la durada de l'impuls de les polítiques de l'executiu, el bloqueig pressupostari de l'administració i les disputes comercials.

Per la seva banda, el Banc Central Europeu (BCE) ha finalitzat el programa de compra d'actius, malgrat que la reinversió dels venciments dels actius del seu balanç es mantindrà com a mínim fins que s'iniciï l'increment de tipus, que s'espera per al tram final del 2019. Aquesta normalització de la política monetària, però, podria ajornar-se degut a una inflació continguda i a un creixement econòmic que mostra signes de debilitament en els últims trimestres.

Evolució del rendiment del deute públic a 10 anys (%)

Nota: el BCE no va publicar la dada de Grècia corresponent al juliol de 2015, perquè durant aquell mes s'estava negociant el tercer programa d'ajuda financera d'aquest país.
Font: BCE

Els rendiments del deute públic tanquen el 2018 sense canvis substancials respecte a un any enrere a excepció del cas d'Itàlia. A Espanya la prima de risc va pujar lleugerament coincidint amb la moció de censura al govern central i ho ha tornat a fer en el tram final de l'any, coincidint amb les negociacions dels pressupostos, però en general el comportament ha estat estable. Les incerteses polítiques sí que han castigat els bons italians, que han incrementat notablement el seu rendiment, assolint valors màxims des del 2014. Grècia, que el juny va abandonar el programa de rescat, ha estabilitzat els seus rendiments

a 10 anys en el 4 %, per sobre de la resta de països analitzats. Les últimes dades disponibles mostren una reducció destacable el desembre als països considerats que caldrà veure si té continuïtat el 2019.

El creixement econòmic d'Espanya es segueix moderant però es manté més elevat que a la majoria d'economies avançades

L'INE, amb la publicació del PIB del quart trimestre del 2018, que estima un creixement d'un 2,4 % interanual, proporciona la primera estimació del creixement econòmic del 2018, que se situa en el 2,5 %. Per tant, el creixement econòmic l'any 2018 ha estat mig punt inferior al del 2017. Al mateix temps, durant el 2018 el ritme de creixement s'ha anat alentint gradualment, amb taxes interanuals del 2,8 %, 2,5 %, 2,4 % i 2,4 % per a cada un dels trimestres.

D'altra banda, el Ministeri d'Economia i Empresa ha revisat a la baixa les seves previsions i situa el creixement del PIB per al 2019 en el 2,2 % (una dècima menys que la previsió d'octubre). La rebaixa en el creixement del 2019 s'explica per una moderació de la demanda interna (tant privada com pública), mentre que la demanda externa manté una contribució negativa.

Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

(% de variació anual, excepte si s'indica el contrari)

	2017	Projeccions	
		2018	2019
PIB	3,0	2,6	2,2
Demanda interna ¹	2,9	2,9	2,2
Despesa del consum final privat ²	2,5	2,3	1,7
Despesa del consum de les administracions públiques	1,9	1,9	1,4
Formació bruta de capital fix	4,8	5,5	4,3
Demanda externa ¹	0,1	-0,3	-0,1
Exportació de béns i serveis	5,2	2,4	2,8
Importació de béns i serveis	5,6	3,5	3,1
Capacitat (+) o necessitat (-) de finançament respecte a la resta del món (% del PIB)	2,2	1,3	1,2
Deflactor del PIB	1,6	1,0	1,7
Ocupació laboral ³	2,9	2,5	1,8
Taxa d'atur (% de la població activa)	17,2	15,5	14,0

¹ Contribució al creixement del PIB.

² Inclou llars i institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

³ En termes equivalents a temps complet.

Font: INE i Ministeri d'Economia i Empresa (gener de 2019).

2.

El producte interior brut

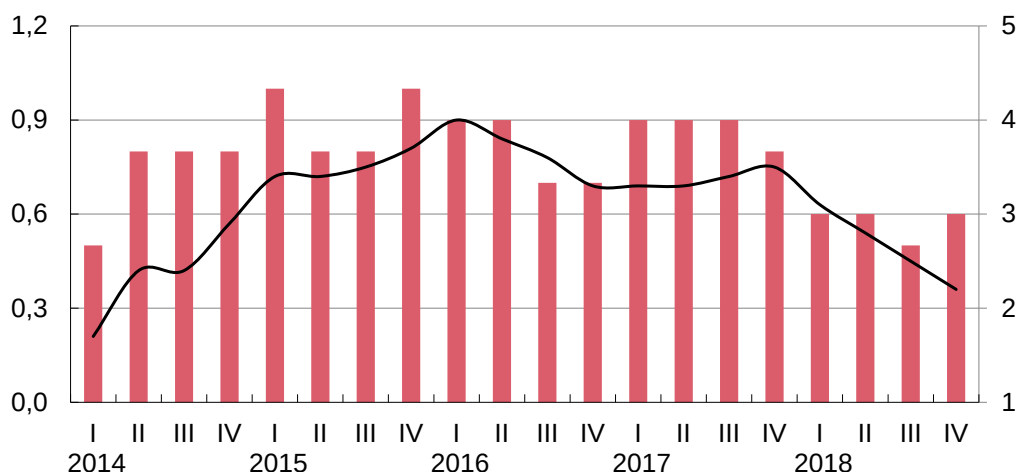
El quart trimestre del 2018 el PIB creix un 0,6 % intertrimestral, mentre que el creixement interanual es modera fins a un 2,2 %

Els darrers mesos l'activitat econòmica a Catalunya ha continuat amb una tònica de creixement més moderat, en línia amb la desacceleració que registra l'economia de la zona euro i altres economies de l'entorn. Aquest escenari de creixement més baix es deriva fonamentalment d'un context internacional menys favorable, que està provocant una feblesa significativa a la demanda externa i al sector industrial (el sector més obert a l'exterior) experimentin un deteriorament. L'avanç trimestral, que elaboren conjuntament l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i el Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, mostra que el quart trimestre del 2018 el PIB en volum ha avançat un 0,6 % intertrimestral. Cal tenir en compte que l'Idescat ha revisat les dades dels anteriors trimestres del 2018, de manera que el PIB va registrar uns increments trimestrals d'un 0,6 %, d'un 0,6 % i d'un 0,5 % durant el primer, segon i tercer trimestre, respectivament. Per tant, el creixement del quart trimestre supera en una dècima l'augment experimentat durant el tercer trimestre, i és equivalent als increments trimestrals del primer i segon trimestre. No obstant això, són uns creixements trimestrals més moderats que els que es registraven els anys anteriors (per exemple, l'any 2017 en mitjana el creixement trimestral va ser d'un 0,8 %), i que evidencien que l'economia catalana ja des de principis del 2018 va començar a enregistrar un creixement menys dinàmic.

En mitjana del 2018, el creixement del PIB ha estat d'un 2,6 %, per sota del 3,4 % registrat el 2017, però per sobre del creixement a la zona euro

En termes interanuals, el creixement s'ha anat moderant progressivament al llarg de l'any 2018 (dades també revisades), i després de créixer un 2,5 % interanual el tercer trimestre, durant el quart trimestre el PIB ha augmentat un 2,2 % interanual. En mitjana anual del 2018, el PIB ha crescut un 2,6 %, per sota del creixement d'un 3,4 % registrat l'any 2017.

Evolució del PIB de Catalunya

■ % de var. intertrimestral (eix esquerre) — % de var. interanual (eix dret)

Font: Idescat i Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

El creixement de l'economia catalana segueix superant àmpliament el de la zona euro (d'un 1,2 % interanual el quart trimestre)

La moderació en el ritme de creixement econòmic és generalitzada dins de les economies de la zona euro, si bé l'empitjorament està sent més marcat en alguns casos (per exemple, l'economia italiana ja ha entrat en recessió), mentre que d'altres economies mantenen encara un creixement anual superior al 1,5 %. En aquest sentit, l'economia catalana segueix mostrant el quart trimestre un creixement (2,2 % interanual) força superior al de la zona euro (on el creixement s'ha alentit d'un 1,6 % a un 1,2 % interanual).

Producte interior brut de Catalunya

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari (% de variació interanual)

	2017	2018	2018			
	Mitjana anual	Mitjana anual ^A	Primer trimestre ^R	Segon trimestre ^R	Tercer trimestre ^R	Quart trimestre ^A
Sector agrari	-3,1	-1,7	-3,2	-1,7	-0,9	-1,1
Indústria	4,9	1,4	4,2	2,7	0,4	-1,5
Construcció	4,7	4,9	5,6	5,7	4,3	4,0
Serveis	2,9	3,0	2,8	2,9	3,0	3,3
PIB pm	3,4	2,6	3,1	2,8	2,5	2,2

^A Dades d'avanç.

^R Dades revisades.

Font: Idescat i Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

En mitjana anual, el creixement del PIB català l'any 2018 (2,6 %) també és clarament superior al de la zona euro (1,8 %). Pel que fa a

l'economia espanyola, les dades de l'INE apunten a un creixement interanual durant el quart trimestre d'un 2,4 % (dues dècimes per sobre de Catalunya), mentre que en mitjana del 2018 l'augment del PIB ha estat d'un 2,5 %. Per tant, l'economia catalana va créixer per sobre de la mitjana espanyola en el conjunt del 2018, però el quart trimestre la variació interanual ha estat una mica inferior a la dada espanyola, en gran mesura perquè a Catalunya el sector industrial experimenta una reducció més acusada, alhora que la construcció mostra un creixement més suau que a Espanya.

La moderació del creixement a Catalunya s'explica sobretot perquè l'entorn econòmic menys favorable està afectant a l'evolució de la demanda externa i del sector industrial

Aquest creixement més baix de l'economia catalana es deriva fonamentalment d'un context internacional menys favorable- en particular a la zona euro-, caracteritzat per un augment de la incertesa, un afebliment en el comerç mundial i un to menys expansiu de la política monetària. Aquests elements estan afectant en particular a l'evolució de la demanda externa i del sector industrial, mentre que la demanda interna manté un creixement robust, tot i el context de més incertesa econòmica. D'altra banda, un altre factor desfavorable durant bona part de l'any 2018 ha estat el fort encariment del preu del petroli (fins a assolir màxims el mes d'octubre), si bé els mesos més recents el seu preu s'ha orientat a la baixa, i pel moment ha donat una treva. En el mateix sentit, els senyals menys favorables de la majoria d'economies avançades també poden provocar que la normalització monetària sigui més gradual del que es preveia fa uns mesos.

D'altra banda, durant el quart trimestre l'economia catalana ha seguit generant ocupació a ritmes molt notables, amb un creixement en el nombre d'afiliats a la Seguretat Social (2,9 % interanual), mentre que l'ocupació segons l'Enquesta de població activa (EPA) creix un 2,3 %.

Els indicadors de clima empresarial mantenen un to positiu, però menys optimista

D'igual manera, els indicadors de clima empresarial són menys optimistes que els últims dos anys, si bé aquest deteriorament és moderat i el nivell de confiança encara és força positiu. Si diferenciem entre la percepció de la marxa del negoci el quart trimestre i les expectatives de cara a l'inici del 2019, s'observa una millora en el primer cas però un indicador menys positiu en el segon. Així mateix, els indicadors de clima empresarial presenten un to més positiu a

Catalunya que al conjunt de l'Estat. Per sectors, destaca la percepció més pessimista del sector industrial, tant pel que fa a la situació actual com d'expectatives per al primer trimestre del 2019.

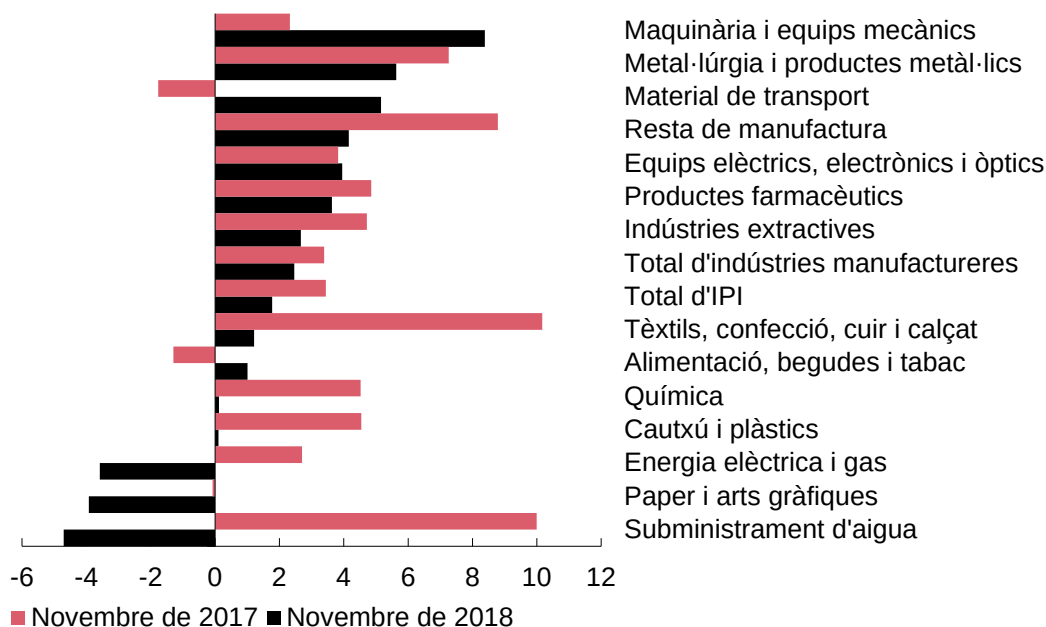
El VAB del sector industrial cau un 1,5 % interanual, i enregistra el primer descens des de la recuperació econòmica

El sector industrial venia registrant una forta expansió des de l'any 2014, però l'actual context de desacceleració en el comerç mundial ha afectat el sector, en la mesura que és el més obert a l'exterior i el que més depèn de la demanda externa. Així, la indústria va començar a desaccelerar-se des de principis de l'any 2018, i arriba al quart trimestre del 2018 amb un caiguda del VAB d'un 1,5 %, el primer descens interanual que es registra des de l'any 2013. En mitjana anual del 2018, el sector encara anota un creixement positiu (d'un 1,4 %).

Les dades de producció industrial recullen de manera clara l'evolució a la baixa del sector, i mostren caigudes interanuals des del setembre. Cal recordar que l'índex de producció industrial venia mantenint un creixement interanual de signe positiu des de l'any 2013 d'una manera pràcticament contínua (tret d'algun mes atípic). Segons la dada més recent, del mes de novembre, l'índex de producció industrial (filtrat d'efecte de calendari) baixa un 4,3 % interanual.

Evolució de la producció industrial

(Mitjana mòbil dels darrers 12 mesos, % de variació interanual)

Font: Idescat i INE.

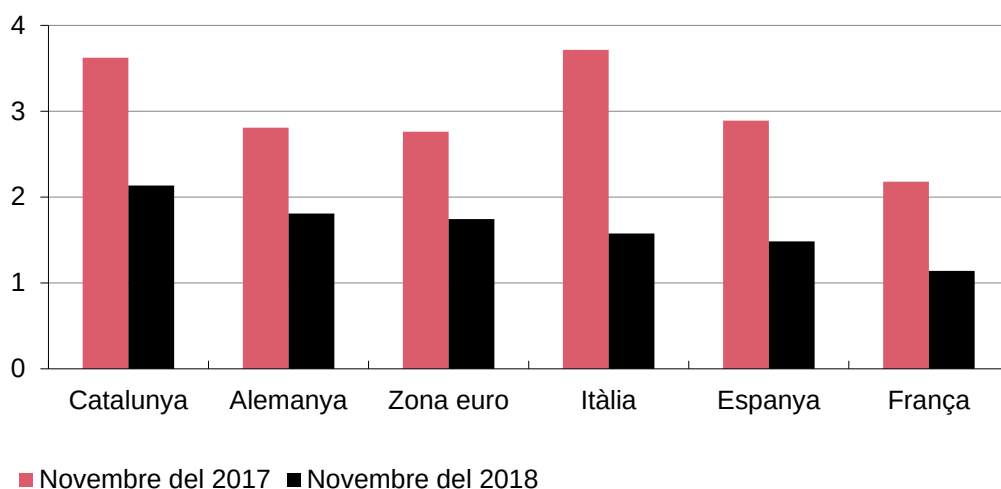
Nota: S'ha exclòs la branca de subministrament d'aigua subministrament d'aigua perquè presentava variacions molt acusades de signe diferent en tots dos períodes.

Tot i que la producció industrial, en mitjana mòbil dels darrers dotze mesos, encara presenta un increment positiu a Catalunya (d'un 2,1 % anual, amb dades corregides d'efecte de calendari), el deteriorament en l'indicador és evident, tot i que cal apuntar que aquest és un patró comú a bona part de les economies de la zona euro i que està relacionat amb la moderació en la demanda externa. Addicionalment, algunes institucions (com el del Banc d'Espanya) han destacat també que la nova norma d'emissions en vigor a la UE des del setembre del 2018 podria haver causat un cert impacte en el sector de l'automòbil, ja que obliga als fabricants a que adaptin els seus processos per tal que els nous vehicles compleixin amb la norma aprovada. En qualsevol cas, per branques d'activitat les activitats industrials que mostren un comportament més desfavorable de la producció industrial (mesurada amb l'índex sense ajust de calendari, en mitjana mòbil dels darrers dotze mesos) són branques relacionades amb l'energia i l'aigua, el paper i arts gràfiques, la indústria química i la del cautxú i el plàstic. En canvi, l'evolució més favorable correspon a la maquinària i a la metal·lúrgia. Les dades dels darrers mesos del 2018 apunten a un empitjorament en la producció del material de transport i en la fabricació d'altres minerals no metàl·lics.

La producció industrial també empitjora a bona part dels països de la zona euro

Si es considera la mitjana mòbil dels últims dotze mesos (fins novembre del 2018), Catalunya encara mostra un creixement més alt que d'altres països, però dins d'un context d'empitjorament generalitzat de l'indicador a les grans economies de la zona euro.

Evolució de la producció industrial a la zona euro
(mitjana mòbil dels darrers 12 mesos, % de variació interanual)

Nota: Dades amb els efectes de calendari corregits.
Font: Idescat, INE i Eurostat.

La construcció continua amb un ritme força dinàmic, d'un 4 % interanual

El sector de la construcció segueix mostrant un creixement força significatiu els darrers mesos. El quart trimestre l'augment del VAB ha estat d'un 4 % interanual, mentre que en mitjana del 2018 l'increment ha estat d'un 4,9 %. El sector ja acumula cinc anys de creixement dinàmic, si bé els nivells de producció i el pes del sector sobre el total del VAB (d'un 4,8 % l'any 2017) estan per sota de la mitjana històrica (tal com apunta el requadre inclòs en aquesta publicació). Les dades d'ocupació del sector també corroboren el bon to, i de fet l'afiliació a la Seguretat Social en la construcció ha accelerat el seu creixement fins a un 5,4 % interanual el quart trimestre, el ritme més intens del darrer any.

La recuperació de l'activitat de la construcció durant els últims anys s'està recolzant sobretot en el creixement de l'edificació residencial, és a dir, en la construcció d'habitatges. D'una banda, els visats de nova construcció augmenten fins al mes d'octubre un 25,9 % anual. Altres indicadors del mercat immobiliari també mostren una evolució força favorable. Així, les compravendes d'habitatge nou augmenten més d'un 20 % anual fins a l'octubre, mentre que els preus de venda també segueixen a l'alça, amb un increment d'un 7,7 % interanual el tercer trimestre (una mica més moderat que els augments enregistrats als trimestres anteriors i durant el 2017).

Projectes visats pels col·legis d'arquitectes tècnics (nombre d'habitatges nous)

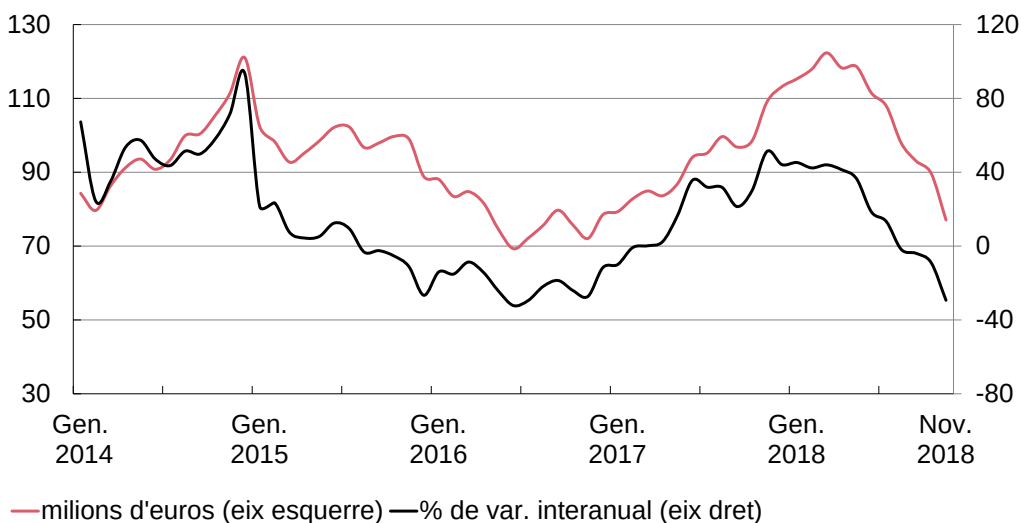
	Nombre	% de variació interanual
2006	125.506	15,0
2008	26.452	-68,8
2014	3.635	51,4
2015	5.423	49,2
2016	7.489	38,1
2017	10.091	34,7
2018 (gener-octubre)	10.869	25,9

Font: Ministeri de Foment.

Pel que fa a l'obra civil, durant el 2017 es va produir un creixement significatiu de la licitació oficial (va augmentar un 44,2 %), tot i que el seu nivell absolut encara va ser baix (força inferior a la mitjana de les dues darreres dècades). En canvi, l'any 2018 la licitació oficial mostra un descens (amb dades fins al novembre), de manera que torna a nivells similars als mínims dels anys 2012 i 2013. La licitació de les administracions territorials (Generalitat i administració local), que és

el component principal (representa més d'un 65 % de la xifra total de licitació) és la que protagonitza el descens més acusat, mentre que la licitació estatal presenta un lleu increment.

Evolució de la licitació oficial (mitjana mòbil de 12 mesos)

Font: Ministeri de Foment.

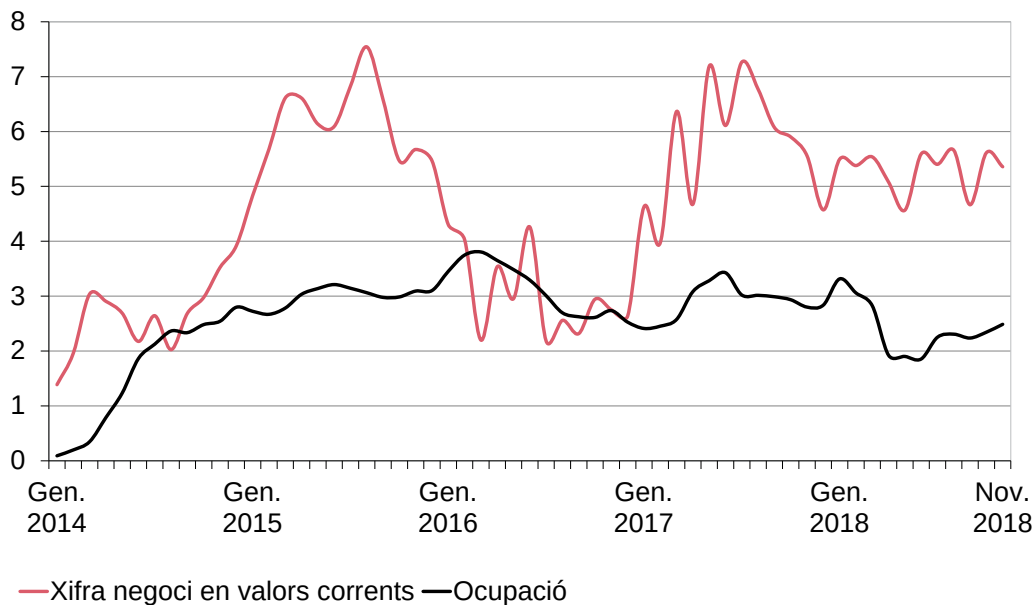
El sector de serveis accelera el creixement fins a un 3,3 % interanual el quart trimestre

Segons les dades de l'avanç del quart trimestre, el sector de serveis accentua el seu creixement fins a un 3,3 % interanual, tres dècimes superior a l'augment del tercer trimestre. Per tant, en l'actual context de moderació de l'activitat econòmica, els serveis mostren fortaleza, recolzats en l'avanç dels serveis professionals, mentre que la despesa turística també mostra un fort avenç. Part de l'acceleració del quart trimestre també pot derivar-se d'un cert efecte comparació amb un any abans, el quart trimestre del 2017, quan alguns indicadors turístics i de comerç van registrar un empitjorament transitori. En mitjana anual del 2018, el VAB dels serveis ha augmentat un 3 %, una dècima més que el 2017.

Entre els indicadors del sector, l'indicador d'activitat del sector dels serveis (IASS) proporciona informació sobre la xifra de negoci de les empreses de serveis de mercat. Aquest indicador ha mostrat durant l'any 2018 un creixement sòlid i relativament estable (per sobre d'un 5 % interanual la major part de mesos, i en particular d'un 5,2 % segons la darrera dada de novembre). S'observen increments interanuals a tots els subsectors, però en particular destaca el dinamisme de les activitats professionals, científiques i tècniques, i de les activitats administratives. Paral·lelament, l'afiliació a la Seguretat Social al sector de serveis ha accentuat l'augment els darrers mesos,

també amb un guany de dinamisme de determinats serveis de mercat: mentre que el tercer trimestre l'afiliació als serveis va créixer un 2,4 %, el quart trimestre l'augment s'ha accelerat fins a un 2,9 %.

Indicadors d'activitat de mercat del sector de serveis (variació interanual de la mitjana mòbil de tres mesos)

Font: INE.

La despesa turística manté un creixement sòlid, mentre que el nombre de turistes estrangers mostra una evolució més favorable que fa uns mesos

Durant el 2018, els indicadors turístics de despesa han seguit mostrant una evolució molt favorable. En termes acumulats fins al novembre del 2018, la despesa de turisme estranger presenta un creixement d'un 6,4 % anual, per sobre de l'increment del 2016 (4 %) i només una mica inferior a l'increment experimentat el 2017 (10,1 %). D'altra banda, alguns indicadors turístics que havien donat mostres de certa feblesa durant part de l'any 2018 (com les pernoctacions hoteleres o el nombre de turistes estrangers), han experimentat una millora els mesos finals de l'any. Així, les pernoctacions del turisme estranger augmenten un 0,8 % anual en el conjunt del 2018, en contrast amb la tendència de lleu descens que presentaven fa uns mesos. Per la seva banda, les pernoctacions de turisme estatal (dels catalans i de les persones de la resta de l'Estat), han caigut un 4,3 % anual, amb un descens similar al registrat el 2017. Pel que fa al nombre de turistes estrangers, en termes acumulats fins al novembre s'han reduït un 0,8 % anual, un descens més moderat que el que s'anotava fa uns mesos, i dins d'uns registres propers al màxim històric que es va assolir el 2017. En comparació amb el conjunt de l'Estat, Catalunya mostra un augment més alt de la despesa turística (6,4 %, enfront un 2,8 % a Espanya).

Indicadors del sector turístic

(% de variació interanual)

	Catalunya	Espanya
Pernoctacions hoteleres (2018)		
Turisme total	-0,7	-0,1
Turisme estatal	-4,3	0,6
Turisme estranger	0,8	-0,4
Turisme estranger (gener-novembre 2018)		
Nombre de turistes	-0,8	0,7
Despesa turística	6,4	2,8

Font: INE

En aquest sentit, el fort creixement de la despesa turística total durant els últims anys s'explica en part per l'augment que s'ha produït en la despesa per turista. L'any 2018, les dades de turistes per origen mostren que el turisme amb una evolució més dinàmica ha estat el de procedències més llunyanes (com els EUA, Japó, Xina o altres països americans), i que comporten una despesa per turista més gran. En canvi, els turistes procedents dels nostres mercats tradicionals, (com França, Regne Unit o Alemanya) mostren un comportament més desfavorable que podria estar relacionat amb la recuperació del turisme europeu a algunes destinacions mediterrànies competidores (com Tunísia, Egipte o Turquia).

El VAB del sector agrari es redueix un 1,7 % anual en mitjana del 2018

Finalment, pel que fa a l'evolució del sector agrari i pesquer, el seu VAB en volum continua amb una evolució descendent, amb un retrocés del quart trimestre d'un 1,1 % interanual. En mitjana anual del 2018, el VAB generat s'ha reduït un 1,7 %, una caiguda més suau que la registrada l'any 2017 (-3,1 %). Les dades d'avanç del conjunt del 2018 facilitades pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, mostren un descens de la producció final agrària en termes reals i també en valor.

El consum públic i la inversió moderen el seu ritme de creixement el tercer trimestre del 2018, a l'igual que les exportacions de béns i serveis

Pel costat del demanda només es disposa de dades fins el tercer trimestre del 2018 (i per tant, encara no estan revisades per l'Idescat, a diferència de les dades pel costat de l'oferta). Pel moment, el creixement del PIB segueix recolzant-se en contribucions positives tant de la demanda interna com de la externa.

Durant el tercer trimestre de 2018, la demanda interna va alentir el seu creixement, fins a un 2,2 % interanual, per la desacceleració en la formació bruta de capital i en el consum públic. El consum privat va créixer un 1,9 %, similar al del segon trimestre, però una mica per sota dels augments de l'any 2017. En el cas de la formació bruta de capital va créixer un 3,7 % interanual el tercer trimestre del 2018, amb un comportament més moderat de la inversió en béns d'equipament (3,5 %), mentre que la inversió en construcció (4,3 %) manté un creixement substancial i força estable.

Evolució del PIB de Catalunya

Dades amb els efectes estacionals i de calendari corregits (% de variació interanual)

	2017	2017		2018		
	Mitjana anual	Tercer trimestre	Quart trimestre	Primer trimestre	Segon trimestre	Tercer trimestre
Demanda interna	3,1	3,6	2,7	3,0	2,8	2,2
Despesa en consum de les llars	2,4	3,0	2,0	2,8	1,8	1,9
Despesa en consum de les administracions públiques ¹	2,4	2,8	3,3	3,1	2,2	1,2
Formació bruta de capital ²	5,6	6,2	3,9	3,5	5,8	3,7
Béns d'equipament i altres actius	5,4	6,4	3,4	2,5	7,0	3,5
Construcció	5,1	4,9	3,9	4,5	4,0	4,3
Saldo exterior ^{3, 4}	0,7	0,3	1,1	0,6	0,7	0,8
Saldo amb l'estranger ⁴	1,0	-0,2	0,9	0,1	-0,5	-0,1
Exportacions de béns i serveis	6,3	6,0	5,8	4,2	2,3	1,5
Importacions de béns i serveis	4,4	7,7	4,1	4,6	4,3	2,1

¹ Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars.

² Inclou la variació d'existències.

³ Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

⁴ Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat.

El tercer trimestre del 2018 el saldo exterior va mantenir una contribució positiva al creixement (de 0,8 punts), igual que els trimestres previs, si bé el saldo amb l'estranger va ser negatiu per segon trimestre consecutiu (-0,1 punts percentuals). Això s'explica per la desacceleració en les exportacions de béns i serveis, que van frenar el seu creixement en volum fins a un 1,5 % interanual, el creixement més feble des del 2011. Per la seva banda, les importacions de béns i serveis també s'han moderat (fins a un 2,1 % interanual). Per la seva banda, el saldo amb la resta d'Espanya és positiu.

Dins dels indicadors disponibles del quart trimestre del 2018 sobre el consum privat, s'observen senyals desiguals. D'una banda, el creixement sòlid de l'ocupació i la incipient recuperació dels salaris impacten positivament en la renda de les llars i són elements que

recolzen el creixement del consum. D'altra banda, el comerç al detall mostra una certa millora, però en canvi la matriculació de turismes evoluciona a la baixa.

En el cas de les matriculacions de turismes, el quart trimestre presenten un descens anual (-4,9 %), però cal recordar que els primers trimestres del 2018 havien registrat un creixement intens, que s'explicava en bona part per l'efecte de la nova normativa de consums i emissions de vehicles a partir del setembre del 2018. Abans de l'aplicació de la normativa, molts concessionaris van realitzar automatriculacions i van aplicar forts descomptes per reduir estoc, la qual cosa va impulsar de manera significativa les matriculacions de turismes. I a partir del quart trimestre es produeix l'efecte contrari, perquè ja es va produir una anticipació de compres i matriculacions abans de la nova normativa.

Pel que fa al comerç al detall, registra una millora el quart trimestre del 2018 (augmenta un 1,5 % interanual), després del descens del tercer trimestre. La millora de la taxa interanual també pot reflectir un cert efecte comparació amb un any abans, el quart trimestre del 2017, quan l'índex de comerç al detall va registrar una evolució més negativa.

Indicadors de demanda (% de variació interanual)

	Comerç al detall	Matriculacions	
		Turismes	Vehicles de càrrega
2017			
3r trimestre	-0,3	6,1	1,3
4t trimestre	-1,5	8,0	-0,8
2018			
1r trimestre	1,6	11,4	5,6
2n trimestre	0,4	8,1	14,4
3r trimestre	-2,2	3,7	17,6
4t trimestre	1,5	-4,9	4,5

Font: INE i Direcció General de Trànsit.

Pel que fa a l'evolució de la inversió, la matriculació dels vehicles de càrrega a Catalunya ha moderat l'avenç, però segueix mostrant un creixement positiu (4,5 % anual). Pel que fa a la inversió en construcció, el bon to de la major part dels indicadors d'activitat suggereix que es manté un creixement notable. En d'altres indicadors, com les importacions de béns d'equipament, la informació tan sols arriba al tercer trimestre i assenjala un creixement positiu (3,6 %), més suau que el que va registra el segon trimestre (de més d'un 10 % interanual).

En relació al comportament de la demanda exterior, tal com es comenta en el capítol tres d'aquesta publicació, l'any 2018 (fins al mes de novembre) les exportacions de béns s'han desaccelerat (augmenten un 1,9 % anual), amb una evolució més desfavorable els mesos més recents. Les importacions mostren un creixement d'un 7,2 % anual, superior al de les exportacions. Pel que fa al comportament del comerç exterior de serveis, ja hem vist que els indicadors de despesa mantenen un creixement relativament sòlid. Per tant, sobretot en el component de béns, hi ha senyals que suggereixen que la demanda exterior podria continuar amb una evolució menys favorable els propers mesos, tenint en compte també el menor creixement econòmic dels principals mercats d'exportació.

3.

El comerç exterior

Les exportacions de béns augmenten un 1,9 % interanual fins al novembre, en un context d'alentiment del comerç mundial

Enguany, les exportacions catalanes de béns continuen mantenint una dinàmica positiva en termes acumulats, tot i mostrar una evolució negativa els darrers mesos de 2018. De gener a novembre creixen un 1,9 % interanual en preus corrents respecte de l'any anterior. L'any 2017 les exportacions catalanes de béns es van accelerar, i van assolir un creixement del 6,9 %, amb dades definitives, mentre que el 2016 les exportacions catalanes havien augmentat un 2 % en valors corrents. De fet, si es considera un període més llarg, s'observa que entre el 2009 i el 2017 les exportacions catalanes han augmentat un 68,0 % en valors corrents.

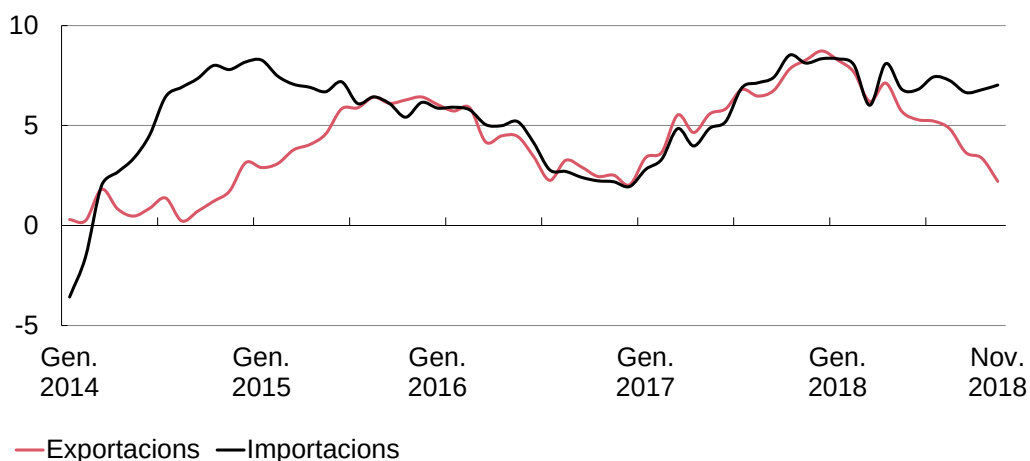
Pel que fa a les importacions, les dades dels onze primers mesos del 2018 mostren un creixement del 7,2 % interanual en valors corrents, un ritme també menor al del conjunt del 2017 (9,0 %). Per tant, d'una banda, continua l'ampliació del dèficit comercial de béns amb l'estranger. D'altra banda, la moderació del ritme exportador es fa més evident quan es consideren les dades en termes de volum. Tot i que no es disposa d'informació per a Catalunya sobre l'evolució dels fluxos comercials en preus constants, es pot fer una aproximació a partir de l'evolució dels preus del comerç de l'economia espanyola (que augmenten un 3,1 % interanual en el cas de les exportacions i un 4,5 % en el de les importacions). Tenint en compte aquesta evolució dels preus, el creixement de les importacions catalanes fins al novembre, en termes de volum, se situaria al voltant del 2,7 %, mentre que el de les exportacions cauria al voltant de l'1,2 %.

El creixement més moderat de les exportacions catalanes al llarg del 2018 s'explica, en part, per l'evolució més continguda del comerç mundial. Mentre que l'any 2017 el comerç mundial de béns i serveis va accelerar-se (va créixer un 5,2 %, segons l'FMI), i això va beneficiar el sector exterior català, de cara a aquest any les expectatives són menys optimistes. De fet l'FMI, en el seu informe de gener, revisa a la baixa el creixement del comerç mundial previst pel 2018, i apunta a un augment del 4,0 %. L'evolució menys positiva del comerç mundial es deriva, entre altres factors, de la implementació de mesures comercials proteccionistes, de condicions de finançament més restrictives i de les

expectatives d'un creixement mundial més baix. L'organisme també destaca la volatilitat del preu del petroli com a risc en l'evolució futura del comerç.

A Catalunya, s'observa una divergència en les taxes de creixement de les exportacions i les importacions, que eixampla el dèficit comercial de béns amb l'estranger i que suggereix que el creixement de la demanda interna s'està abastint amb un pes creixent de les importacions.

Evolució del comerç de béns amb l'estranger (mitjana mòbil de 12 mesos, % de variació interanual)

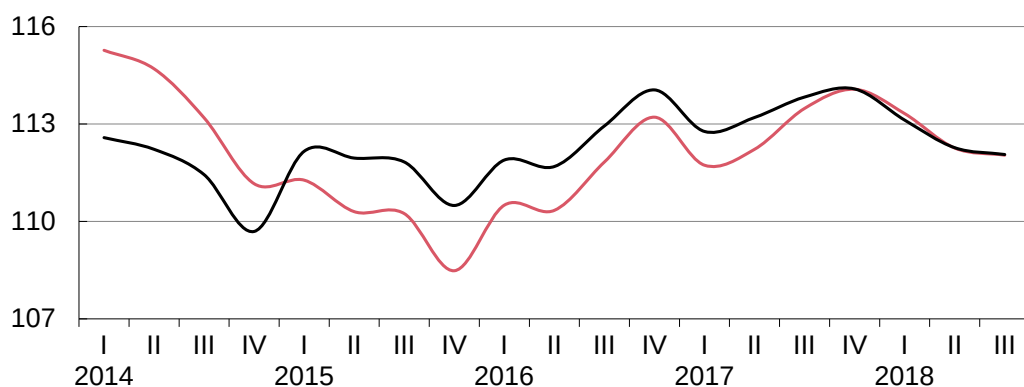
Nota: dades en valors corrents.

Font: Idescat, AEAT i Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

La competitivitat en costos millora lleument

La competitivitat (amb dades a nivell estatal, valorada en termes de costos laborals unitaris relatius de les manufactures, ajustats per tipus de canvi) va mantenir una tendència clarament favorable des de l'inici de la crisi tant respecte dels països desenvolupats com envers la zona euro (de fet, va ser un dels factors que van empènyer a l'alça el creixement de les exportacions). Els anys 2016 i 2017, l'evolució a la baixa dels costos laborals relatius es va frenar i la competitivitat envers els països de la zona euro i els països desenvolupats va empitjorar, un fet accentuat, a més, per l'apreciació del tipus de canvi de l'euro. No obstant, l'evolució dels índexs de competitivitat dels tres primers trimestres de 2018 mostren una evolució positiva, tant pel menor increment dels costos laboral unitaris respecte als del conjunt d'economies competidores, com per la depreciació de l'euro respecte les monedes d'altres països desenvolupats.

Índexs de competitivitat segons costos laborals unitaris en manufactura i tipus de canvi (dades de l'economia espanyola; índex 1999 = 100)

— Envers els països desenvolupats — Envers la zona euro

Nota: l'increment de l'índex indica pèrdua de competitivitat.

Font: Banc d'Espanya.

Les exportacions destinades als mercats de fora de la UE són les que més augmenten

En un context de depreciació de l'euro enfront de dòlar, especialment a partir del mes d'abril, les exportacions catalanes als mercats extracomunitaris han crescut lleugerament més que les adreçades als països de la UE. Aquesta tendència és igual a la de l'any 2017, quan la principal contribució al creixement exportador provenia dels mercats de fora de la UE. Els onze primers mesos del 2018, les exportacions a la UE creixen només un 1,3 %.

Entre el principals socis comercials a la UE, les exportacions que més creixen són les dirigides a Portugal (5,2 % anual) i a França (3,1 %), mentre que la resta de socis tradicionals mostren creixements negatius, especialment destacats a Alemanya (-2,9 %) i al Regne Unit (-2,5 %). Fora de la UE, el bon to de les exportacions als EUA mostrat el 2017 canvia radicalment de dinàmica, i cau aquest any un 3,0 % anual, tot i l'enfortiment del dòlar. Creixen força les exportacions a l'Amèrica llatina (7,6 %). En canvi, s'observa una caiguda de les exportacions a la Xina (-0,8 %) i un estancament al Japó.

Exportacions de béns per àrees i països
(valors corrents)

	2017		Gener-novembre del 2018	
	milions d'euros	% var. interanual	milions d'euros	% var. interanual
Unió Europea	44.810	4,6	43.086	1,3
Alemanya	7.509	-3,1	7.154	-2,9
França	11.208	7,2	10.682	3,1
Itàlia	6.136	3,4	5.780	-1,5
Portugal	4.641	8,6	4.522	5,2
Regne Unit	3.851	-1,7	3.665	-2,5
Resta d'Europa	5.416	12,0	4.970	-1,2
Suïssa	2.305	6,5	2.185	2,6
Amèrica del Nord	2.906	20,1	2.578	-3,3
EUA	2.619	20,6	2.326	-3,0
Amèrica llatina	4.206	7,8	4.148	7,6
Resta del món	12.332	10,5	11.833	4,8
Japó	843	5,3	779	0,0
Xina	1.537	17,7	1.395	-0,8
Total	69.669	6,9	66.616	1,9

Nota: Les dades de 2018 són provisionals.

Font: Idescat, AEAT i Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

Les branques exportadores mostren un comportament desigual

La millora de les exportacions per sectors ha deixat de ser generalitzada, tot i que l'evolució en conjunt continua sent positiva. El principal sector exportador català, la indústria química, ha augmentat les vendes a l'estranger un 3,6 % anual fins al mes de novembre i esdevé la principal contribució al creixement. El sector de l'automoció torna a créixer en termes acumulats (1,4 %), després que les dades definitives de 2017 van mostrar una caiguda del 4,2 %. Les exportacions de maquinària i equips creixen per sobre de la mitjana, mentre que destaca l'evolució negativa en diverses branques productives, algunes d'elles amb un pes notable en el conjunt exportador, com són la indústria alimentària (-2,3 %) o els productes energètics (-17,5 %) que l'any 2017 van més que doblar-se per un augment conjuntural del trànsit de productes derivats del petroli als ports catalans.

Exportacions per sectors econòmics (gener-novembre del 2018)

(valors corrents)

	2017		Gener-novembre del 2018	
	milions d'euros	% var. interanual	milions d'euros	% var. interanual
Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca	1.526	-8,2	1.427,9	-0,5
Productes energètics; extracció i refinació petroli	2.834	115,4	2.091,5	-17,5
Alimentació i begudes	8.478	6,0	7.719,3	-2,3
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	5.800	6,0	5.393,8	-0,1
Indústries químiques	16.683	7,5	15.998,1	3,6
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	4.215	11,3	4.021,7	2,6
Maquinària i equips mecànics	4.345	2,7	4.081,9	2,6
Màquines d'oficina, instruments precisió i òptica	1.065	2,9	870,1	-8,8
Equips elèctrics i electrònics	4.580	11,1	4.423,2	7,6
Vehicles de motor i altres materials de transport	11.614	-4,2	11.854,7	1,4
Resta branques d'activitat	7.878	6,1	7.756,1	4,1
No classificats	651	38,1	977,4	71,1
Total	69.669	6,9	66.616	1,9

Nota: Les dades de 2018 són provisionals.

Font: Idescat, AEAT i Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

Les exportacions d'alt contingut tecnològic disminueixen

Des del 2014, les exportacions de més contingut tecnològic havien crescut significativament, per damunt de la mitjana de productes industrials. Com a conseqüència d'aquests comportaments, les exportacions d'alt contingut tecnològic havien guanyat pes des del 2014, i el 2017 van representar un 10,8% del total de les exportacions industrials. Amb dades dels tres primers trimestres del 2018, però, l'evolució ha estat negativa (-1,8 %), pel comportament desfavorable de les exportacions farmacèutiques, que havien crescut de manera molt significativa durant la darrera dècada. Les exportacions de productes de nivell tecnològic mitjà alt, on s'hi inclouen els vehicles, són les úniques que augmenten, un 4,5 %. D'altra banda, les de tecnologia mitjana baixa retrocedeixen un 3,2 %, després d'haver-se accelerat el 2017 fins a un creixement del 27,3 % (per l'exportació de productes derivats del petroli). Finalment, els productes de baixa tecnologia també van retrocedir, en un 1,3 %. En conjunt, les exportacions de productes industrials mostren un creixement modest, de l'1,1 %.

Exportacions de productes industrials per nivell tecnològic
(valors corrents)

	2017		Gener-setembre 2018	
	milions d'euros	% var. interanual	milions d'euros	% var. interanual
Nivell tecnològic alt	7.336	9,5	5.287	-1,8
productes farmacèutics	5.051	4,7	3.826	-0,1
productes informàtics, electrònics i òptics	2.269	22,1	1.451	-5,7
altres	16	13,4	9	-25,2
Nivell tecnològic mitjà alt	31.368	1,8	25.085	4,5
productes químics	11.622	8,8	9.046	4,2
materials i equips elèctrics; maquinària i vehicles	18.742	-2,5	15.161	4,0
altres	1.003	9,8	878	17,0
Nivell tecnològic mitjà baix	10.256	27,3	7.402	-3,2
cautxú i matèries plàstiques, productes minerals no metàl·lics i metal·lúrgia	5.431	11,0	4.291	4,5
productes metàl·lics	1.916	3,0	1.457	0,0
altres	2.909	122,9	1.654	-20,7
Nivell tecnològic baix	17.369	5,4	12.988	-1,3
productes alimentaris, tèxtils, cuir i calçat, fusta i paper	15.895	5,0	11.856	-1,5
altres	1.474	9,8	1.132	0,9
Total de productes industrials	66.327	6,9	50.761	1,1

Nota: Les dades de 2018 són provisionals.

Font: Idescat, AEAT i Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

Les importacions de béns augmenten un 7,2 % fins al novembre

Els primers onze mesos de l'any les importacions de béns mostren un creixement important, del 7,2 % interanual, però per sota de la taxa de 2017 (quan van créixer un 9,0 %). La moderació del comerç ha afectat menys a les importacions que a les exportacions. L'aproximació realitzada a partir de l'evolució del preu de les importacions estatals mostra, com abans s'ha indicat, una evolució de les importacions en termes constants que se situaria al voltant del 2,7 %.

Les importacions per branques han crescut de manera generalitzada amb poques excepcions. Convé destacar un creixement més fort dels sectors de la indústria química (12,3 % interanual) i de l'automoció (9,9 %), els quals són els que més han contribuït al creixement total de 2018. Destaca també l'increment de les importacions de productes energètics (d'un 25,3 %), que també està en part relacionada amb l'encariment del preu del petroli i derivats durant la primera meitat del

2018. En canvi, presenten valors negatius les branques del tèxtil (-1,4 %), la maquinària d'oficina i precisió (-1,8 %) i el sector agrari (-4,6 %).

Importacions per sectors econòmics (gener-novembre del 2018)

(valors corrents)

	2017		Gener-setembre 2018	
	milions d'euros	% var. interanual	milions d'euros	% var. interanual
Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca	3.840	2,9	3.368	-4,6
Productes energètics; extracció i refinació petroli	6.831	40,8	7.860	25,3
Alimentació i begudes	6.258	5,7	5.771	0,2
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	8.966	4,3	8.200	-1,4
Indústries químiques	16.375	7,7	16.895	12,3
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	4.788	17,8	4.771	7,3
Maquinària i equips mecànics	5.056	2,6	4.939	6,4
Màquines d'oficina, instruments precisió i òptica	2.568	-0,3	2.265	-1,8
Equips elèctrics i electrònics	6.687	10,9	6.162	2,0
Vehicles de motor i altres materials de transport	14.163	6,3	14.289	9,9
Resta branques d'activitat	9.588	8,2	9.355	5,1
No classificats	48	-32,7	51	10,8
Total	85.168	9,0	83.927	7,2

Nota: Les dades de 2018 són provisionals.

Font: Idescat, AEAT i Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

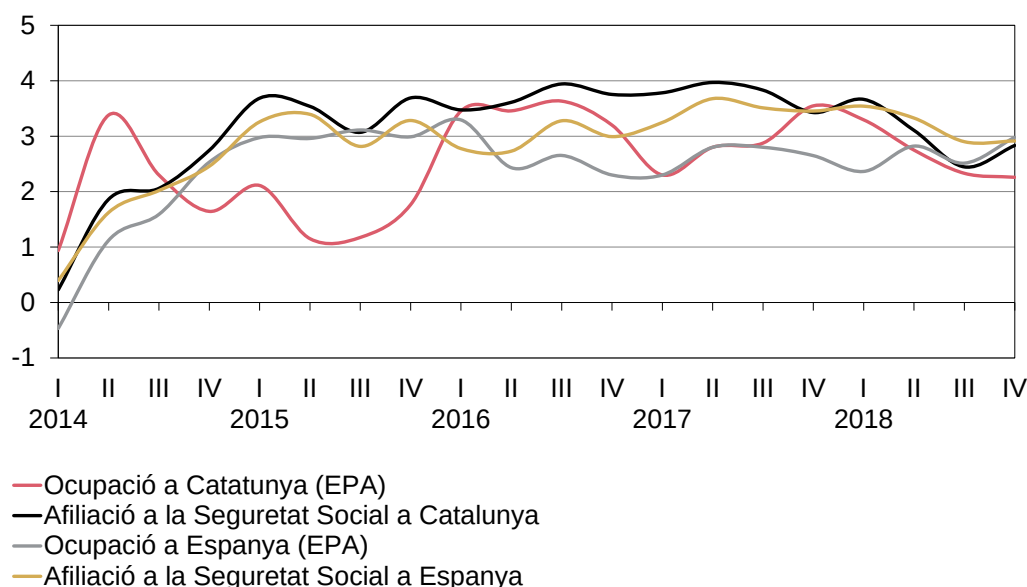
4.

Mercat de treball

L'ocupació manté un creixement significatiu a Catalunya el quart trimestre (d'un 2,3 % interanual segons l'EPA i d'un 2,8 % segons l'afiliació a la Seguretat Social)

Els darrers mesos l'economia catalana ha seguit generant ocupació a bon ritme, tot i la lleu moderació en el creixement econòmic. D'una banda, l'Enquesta de població activa (EPA) del quart trimestre del 2018 mostra com l'ocupació creix un 2,3 % interanual, el mateix ritme que el del trimestre anterior, però una mica més suau que a la primera meitat del 2018. En termes absoluts, s'ha produït un augment de l'ocupació neta de 74.900 persones els darrers dotze mesos. En mitjana anual del 2018, l'augment de l'ocupació a Catalunya ha estat d'un 2,7 % (enfrent d'un 2,9 % el 2017). D'altra banda, l'afiliació a la Seguretat Social mostra un creixement d'un 2,8 % interanual el quart trimestre, més favorable que el de l'EPA. A més, presenta una lleu millora en comparació amb el creixement del tercer trimestre (d'un 2,4 % interanual), tot i que és més moderat que els intensos creixements registrats per l'afiliació al període 2015-2017 (superiors al 3,5 % anual).

Dinàmica de l'ocupació
(% de variació interanual)

Font: Idescat, INE i Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

L'ocupació mostra un creixement encara més intens a Espanya, tot i la moderació de l'activitat econòmica

El creixement de l'ocupació a Espanya també continua sent molt significatiu. De fet, l'EPA del quart trimestre fins i tot apunta a una millora, ja que l'ocupació ha crescut un 3 % interanual, el ritme més alt des de principis del 2016. Les dades d'ocupació de l'EPA corregides d'estacionalitat i d'efecte calendari (que només estan disponibles per a Espanya, però no per a les comunitats autònomes) també apunten a una certa acceleració: el quart trimestre del 2018 l'ocupació va registrar a Espanya un increment intertrimestral d'un 0,9 %, per sobre del 0,6 % del trimestre anterior. Paral·lelament, les dades d'afiliació mostren un creixement sòlid, de manera que el quart trimestre mantenen el ritme en un 2,9 % interanual. En qualsevol cas, cal apuntar que el fort avenç de l'ocupació a Espanya suggereix que el creixement econòmic espanyol és molt intensiu en ocupació i va acompanyat d'un lleu descens de la productivitat. Les dades de la comptabilitat trimestral de l'INE per a Espanya confirmen aquest patró, i assenyalen un augment del PIB d'un 2,4 % interanual i un increment de l'ocupació d'un 2,6 % interanual durant el quart trimestre.

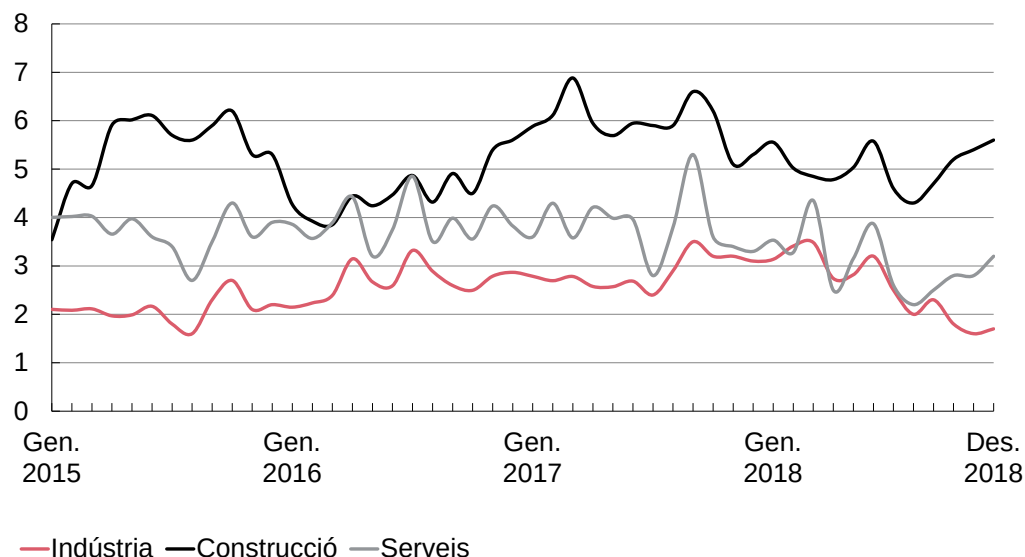
A Catalunya l'ocupació manté un creixement fort a la construcció i als serveis, però es desaccelera de manera notable a la indústria

L'afiliació a la Seguretat Social segueix creixent en termes interanuals a tots els grans sectors d'activitat. No obstant això, l'evolució sectorial ha canviat una mica en els mesos més recents, ja que s'observa una desacceleració destacada en l'afiliació de la indústria, mentre que als serveis i a la construcció l'ocupació mostra un ritme notable i una mica superior al de mesos enrere. L'afiliació a la indústria ha crescut un 1,7 % interanual el quart trimestre del 2018, l'augment més moderat des del 2014. La construcció mostra un creixement de l'afiliació molt intens (5,4 % interanual en mitjana del quart trimestre), i guanya dinamisme respecte a trimestres anteriors. Els serveis també mostren un avenç sòlid (2,9 % interanual en el trimestre) i una mica més fort que el del tercer trimestre, gràcies a que l'afiliació a alguns serveis de mercat ha guanyat dinamisme. Al mateix temps, els serveis segueixen representant la major part de les noves afiliacions generades l'últim any (més d'un 80 %), atès el seu gran pes en termes d'ocupació. Les dades sectorials d'ocupació de l'EPA també confirmen aquest patró de fortalesa als serveis i a la construcció, juntament amb un afebliment en la creació d'ocupació a la indústria.

A un nivell més desagregat, la informació sectorial de l'afiliació a la Seguretat Social permet veure les branques que més han contribuït a l'increment de l'afiliació i quines registren els creixements relatius més

elevats. Durant el quart trimestre, destaca especialment l'increment d'un 3,9 % interanual de l'afiliació a les activitats de l'Administració pública i la Seguretat Social, el de les activitats sanitàries (3,3 %) i les de programació i consultoria informàtica (9,0 %). Dins del sector de serveis també són importants, tot i que de menys magnitud, els increments de l'afiliació en el comerç majorista, en els serveis de menjar i beure, en l'educació i en les activitats administratives i auxiliars. Quant a la indústria, destaca el creixement de l'afiliació de la reparació i instal·lació de maquinària (8,3 %), mentre que les branques industrials que més expliquen la desacceleració són la indústria alimentària i els vehicles de motor. D'altra banda, el quart trimestre del 2018 s'observa una caiguda interanual (-5,4 %) en l'afiliació de les activitats relacionades amb l'ocupació, que inclou les persones que treballen per a empreses de treball temporal i que poden estar contractades en qualsevol sector d'activitat. L'afiliació en aquest epígraf retrocedeix per primer cop des de l'inici de la recuperació.

Evolució de l'afiliació a la Seguretat Social a Catalunya per grans sectors (% de variació interanual)

Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

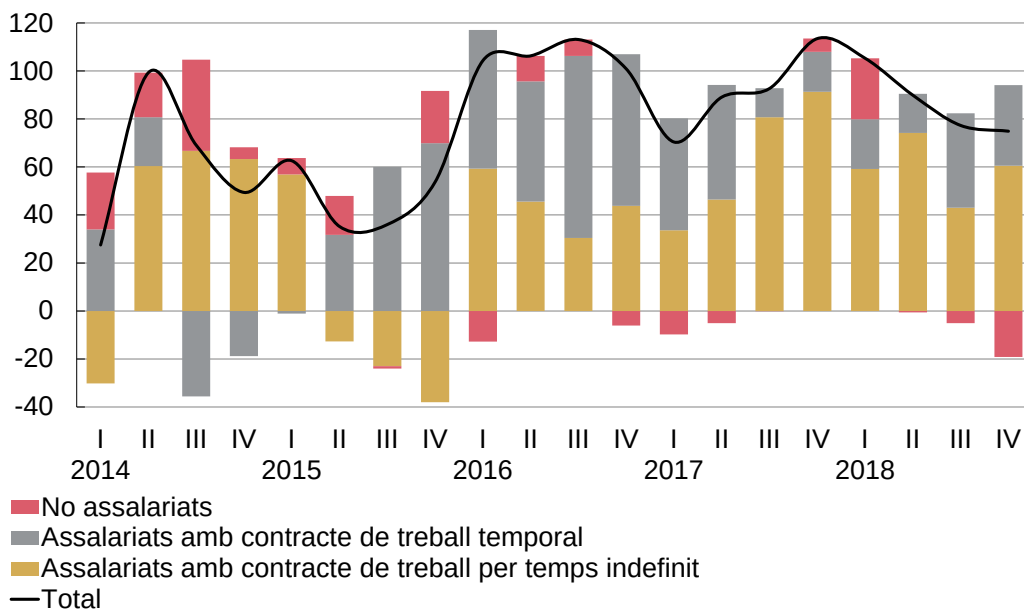
La creació d'ocupació ha estat protagonitzada íntegrament per l'augment del treball assalariat, mentre que l'ocupació a temps parcial augmenta després d'un període d'estancament

Durant l'any 2018 la creació d'ocupació s'ha traduït íntegrament en un creixement dels treballadors assalariats (incrementen un 3,4 % interanual el quart trimestre). En canvi, l'ocupació no assalariada intensifica la seva caiguda (-3,6 % interanual), després d'haver donat mostres de feblesa ja des de finals del 2016. Les dades d'afiliació al règim d'autònoms, que també recullen la dinàmica del treball no

assalariat, mostren una tendència una mica més positiva que l'EPA d'aquest tipus d'ocupació (creix un 0,6 % interanual el quart trimestre), tot i que la seva evolució és també feble.

Pel que fa al tipus de jornada, l'ocupació a temps complet modera la seva expansió (1,5 % interanual el quart trimestre), mentre que el treball a temps parcial s'accelera de manera important (amb un creixement d'un 6,9 % interanual). Cal destacar que el treball a temps parcial venia mostrant des de finals del 2017 un creixement interanual molt dèbil. Cal veure si l'augment es consolida en els propers trimestres, però en qualsevol cas ha determinat un increment en la proporció de treball a temps parcial (14,6 % amb dades del quart trimestre), el valor més elevat en el darrer any i mig.

Evolució del nombre d'ocupats per situació professional
(variació interanual en milers de persones)

Font: Idescat.

La població ocupada amb contracte indefinit accelera el creixement fins a un 2,8 % interanual, mentre que l'ocupació temporal augmenta un 5,6 %

Segons l'EPA del quart trimestre, l'ocupació temporal és la que més creix (un 5,6 % interanual), si bé es modera una mica després del repunt del tercer trimestre. Per la seva banda, el nombre d'ocupats amb contracte indefinit intensifica una mica el seu increment, fins a un 2,8 %. En termes absoluts, en el conjunt de l'any 2018 s'han generat 94.100 nous llocs de treball assalariats, dels quals un 64,3 % han estat indefinits, i un 35,7 % han estat ocupats per treballadors amb contracte temporal. La taxa de temporalitat s'ha situat en un 22,1 %, mig punt

per sobre de la que es registrava a finals de l'any 2017. En mitjana anual del 2018 la taxa de temporalitat ha estat d'un 21,9 %, la proporció més alta des de l'any 2007.

La informació de les oficines de treball de la Generalitat (OTG) sobre contractes registrats, mostra que durant l'any 2018 els contractes indefinits registrats en aquestes oficines han augmentat un 12,5 % anual, un creixement notable que també s'ha vist impulsat per la conversió de contractes temporals en indefinits. El nombre de contractes temporals presenta un creixement d'un 3,3 % anual, força més moderat que el corresponent als últims anys. Cal recordar, però, que la contractació temporal continua representant la part més gran del total de contractes (un 86,1 % del total, en l'acumulat del 2018), a causa de l'elevada temporalitat i l'alta rotació del mercat de treball, de manera que un mateix treballador pot acumular múltiples contractes de curta durada. De fet, tot i que el 2018 s'observa un impuls en els contractes temporals de més de sis mesos, el gruix de la contractació temporal continua sent els contractes de molt curta durada (un 43,4 % dels contractes temporals han tingut una durada de com a màxim un mes).

L'acceleració en la població activa, que assoleix el creixement més alt des del 2011 (1,2 % interanual), determina una menor caiguda en la població en atur

Una de les notes destacades dels últims resultats de l'EPA és la forta acceleració de la població activa, que accentua el seu creixement des d'un 0,1 % interanual el tercer trimestre del 2018 fins a un 1,2 % el quart trimestre. Aquest increment interanual és el més alt des de l'any 2011, i s'explica per un repunt en la taxa d'activitat de 16 a 64 anys (fins a un 78,5 %) i per la recuperació gradual que s'està produint en la població en edat de treballar. En el cas de la taxa d'activitat, cal recordar que s'ha mantingut en valors molt alts i força estables els últims deu anys.

D'altra banda, la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys s'ha situat a Catalunya en un 69,2 % el quart trimestre. En mitjana anual del 2018, la taxa d'ocupació ha pujat un punt fins a assolir un 69%, la taxa més alta des del 2008, si bé les diferències per gènere són notables perquè la taxa d'ocupació dels homes ha estat d'un 73,2 % (en mitjana del 2018), mentre que la de les dones és d'un 64,7 %.

Magnituds del mercat de treball a Catalunya i a Espanya

	2017	2018	Tercer trimestre del 2018	Quart trimestre del 2018
Catalunya				
Població activa (% de variació interanual)	0,1	0,4	0,1	1,2
Població ocupada (% de variació interanual)	2,9	2,7	2,3	2,3
Assalariats amb contracte de treball indefinit	3,0	2,7	2,0	2,8
Assalariats amb contracte de treball temporal	5,5	4,6	6,4	5,6
Població en atur (% de variació interanual)	-14,6	-14,0	-15,1	-5,8
Taxa d'activitat de la població de 16 a 64 anys (%)	78,6	78,0	78,0	78,5
Taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys (%)	68,0	69,0	69,6	69,2
Taxa d'atur (%)	13,4	11,5	10,6	11,8
Homes	12,5	10,9	10,5	10,9
Dones	14,4	12,1	10,8	12,7
Població de 16 a 24 anys	30,4	27,7	26,3	27,6
Taxa de temporalitat (%)	21,6	21,9	22,9	22,1
Proporció d'ocupació a temps parcial (%)	14,3	14,1	13,3	14,6
Espanya				
Població activa (% de variació interanual)	-0,4	0,3	0,3	0,5
Població ocupada (% de variació interanual)	2,6	2,7	2,5	3,0
Població en atur (% de variació interanual)	-12,6	-11,2	-10,9	-12,3
Taxa d'activitat de la població de 16 a 64 anys (%)	75,1	74,9	75,0	74,9
Taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys (%)	62,1	63,4	64,0	64,0
Taxa d'atur (%)	17,2	15,3	14,6	14,4

Font: Enquesta de població activa (EPA), de l'INE.

La taxa d'atur repunta una mica el quart trimestre (11,7 %), però en mitjana del 2018 és d'un 11,5 %, la taxa més baixa en deu anys

Com ja s'ha avançat, l'EPA mostra que la població en atur a Catalunya modera el quart trimestre el seu descens interanual, en gran mesura per la forta acceleració de la població activa: durant els anys 2016, 2017 i la primera meitat del 2018 el ritme de caiguda de la població en atur era d'aproximadament un 15 % interanual, però la reducció s'ha alenit el quart trimestre fins a un 5,8 % interanual. En termes absoluts, el nombre d'aturats s'ha reduït en 27.800 persones en comparació amb el quart trimestre del 2017, però podria haver-se reduït més, ja que la creació neta d'ocupació ha estat de 74.900 persones. Per tant, una part significativa dels llocs de treball creats han estat ocupats per nous

actius (47.100 persones). Tot plegat, la taxa d'atur a Catalunya, que acostuma a pujar el quart trimestre per motius estacionals, ha augmentat en major mesura aquest quart trimestre del 2018, fins a un 11,7 % (en bona part per l'augment trimestral en l'atur femení). En qualsevol cas, la taxa d'atur continua sent força inferior a la que es registrava fa un any (12,6 % durant el quart trimestre del 2017). Paral·lelament, continuen reduint-se la proporció d'atur de llarga durada i de molt llarga durada, fins a un 41,8 % i un 25,5 % respectivament (amb dades del quart trimestre del 2018), la qual cosa representa els percentatges més reduïts dins el període de recuperació econòmica.

La taxa d'atur segueix en valors elevats per a col·lectius com els joves o la població estrangera

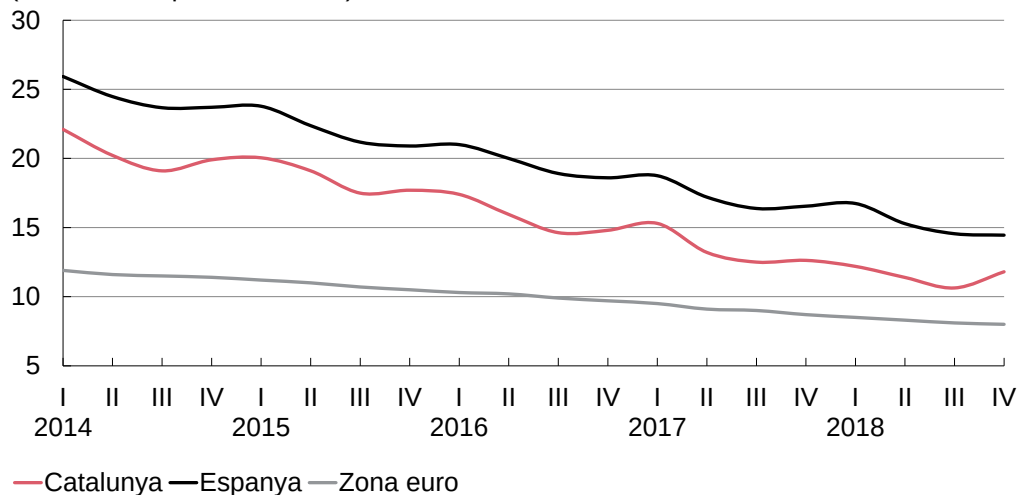
Si es considera la taxa d'atur en mitjana anual del 2018, ha estat d'un 11,5 % a Catalunya, la més baixa en deu anys. La millora en la taxa d'atur durant el 2018 ha estat molt generalitzada per col·lectius. La taxa d'atur dels homes ha baixat fins a un 10,9 % en mitjana anual, i la de les dones fins a un 12,1%. No obstant això, en alguns grups de població la taxa d'atur segueix sent molt elevada. És el cas de la taxa d'atur de la població de 16 a 24 anys que, tot i caure 2,5 punts durant el 2018, se situa encara en un 27,7 %, molt per sobre de la zona euro (on està al voltant del 17 %). Un altre dels col·lectius més afectats per l'atur és la població estrangera, amb una taxa d'atur que evoluciona gradualment a la baixa, però que encara és d'un 20,7 % per al conjunt del 2018.

La taxa d'atur també evoluciona a la baixa a Espanya i a la zona euro, fins assolir els valors més reduïts des del 2008

A Espanya la taxa d'atur segueix a la baixa, i se situa en un 14,4 % el quart trimestre del 2018 (15,3 % en mitjana anual del 2018), els millors registres des de l'any 2008. Tot i que la taxa d'atur espanyola és força més alta que la corresponent a Catalunya, ha registrat un comportament més favorable el quart trimestre del 2018, ja que la població en atur segueix disminuït a Espanya de manera significativa (-12,3 % interanual). Això s'explica perquè l'ocupació creix amb força (un 3 % interanual segons l'EPA, per sobre del creixement d'un 2,3 % a Catalunya) i perquè la població activa espanyola augmenta a un ritme moderat (mentre que a Catalunya la població activa s'ha accelerat de manera substancial). D'altra banda, a la zona euro la taxa d'atur també segueix disminuint lentament, i el quart trimestre arriba a un 8 % (8,2 % en mitjana anual, el valor més baix en deu anys). Per països, les taxes d'atur més baixes el quart trimestre, ajustades d'efectes

estacionals, són les registrades per Alemanya (3,3 %), Malta (3,7 %) i els Països Baixos (3,6 %), mentre que les taxes d'atur més altes continuen sent les de Grècia (18,6 %, amb dades del mes d'octubre) i Espanya (14,5 %).

Evolució de la taxa d'atur (% d'aturats / població activa)

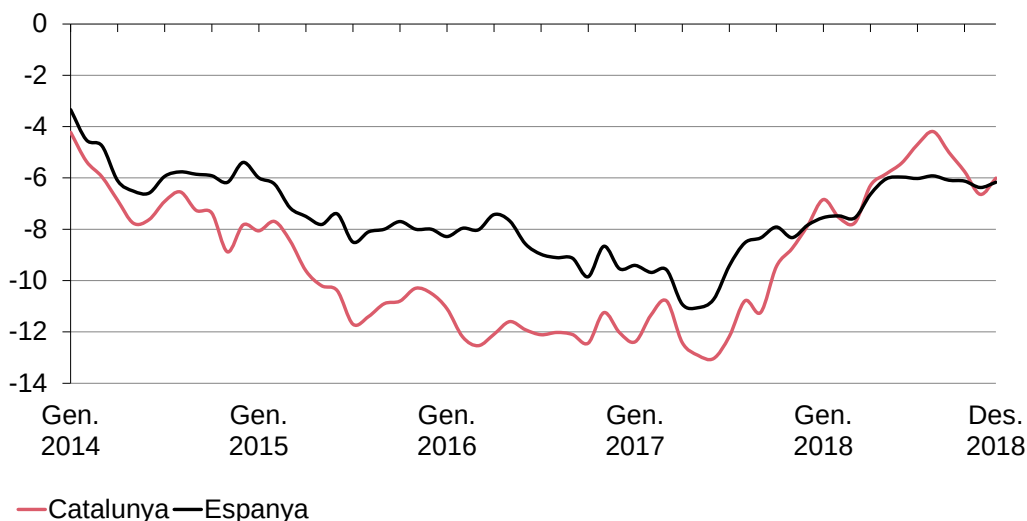

Font: Idescat, INE i Eurostat.

L'atur registrat cau un 6 % interanual segons la dada del desembre, amb un ritme de caiguda més suau que en anys anteriors

L'atur registrat ha mantingut una tònica de descens interanual al llarg de l'any 2018, però amb un ritme de caiguda més suau que el dels tres últims anys. Amb dades de desembre del 2018, el retrocés és d'un 6 %

Evolució de l'atur registrat (% de variació interanual)

Font: oficines de treball de la Generalitat i Servei Públic Estatal d'Ocupació.

interanual. Durant els mesos centrals del 2018, la davallada va moderar-se lleugerament, però a la part final de l'any ha tornat a accelerar una mica el ritme. Pel que fa a Espanya, l'atur registrat ha disminuït un 6,2 % interanual (amb dades de desembre), de manera que l'evolució és molt similar al cas català.

5.

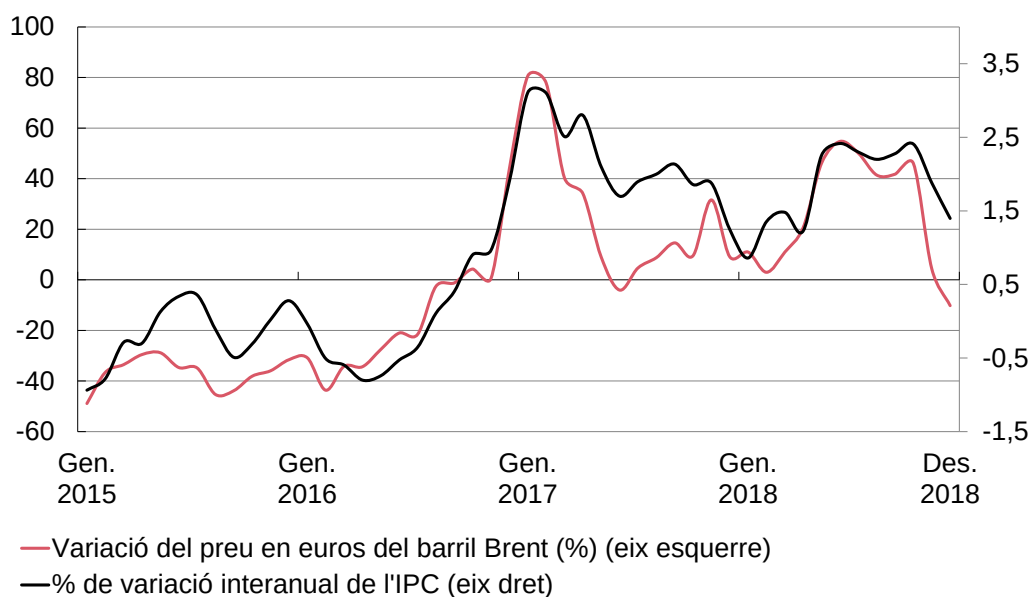
L'evolució dels preus i dels salaris

5.1. L'evolució dels preus

El darrers mesos de l'any l'evolució de l'índex de preus modera la seva trajectòria, i tanca el mes de desembre amb una inflació interanual de l'1,4 %.

Després que la inflació s'orientés a l'alça durant els mesos centrals del 2018 i arribés a taxes superiors al 2 %, els darrers mesos de l'any han suposat una moderació en el creixement dels preus. Una de les claus, atès que la trajectòria dels preus està fortament condicionada per l'evolució de la cotització del petroli, la trobem en el comportament del preu del barril Brent. Així doncs, l'any 2018 tanca amb una evolució mitjana de l'IPC de l'1,8 %, 4 dècimes per sota de l'any anterior.

Evolució del preu del petroli i la inflació a Catalunya

Font: INE i Banc d'Espanya.

En el total de l'any, la inflació ha estat moderada, d'un 1,8 %, quatre dècimes per sota de la de l'any anterior

La inflació subjacent se situa en un 1,0 % interanual el desembre, en línia amb les taxes registrades durant l'any, de manera que tanca amb un creixement mitjà de l'1,1 % l'any 2018, dues dècimes per sota del 2017.

Pel que fa al comportament del cru, durant els mesos centrals del 2018 el seu preu va continuar en nivells elevats, però estabilitzats al voltant dels 75 dòlars). L'octubre la cotització va repuntar fins superar els 80 dòlars per barril Brent, per primera vegada des de l'any 2014, però els tres últims mesos el preu s'ha moderat de manera notable, fins al voltant dels 60 dòlars/barril. D'altra banda, la depreciació de l'euro enfront el dòlar, que està tenint lloc des del febrer de 2018, va accentuar lleugerament l'efecte alcista del preu del petroli durant bona part del 2018, i en canvi ara suavitza l'efecte de les baixades dels últims mesos. Així doncs, mentre que el desembre el preu del barril en dòlars és un 13,7 % inferior que un any abans, en euros l'abaratiment és d'un 10,2 %. En aquest sentit, cal destacar que alguns treballs recents del Banc d'Espanya troben evidència que els moviments en els tipus de canvi s'han traslladat en major mesura a la inflació els dos últims anys, sobretot a causa del component energètic, mentre que la inflació subjacent és molt menys sensible que l'índex general a les variacions del tipus de canvi.

El grup de despesa que més s'ha encarat en termes interanuals ha estat el de l'habitatge

El grup de l'habitatge, que inclou les despeses d'electricitat, de gas i d'altres combustibles, ha estat el grup que més s'ha encarat (3,1 % interanual el desembre), tot i que la tendència el darrer trimestre és de moderació. El segon grup que més s'encareix és el de les comunicacions (2,1 %). Dins d'aquest grup, destaca el subgrup dels serveis postals, que des del mes de setembre presenta creixements interanuals de preus iguals o superiors al 12,2 %, mentre que en els tres anys anteriors aquestes variacions havien oscil·lat entre l'1,4 % i el 5,8 %.

El grup dels hotels, cafès i restaurants experimenta, una pujada de preus interanual del 2,0 %. Dins d'aquest grup, el dels serveis d'allotjament va ser el que es va encarir més (2,9 %).

Un grup que els darrers mesos presentava tendències inflacionistes, el dels transports, modera el seu comportament, i si bé a l'octubre la taxa de creixement interanual dels preus encara va ser del 6,0 %, el

Evolució de l'IPC per grups de despesa (% de variació interanual)

	General	Aliments	Begudes, alcohol i tabac	Vestit	Habitatge	Parament de la llar	Medicina	Transports	Comunicacions	Lleure i cultura	Ensenyament	Hotels, cafès i restaurants	Altres béns i serveis
Catalunya													
Mitjana del 2016	0,1	1,7	0,4	0,7	-3,6	1,0	0,2	-2,0	2,5	-0,6	1,1	1,3	2,0
Mitjana del 2017	2,2	1,7	1,6	0,6	3,2	0,3	1,2	4,7	1,2	1,6	0,9	2,2	1,5
Mitjana del 2018	1,8	2,0	1,8	0,9	2,4	0,5	0,8	3,9	2,1	-0,1	0,7	1,9	1,2
Desembre del 2016	1,9	1,5	1,0	0,9	0,6	0,9	0,2	4,9	3,3	1,6	1,1	1,8	2,3
Desembre del 2017	1,2	2,1	1,4	0,6	0,8	-0,2	1,7	2,7	0,1	-0,8	0,5	1,7	1,2
Octubre del 2018	2,4	2,1	2,1	1,1	4,4	0,4	0,7	6,0	1,9	-0,1	1,0	1,5	1,5
Novembre del 2018	1,9	1,8	2,0	1,0	3,4	0,6	1,3	3,5	1,9	-0,6	1,1	1,8	1,5
Desembre del 2018	1,4	1,6	1,4	1,1	3,1	0,8	1,0	0,3	2,1	-0,2	1,0	2,0	1,6
Espanya													
Mitjana del 2016	-0,2	1,4	0,5	0,6	-4,2	0,2	-0,2	-2,1	2,6	-1,0	0,6	1,1	1,6
Mitjana del 2017	2,0	1,2	1,7	0,5	3,9	-0,4	0,7	4,2	1,3	1,1	0,9	1,9	0,9
Mitjana del 2018	1,7	1,6	1,9	0,9	2,4	0,1	0,3	3,6	2,2	-0,2	0,8	1,9	0,9
Desembre del 2016	1,6	0,8	0,9	0,9	0,8	0,0	-0,1	4,7	3,3	0,5	0,9	1,4	1,9
Desembre del 2017	1,1	1,7	1,7	0,5	1,3	-0,5	0,4	1,9	0,2	-0,6	0,7	1,9	0,7
Octubre del 2018	2,3	1,7	2,1	1,0	4,0	0,3	0,4	5,7	2,0	0,0	0,7	1,9	1,1
Novembre del 2018	1,7	1,4	2,0	0,9	2,8	0,2	0,8	3,3	2,0	-0,5	1,0	2,1	1,2
Desembre del 2018	1,2	1,3	1,4	0,9	2,5	0,3	0,9	0,2	2,3	-0,1	1,0	1,8	1,1

Font: elaboració a partir de les dades de l'INE

desembre va tancar amb un 0,3 %, la taxa més baixa des de l'estiu de 2016. Aquest comportament va en sintonia amb la moderació del preu del cru a la part final del 2018. Tot i que la taxa interanual de desembre és baixa, el fet que els primers mesos de l'any aquest grup presentés creixements de preus elevats fa que, en mitjana de l'any, el grup dels transports és el que obté la taxa de creixement més elevada (3,9 %).

A la banda contrària, els grups menys inflacionistes el desembre en termes interanuals han estat el del lleure i cultura (-0,2 %), el dels transports, tal i com ja s'ha esmentat (0,3 %), i el grup de parament de la llar (0,8 %).

La inflació subjacent segueix en taxes molt contingudes

Per la seva banda, la inflació subjacent (l'índex sense alimentació no elaborada ni productes energètics) segueix en taxes molt contingudes, i ha tancat desembre en un 1 % interanual), mentre que en mitjana del 2018 la taxa ha estat d'un 1,1 % (l'any 2017 va ser d'un 1,3 %).

Dins de la inflació subjacent, el dels serveis és el grup més inflacionista (1,5 % interanual el mes de desembre). El grup de l'alimentació elaborada, begudes i tabac ha mostrat un augment del 0,7 %, mentre que els béns industrials sense productes energètics, com acostuma a ser habitual, registra l'increment més reduït, del 0,4 % interanual.

Evolució de l'IPC per grups especials (% de variació interanual)

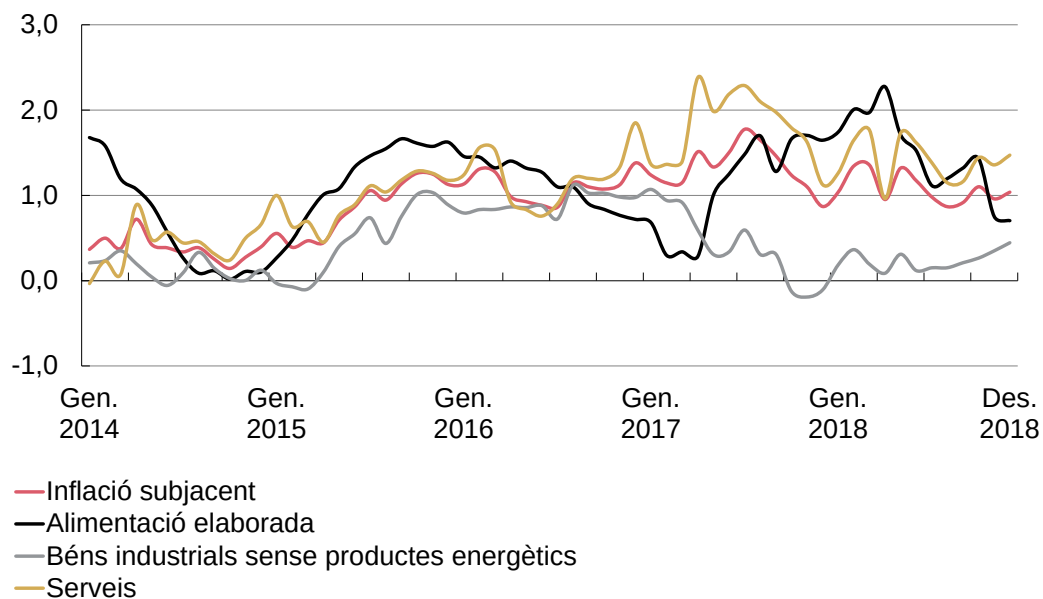
	Índex de preus sense aliments no elaborats ni productes energètics					
	Total	Serveis	Béns industrials sense productes energètics	Alimentació elaborada, begudes i tabac	Alimentació no elaborada	Productes energètics ¹
Catalunya						
Mitjana del 2016	1,1	1,2	0,9	1,1	2,4	-8,3
Mitjana del 2017	1,3	1,8	0,4	1,1	2,8	8,0
Mitjana del 2018	1,1	1,4	0,2	1,5	3,1	6,5
Desembre del 2016	1,4	1,9	1,0	0,7	3,0	5,1
Desembre del 2017	0,9	1,1	-0,1	1,6	2,9	2,9
Octubre del 2018	1,1	1,4	0,3	1,4	3,4	11,2
Novembre del 2018	1,0	1,4	0,4	0,8	4,0	7,0
Desembre del 2018	1,0	1,5	0,4	0,7	3,3	2,7
Espanya						
Mitjana del 2016	0,8	1,1	0,5	0,8	2,3	-8,6
Mitjana del 2017	1,1	1,6	0,2	0,7	2,6	8,0
Mitjana del 2018	0,9	1,5	0,0	1,0	3,1	6,1
Desembre del 2016	1,0	1,6	0,6	0,2	2,1	5,3
Desembre del 2017	0,8	1,3	-0,3	1,2	2,8	2,6
Octubre del 2018	1,0	1,6	0,1	1,0	3,5	10,7
Novembre del 2018	0,9	1,5	0,1	0,6	3,5	6,4
Desembre del 2018	0,9	1,5	0,2	0,5	3,2	2,1

¹ Inclou els preus de carburants i combustibles i el d'altres productes energètics (electricitat, etc.).

Font: INE.

Pel que fa als grups especials que no formen part de la inflació subjacent, destaca l'evolució dels preus dels productes energètics, que a l'octubre van créixer un 11,2 %, però que posteriorment moderen molt el ritme, i han tancat desembre amb un augment interanual d'un 2,7 %. En termes de mitjana anual, doncs, la taxa de l'any 2018 (6,5 %) queda 1,5 punts percentuals per sota de la de l'any anterior. Els preus de l'alimentació no elaborada han experimentat un creixement per sobre de la mitjana de l'IPC, del 3,3 % interanual segons dades de desembre.

Evolució de la inflació subjacent i dels seus components a Catalunya (% de variació interanual)

Font: INE.

El diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya torna a créixer lleugerament, després d'uns mesos en què era pràcticament nul

Els mesos d'agost i setembre les inflacions d'ambdues economies, la catalana i l'espanyola, van ser de la mateixa magnitud, però el darrer trimestre la inflació catalana torna ser una mica superior. En particular, tanca el desembre del 2018 amb un diferencial de dues dècimes en comparació amb la inflació espanyola. Dins dels grups que mostren un comportament més inflacionista a Catalunya en comparació amb Espanya, destaca el grup de l'habitatge, on el diferencial va ser més elevat (6 dècimes). Part de l'explicació la trobem en el subgrup de l'electricitat, el gas i altres combustibles, amb un creixement de preus a Catalunya (d'un 5,6 % interanual) fins a 1,2 punts percentuals superior que el creixement experimentat a Espanya (4,4 %). També s'observa un diferencial de 6 dècimes en el subgrup del subministrament d'aigua i d'altres serveis relacionats amb l'habitatge (1,2 % i 0,6 % a Catalunya i a Espanya, respectivament). El grup de parament de la llar és el segon grup amb un diferencial més elevat (5 dècimes), i en tercer lloc trobem el grup altres béns i serveis, on la diferència el mes de desembre ha estat també de 5 dècimes. Pel que fa als grups on el comportament a Catalunya ha estat menys inflacionista que a Espanya, destaca el de les comunicacions, que creix a Espanya dues dècimes per sobre. El lleure i la cultura és l'altre grup on els preus van créixer més a Espanya del que ho van fer a Catalunya, amb un diferencial de 15 dècimes.

El mes de desembre, la inflació subjacent se situa a Espanya en un 0,9 % interanual, una dècima menys que a Catalunya. Els béns industrials sense productes energètics creixen més a Catalunya que a Espanya (dues dècimes més segons la taxa interanual de desembre). També, a Catalunya, els preus de l'alimentació elaborada (0,7 % el desembre) creixen més que a Espanya (0,5 %), en part perquè els preus de l'oli no baixen tant com a la mitjana estatal.

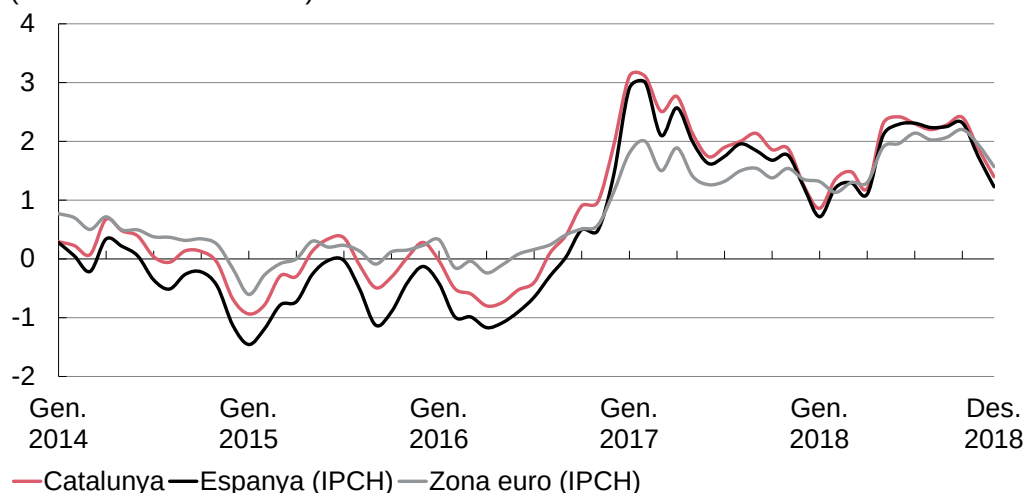
D'altra banda, en els altres dos grups especials que no formen part de la inflació subjacent, trobem un diferencia elevat en el grup dels productes energètics (6 dècimes), tot i que en ambdues economies el creixement de preus d'aquest grup s'ha moderat (2,7 % a Catalunya i 2,1 % Espanya). El grup de l'alimentació elaborada també s'ha encarat més a Catalunya (2,7 % interanual) del que ho ha fet a Espanya (2,1 %).

Després d'una inflació més alta durant el segon i tercer trimestre, la inflació a la zona euro torna lleugerament a la baixa

L'efecte de l'energia també s'ha notat en l'evolució dels preus a la zona euro. Després de mesos d'inflació molt moderada, la zona euro va registrar el mes d'octubre una inflació interanual del 2,2 %, la taxa més elevada des de l'any 2012. Amb tot, els dos darrers mesos la inflació a la zona euro també s'ha moderat, com a Catalunya i Espanya, i el desembre la inflació registrada a la zona euro va ser de l'1,6 % interanual, una mica superior que a Catalunya (1,4 %). Per la seva banda, la inflació subjacent a la zona euro s'ha mantingut en taxes moderades, i el desembre ha tancat amb una taxa interanual de l'1,1 %.

Evolució dels preus a Catalunya, Espanya i la zona euro

(% de variació interanual)

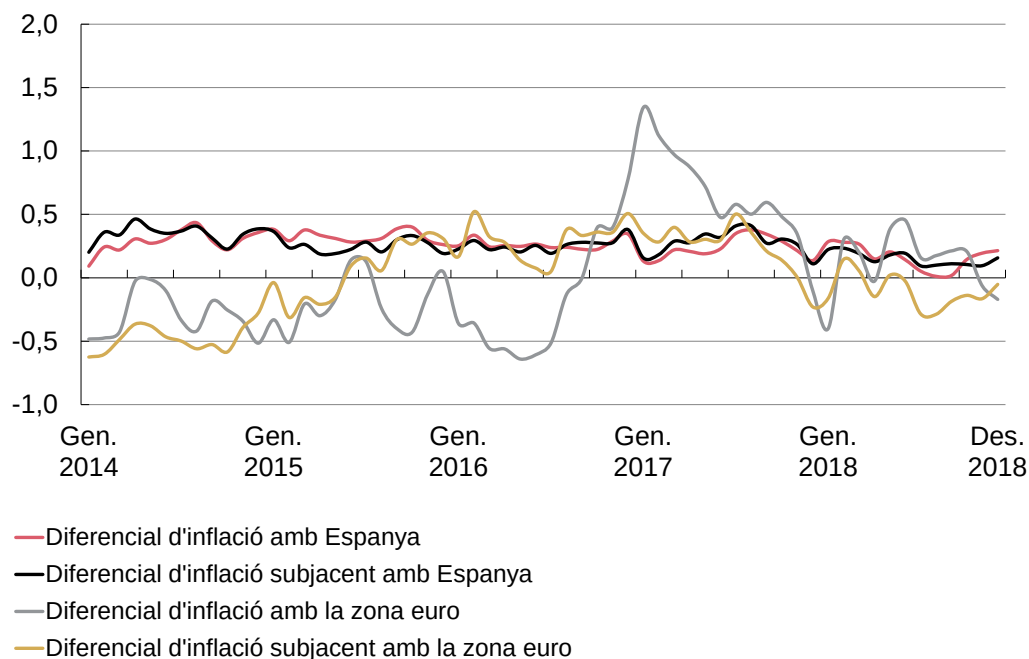
Font: INE i Eurostat.

Per països de la zona euro, destaca el creixement de l'IPC general el desembre a Estònia (3,3 % interanual) i Letònia (2,5 %). Els països menys inflacionistes han estat Portugal i Grècia (0,6 %).

Des de mitjans del 2018, el diferencial entre Catalunya i la zona euro es mou en nivells continguts

El diferencial entre Catalunya i la zona euro s'ha mantingut en valors positius però moderats durant bona part de l'any 2018. Els dos darrers mesos ha canviat aquesta tendència i la inflació catalana (d'un 1,4 % interanual el desembre) s'ha situat en taxes inferiors a les de la zona euro (1,6 % interanual). Els preus del petroli expliquen en bona mesura aquesta trajectòria: l'energia té més pes dins l'IPC català que dins de la zona euro, i la moderació en els preus de l'energia dels dos darrers mesos ha determinat que la inflació a Catalunya s'hagi frenat més que a la zona euro. Pel que fa a la inflació subjacent (que no es veu directament afectada pel preu del petroli), el diferencial entre Catalunya i la zona euro ha estat negatiu durant tot el segon semestre, i el desembre ha estat de -0,1 punts.

Evolució dels diferencials d'inflació de Catalunya amb Espanya i amb la zona euro (punts percentuals)

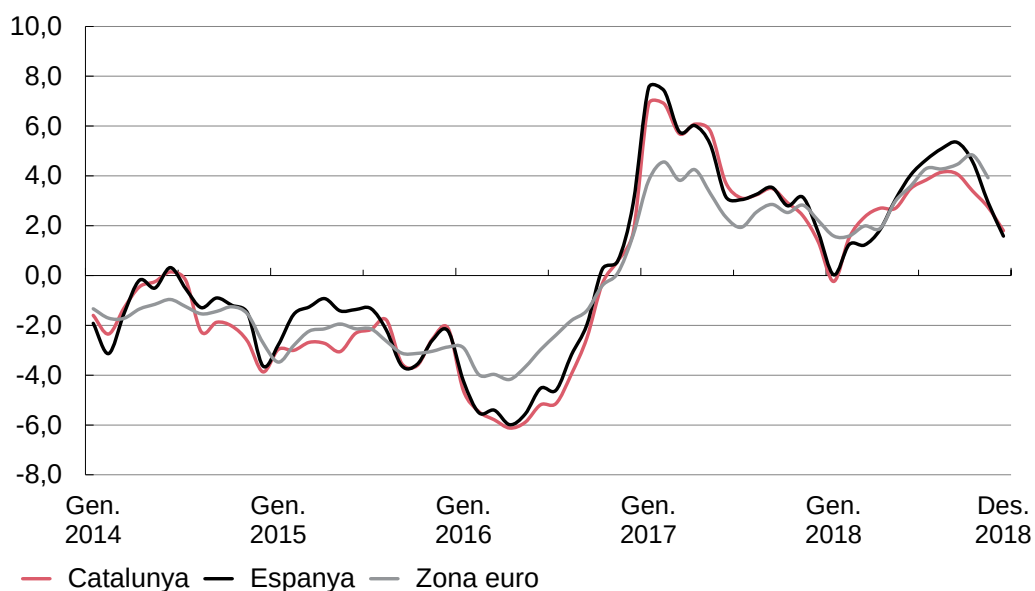
Font: INE.

Després de creixements superiors al 4 % el tercer trimestre, els darrers mesos de l'any l'IPRI frena el seu creixement

La primera part del 2018, la trajectòria dels preus industrials va ser ascendent, i el mes d'agost va assolir un màxim del 4,2 % interanual.

Posteriorment, la tendència ha estat la de moderació dels preus industrials, que el desembre van créixer un 1,8 % interanual. Aquesta trajectòria és deguda, en bona part, a l'evolució dels preus del petroli, i concorda amb l'evolució que es va observant en l'índex de preus de consum. L'energia és on s'observa un increment més accentuat (5,4 % interanual), un registre bastant més elevat que el dels béns d'equipament (1,4 %), els béns intermedis (1,0 %), i els béns de consum (0,6 %). Per la seva banda, els preus industrials a Espanya han crescut un 1,6 % interanual el desembre, dues dècimes menys que a Catalunya. El creixement del preu de l'energia (4,0 %), dels béns de consum (-0,6 %) i dels béns d'equipament (0,9 %) han estat més modestos a Espanya que a Catalunya,. Pel que fa a la zona euro, el mes de novembre els preus industrials es van encarir un 3,9 % interanual, per sobre del registre català (d'un 2,7 % interanual segons dada de novembre).

Evolució de l'índex de preus industrials (% de variació interanual)

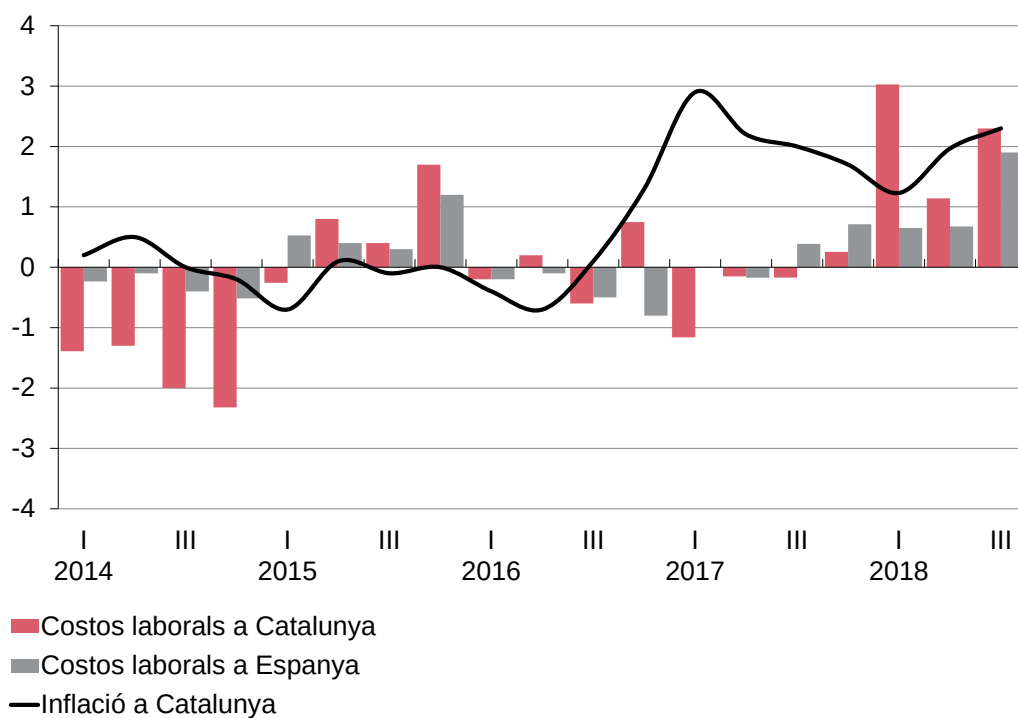
Font: INE i Eurostat.

5.2. L'evolució dels salaris i dels costos laborals

Els costos laborals han augmentat un 2,3 % interanual el tercer trimestre

Segons l'enquesta trimestral del cost laboral, el cost laboral per treballador i mes del tercer trimestre va augmentar un 2,3 % interanual, arran de la recuperació progressiva dels salaris durant el 2018. Tot i que el creixement del cost laboral supera el que s'havia registrat els últims anys, continua sent un augment moderat, en línia amb el creixement que registren els preus.

Costos laborals per treballador i mes a Catalunya i al conjunt de l'Estat (% de variació interanual)

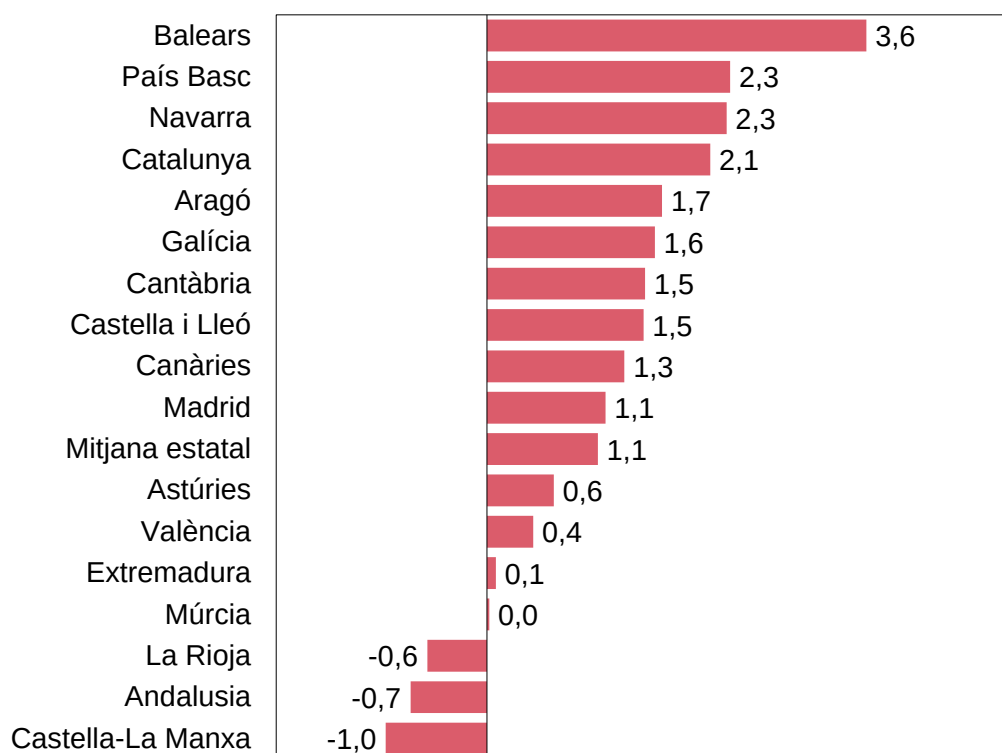

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

En el tercer trimestre del 2018, l'evolució dels costos del conjunt de l'Estat queda més continguda que la de Catalunya, amb un avanç de l'1,9 % interanual. Les dades corregides d'estacionalitat i d'efectes de calendari (només disponibles per a Espanya) assenyalen una variació interanual similar (de l'1,6 %), una mica per sota de l'evolució que assenjala l'índex de cost laboral harmonitzat per a Espanya (del 2,4 %). És la primera vegada, des de l'inici de la recuperació, en què el cost laboral del conjunt de l'Estat avança a taxes similars a les de la zona euro (del 2,3 %).

No obstant això, l'anàlisi regional de l'evolució dels costos laborals en el conjunt dels tres primers trimestres del 2018 mostra diferències notables, amb un ventall que va d'un retrocés interanual dels costos a Castella-la Manxa (-1,0 %), Andalusia (-0,7 %) i La Rioja (-0,6 %), a creixements interanuals per sobre del 2 % a Balears (3,6 %), País Basc (2,3 %), Navarra (2,3 %) i Catalunya (2,1 %).

Cost laboral per treballador i mes a les comunitats autònomes.
Mitjana fins al tercer trimestre del 2018 (% de variació interanual)

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

En el conjunt dels tres primers trimestres del 2018, els costos laborals a Catalunya van augmentar un 2,1 % interanual, un punt percentual per sobre de la taxa mitjana estatal (1,1 %). Pel que fa a l'evolució dels diversos components dels costos laborals, la part del cost salarial presenta un increment a Catalunya del 2,0 %. Aquesta variació és el resultat d'una variació del 2,4 % del cost salarial ordinari i d'una disminució del 0,7 % del cost salarial extraordinari, que comprèn les pagues extraordinàries, així com els endarreriments. A Espanya el cost salarial avança un 1,0 %, amb un augment de l'1,0 % de la part del cost salarial ordinari i de l'1,4 % del cost salarial extraordinari.

Durant els tres primers trimestres del 2018, l'evolució dels costos laborals no salarials (que inclouen les cotitzacions a la Seguretat Social i altres percepcions no salarials) indica un increment del 2,4 % a Catalunya i de l'1,1 % a Espanya.

L'augment del cost laboral per hora treballada en aquest període (2,2 %) és molt similar al del cost laboral per treballador i mes, arran de l'estabilitat en el nombre d'hores efectives de treball, que retrocedeixen un 0,2 % a Catalunya i un 0,4 % al conjunt de l'Estat.

Costos salarials i laborals

Mitjana fins al tercer trimestre (% de variació interanual)

	Cost per treballador i mes		Cost per hora de treball efectiva	
	2017	2018	2017	2018
Catalunya				
Cost laboral total	-0,5	2,1	-0,9	2,2
Cost salarial	-0,4	2,0	-0,7	2,1
Cost salarial ordinari	0,0	2,4	-0,5	2,5
Cost salarial extraordinari	-2,9	-0,7	-2,4	-1,2
Cost laboral no salarial	-0,7	2,4	-1,3	2,6
Hores pactades	0,2	0,0		
Hores efectives de treball	0,5	-0,2		
Espanya				
Cost laboral total	0,1	1,1	-0,3	1,4
Cost salarial	0,0	1,0	-0,3	1,4
Cost salarial ordinari	0,1	1,0	-0,3	1,4
Cost salarial extraordinari	-0,9	1,4	-0,4	1,2
Cost laboral no salarial	0,2	1,1	-0,3	1,5
Hores pactades	0,1	-0,1		
Hores efectives de treball	0,4	-0,4		

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

Costos laborals i costos salarials ordinaris per sectors productius

Mitjana fins al tercer trimestre (% de variació interanual)

	Catalunya		Espanya	
	2017	2018	2017	2018
Costos laborals per treballador i mes				
Total	-0,5	2,1	0,1	1,1
Indústria	0,0	0,8	0,5	0,8
Construcció	-0,3	-1,6	-0,8	0,7
Serveis	-0,5	2,8	0,0	1,2
Costos salarials ordinaris per treballador i mes				
Total	0,0	2,4	0,1	1,0
Indústria	0,5	0,9	0,4	0,9
Construcció	0,0	-1,1	-0,2	0,6
Serveis	-0,1	3,1	0,1	1,1

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

Aquesta expansió dels costos laborals no s'estén de la mateixa manera a tots els sectors productius. A Catalunya, l'augment d'aquests costos es concentra en el sector de serveis (2,8 % interanual en mitjana fins al tercer trimestre), i més concretament a les activitats de comerç, d'informació i comunicació, i immobiliàries. Aquesta dinàmica dels costos contrasta amb el retrocés en la construcció (-1,6 %) i l'avanç moderat en la indústria (0,8 %). En el conjunt de l'Estat, en canvi, es pot apreciar una expansió dels costos laborals amb menys diferències entre sectors i una menor empenta procedent dels serveis, amb un increment del 0,8 % a la indústria, del 0,7 % a la construcció i de l'1,2 % als serveis. Per la seva banda, l'evolució que han seguit els costos salarials ordinaris per treballador i mes és molt semblant a la dels costos laborals per treballador i mes.

L'augment salarial pactat el 2018 és de l'1,85 %, per sobre del registrat el 2017 (1,48 %)

Els convenis col·lectius que s'han registrat fins al desembre del 2018 presenten un increment de les tarifes salarials de l'1,85 %, un augment que és superior al que es va pactar fins al mateix període del 2017 (de l'1,48 %). Cal dir, però, que les dades del 2018 encara no incorporen les revisions derivades de les clàusules de garantia salarial, si bé aquestes clàusules tenen una incidència poc significativa des del 2012. Aquest avanç de les tarifes salarials es concentra als convenis d'àmbit sectorial on els increments pactats són de l'1,89 %, sis dècimes per sobre dels acordats en l'àmbit d'empresa.

Aquests increments se situen per sota dels augments recomanats per al 2018 en el IV Acord estatal per a l'ocupació i la negociació col·lectiva (2,0 % fix, més un 1,0 % variable vinculat a determinats indicadors), i que es van ratificar en el III Acord interprofessional de Catalunya. No obstant això, convé destacar el repunt dels salaris pactats en els convenis de nova signatura per al conjunt de l'Estat (amb un augment del 2,08 % fins al desembre). Es tracta, però, de dades que actualment només estan disponibles per al conjunt de l'Estat.

El nombre de persones treballadores afectades pels acords col·lectius ha augmentat un 29,2 % el 2018 a Catalunya respecte de l'any anterior. Aquestes dades, però, són provisionals i no recullen els convenis d'àmbit estatal amb efectes a Catalunya. Malgrat aquestes limitacions, l'augment és similar al del conjunt estatal (25,1 %). Aquests increments recullen el creixement de l'ocupació i, molt probablement, també recullen augments de la cobertura de la negociació col·lectiva.

Increment salarial pactat a Catalunya segons l'àmbit de negociació i l'any d'efectes econòmics dels acords (% de variació interanual)

Any d'efectes econòmics	Àmbit	Acords col·lectius	Treballadors afectats	Increment salarial pactat (%)
Informació registrada fins al desembre del 2017				
2017	Total	358	753.525	1,42
	Empresa	280	58.397	0,91
	Sector	78	695.128	1,46
Informació registrada fins al desembre del 2018				
2017	Total	592	1.218.971	1,48
	Empresa	485	94.344	1,01
	Sector	107	1.124.627	1,52
2018	Total	364	973.879	1,85
	Empresa	283	56.296	1,23
	Sector	81	917.583	1,89

Nota: aquesta estadística no recull els convenis d'àmbit estatal amb efectes a Catalunya. En cada període es comptabilitzen els acords col·lectius de nova signatura (convenis firmats a partir de l'any en què el conveni té efectes econòmics) així com aquells acords plurianuals amb caràcter previ i que tenen efectes econòmics durant l'any indicat. Les dades tenen caràcter provisional.

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

6.

Àmbits monetari, financer i borsari

El BCE manté els tipus d'interès en mínims, mentre la Reserva Federal segueix augmentant els tipus de referència

En la reunió del 24 de gener, el Consell de Govern del Banc Central Europeu (BCE) ha decidit mantenir els tipus d'interès de referència, que es mantenen sense modificacions des de la baixada del mes de març del 2016: 0,00 % per a les operacions principals de finançament, 0,25 % per a la facilitat marginal de crèdit, i -0,40 % per a la facilitat de dipòsit. També s'ha reafirmat en la intenció de mantenir els tipus intactes, com a mínim, fins l'estiu del 2019, però ho podria allargar el temps necessari per tal de situar la inflació en nivells inferiors però propers al 2 %. D'altra banda, en relació a les mesures no convencionals, el BCE ha finalitzat la compra neta d'actius a 31 de desembre però reinvertirà íntegrament el principal dels valors adquirits durant un període indeterminat, més enllà de l'inici de l'alça de tipus. El BCE revisa a la baixa les previsions per a l'economia de la zona euro perquè la demanda externa i alguns sectors i països específics tenen un comportament menys favorable del previst, mentre que la demanda interna evoluciona favorablement.

La Reserva Federal dels Estats Units ha acordat en la reunió del 19 de desembre tornar a apujar els tipus de referència en un quart de punt, de manera que el nou rang de tipus se situa en el 2,25 – 2,50 %, el que suposa el quart increment del 2018. Després de diversos increments de tipus, en aquest cas hi ha hagut una certa controvèrsia pel fet que, malgrat que els nivells d'atur són mínims i el ritme de creixement econòmic és elevat, el dinamisme està condicionat pels estímuls fiscals, que s'espera que deixin de tenir impacte a curt termini. Pel que fa als preus, la inflació i el seu component subjacent se situen pròxims al 2 %. Hi ha incerteses sobre el ritme d'augment dels tipus aquest 2019 per les raons apuntades. D'aquesta manera, després de la reunió del 29-30 de gener, en què no han canviat els tipus, les previsions de dos increments addicionals per al 2019 podrien reduir-se.

L'estoc de finançament a l'economia espanyola augmenta, especialment a les societats no financeres i a l'administració

L'estoc de finançament al sector privat de l'economia espanyola repunta en el tram final del 2018, després de la caiguda interanual lleu que mostrava fins al tercer trimestre. Així doncs, el creixement del finançament a les societats no financeres augmenta un 1,8 % el novembre, mentre que a les llars i institucions sense finalitat de lucre ha augmentat més lleugerament (0,4 %). D'altra banda, el finançament acumulat a les administracions públiques ha seguit creixent a ritmes elevats (2,7 %). L'augment del crèdit al sector privat (1,2 %) i a les administracions públiques suposa un increment agregat de l'1,8 % anual a tancament de novembre.

Finançament als sectors no financers de l'economia espanyola.

(% de variació anual)

	Societats no financeres	Llars i ISFLASL	Sector privat (Societats no financeres i llars)	Administracions públiques	Total
2015	-0,4	-2,1	-1,2	3,1	0,5
2016	-0,4	-1,3	-0,8	3,1	0,7
2017	0,4	-0,6	-0,1	3,4	1,3
2018 ¹	1,8	0,4	1,2	2,7	1,8

¹ Dades referides al mes de novembre.

Font: Banc d'Espanya.

Per instruments, a finals de novembre s'observa que el finançament a les societats no financeres segueix provenint principalment del crèdit bancari (55,0 % del total) però disminueix (-0,5 % interanual el novembre) i va perdent pes progressivament en favor dels préstecs de l'exterior (33,4 % del total i un augment del 3,0 %) i dels valors de diferents d'accions (11,6 % del total i un increment del 10,3 %). A les llars, el finançament per a habitatge, que representa el 73,2 % del total, segueix disminuint (-1,4 %), tot i que a ritmes més moderats que entre el 2012 i el 2017. En canvi, els altres préstecs a les llars augmenten un 5,4 %, que situa els ritmes de creixement del 2018 en màxims des del 2008. A les administracions públiques, el 80,7 % del finançament són valors representatius de deute a llarg termini, que creixen un 6,3 %.

El flux de crèdit nou de les entitats de crèdit augmenta a ritmes elevats, especialment per a les llars i les empreses grans

Segons dades del Banc d'Espanya relatives al conjunt de l'economia estatal, el crèdit nou concedit per les entitats de dipòsit i les entitats financeres de crèdit (EFC) per operacions de menys d'1 milió d'euros (assimilat al concedit a les pimes) ha augmentat un 6,1 % en l'acumulat fins al novembre. Aquest ritme suposa una relativa moderació en

l'expansió del crèdit a les pimes durant el segon tram del 2018. D'altra banda, el nou crèdit concedit de més d'un milió d'euros (que s'assimila al que reben les empreses més grans) augmenta amb més força i creix un 11,5 %, ritme que s'ha mantingut durant tot l'exercici. En relació a aquests crèdits, cal tenir en compte, a més, que les empreses més grans acostumen a tenir accés més fàcilment a altres fonts de finançament.

En el cas de les llars, la concessió de crèdit per a habitatge manté l'augment elevat observat durant tot el 2018 i en l'acumulat fins al novembre el creixement és del 14,3 %, mentre que el crèdit al consum augmenta un 18,7 %. En tots dos casos, suposen creixements superiors als del 2017, per bé que el crèdit al consum es desaccelera en relació amb l'inici de l'exercici.

Segons els resultats de l'Enquesta sobre Préstecs Bancaris de l'últim trimestre del 2018, que facilita el Banc d'Espanya, els criteris d'aprovació de crèdits a les famílies per a consum i altres finalitats s'han endurit lleugerament, tant a Espanya com al conjunt de la zona euro, mentre que no s'han produït canvis en els altres segments. En canvi, les condicions generals s'han suavitzat de forma generalitzada.

A Espanya, la demanda de crèdit ha disminuït en el cas de les societats i de les llars per a habitatge, mentre que la demanda de finançament per a consum i altres finalitats ha deixat de créixer. En canvi, a la zona euro, la demanda de crèdit ha augmentat de forma generalitzada

Segons l'enquesta, les entitats de crèdit espanyoles han vist deteriorat el seu accés als mercats majoristes, mentre que no s'han observat canvis en els minoristes. La política del BCE i la morositat no han tingut efectes sobre l'oferta de crèdit de les entitats espanyoles, mentre que en el cas de la zona euro han propiciat un enduriment. De cara a l'inici del 2019, s'esperen unes condicions més estrictes, coincidint amb un augment de la demanda de les societats i per a habitatge.

El crèdit a Catalunya s'estabilitza però l'estadística segueix condicionada pels canvis de domicili empresarial del 2017

L'estoc del crèdit adreçat a Catalunya que roman als balanços de les entitats de dipòsit es va veure reduït fortament durant el 2017. Això va ser causat, en bona part, per l'efecte estadístic que van suposar els canvis de domicili social d'algunes empreses el quart trimestre del 2017. La territorialització que en fan les entitats financeres es realitza en funció del domicili social del deutor en el moment de quantificar l'estoc. Així doncs, la reducció interanual (-9,5 %) s'explica principalment per la caiguda de l'últim trimestre del 2017. El tercer trimestre del 2018 s'observa una reducció en relació al trimestre

precedent (-1,0 %) després d'un increment de magnitud equivalent respecte al primer trimestre. Al conjunt de l'Estat la reducció intertrimestral el tercer trimestre és més acusada, però la reducció interanual és menor pel fet de no haver-se produït la caiguda del quart trimestre del 2017.

El crèdit de les administracions públiques disminueix tant a Catalunya com al conjunt de l'Estat, en termes intertrimestrals i interanuals, però té un pes reduït en l'estoc de crèdit total (4,8 % a Catalunya i 5,7 % a Espanya).

Evolució de l'estoc de crèdit de les entitats de dipòsit (% de variació interanual)

	Catalunya			Espanya		
	Crèdit Total	Crèdit Privat ¹	Crèdit a les AP	Crèdit Total	Crèdit Privat	Crèdit a les AP
2015	-4,7	-4,3	-10,8	-4,4	-4,0	-9,5
2016	-10,7	-10,4	-16,4	-4,0	-4,1	-2,1
2017	-8,3	-8,1	-11,7	-2,5	-1,9	-11,4
1t trimestre 2018	-9,3	-9,4	-6,3	-4,0	-3,5	-11,0
2t trimestre 2018	-9,5	-9,6	-8,7	-3,3	-2,9	-8,6
3r trimestre 2018	-9,5	-9,5	-9,8	-3,6	-3,3	-9,3

¹La caiguda del 2016 es deu a l'efecte estadístic en la comptabilització creditícia entre sectors financers i no financers. La caiguda del 2017 i 2018 s'explica per l'efecte estadístic del trasllat del domicili social d'algunes empreses fora de Catalunya durant el 4t trimestre del 2017.

Font: Banc d'Espanya

S'accelera el retrocés del crèdit viu per a activitats productives però es recupera el signe positiu per a les persones físiques

L'evolució del crèdit viu a escala estatal que hi ha als balanços de les entitats de crèdit i els establiments financers de crèdit (EFC) permet observar amb més detall l'evolució de l'estoc de crèdit viu per finalitats. El tercer trimestre, el total de l'estoc de crèdit al conjunt de les activitats productives s'ha reduït un 6,4 % en termes interanuals. Per sectors, la caiguda més forta s'observa a la construcció (-19,9 %) i a la promoció immobiliària (-13,6 %). Als serveis, sense promoció immobiliària, la reducció ha estat del 4,4 %, mentre que a la indústria la reducció ha estat del 2,6 %, sent aquest últim l'únic cas en què la caiguda no s'accelera el tercer trimestre.

D'altra banda, el crèdit a les persones físiques recupera el signe positiu per primer cop des del 2010 gràcies a l'impuls del crèdit per a béns de consum durador (13,6 %), mentre que el crèdit per a habitatge segueix disminuint (-1,7 %).

Evolució de l'estoc de crèdit privat¹ de l'economia espanyola per finalitats
(% de variació interanual)

	Activitats productives					Persones físiques		
	Total	Indústria	Serveis ²	Construcció	Promoció immobiliària	Total	Habitatge ³	Béns de consum durador
2015	-4,4	-1,6	-2,2	-11,7	-10,1	-3,9	-4,8	11,9
2016	-6,1	-2,4	-5,7	-9,2	-10,6	-1,6	-3,0	11,7
2017	-2,2	0,7	0,2	-13,2	-8,9	-0,9	-2,5	21,0
1t trimestre del 2018	-5,7	-2,4	-2,6	-19,2	-14,7	-0,3	-2,3	21,0
2t trimestre del 2018	-5,8	-5,1	-2,3	-19,0	-13,3	-0,1	-1,8	18,8
3r trimestre del 2018	-6,4	-2,6	-4,4	-19,9	-13,6	0,3	-1,7	13,6

¹ Estoc de crèdit concedit per les entitats de dipòsit i els establiments financers de crèdit.

² Sense promoció immobiliària.

³ Adquisició i rehabilitació d'habitatge.

Font: Banc d'Espanya

La taxa de deute dubtós segueix millorant, però l'augment dels crèdits al consum pot afavorir increments de la morositat

La taxa de morositat del crèdit concedit per les entitats de crèdit i per les EFC al sector privat de l'economia espanyola ha continuat baixant el tercer trimestre del 2018, fins al 6,2 %. A les activitats productives, la morositat és del 7,4 % i sobresurt la de la construcció (16,6 %). La taxa de morositat de les persones físiques se situa en el 5,1 %, lleugerament per sota dels trimestres anteriors. Malgrat aquestes dades, el Banc d'Espanya ha alertat del fet que l'augment de crèdit al consum pot contribuir a un increment de les taxes de morositat.

Taxa de morositat a l'economia espanyola per finalitats del crèdit a altres sectors residents (%)

	Activitats productives							Persones físiques		
	Total	Activitats			Promoció			Total	Habitatge ²	Béns de consum durador
		Total	agràries	Indústria	Serveis ¹	Construcció	Immobil·liària			
2015	10,1	14,6	10,1	10,9	8,9	30,0	27,5	5,6	4,9	4,2
2016	9,1	13,1	9,1	8,9	8,0	29,1	25,5	5,5	4,7	3,3
2017	7,8	10,3	7,5	8,6	6,8	24,1	18,1	5,4	4,8	2,9
1T 2018	6,8	8,4	7,0	7,4	6,4	18,7	12,5	5,4	4,6	3,0
2T 2018	6,4	7,8	6,4	6,9	6,1	17,5	11,3	5,2	4,4	2,9
3T 2018	6,2	7,4	6,4	6,8	5,9	16,6	10,0	5,1	4,3	3,0

¹ Sense promoció immobiliària.

² Adquisició i rehabilitació d'habitatge.

Font: Banc d'Espanya

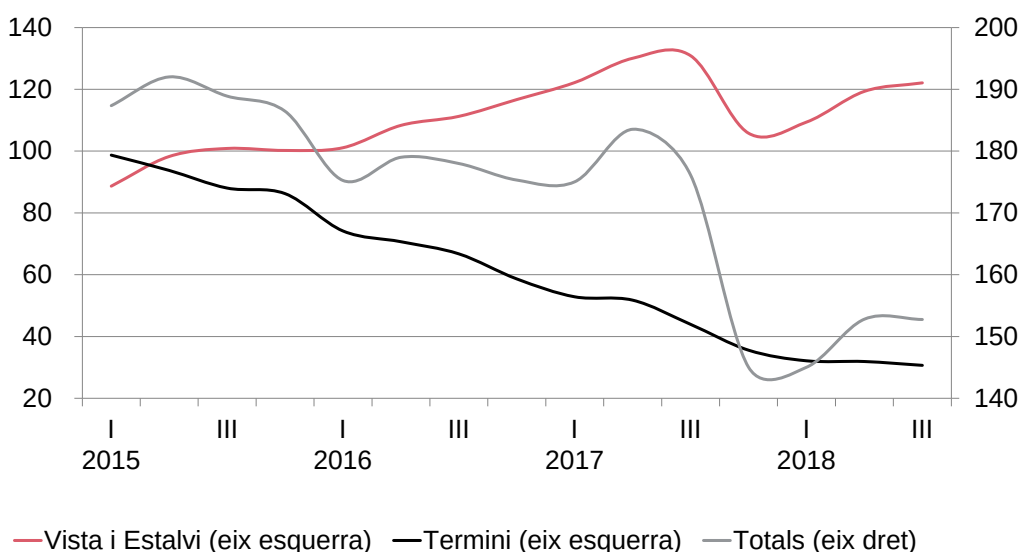
Els dipòsits a termini segueixen perdent pes en l'estalvi privat, malgrat que els dipòsits a la vista i d'estalvi també disminueixen

Des de la caiguda amb què es va tancar el 2017, els dipòsits del sector privat a Catalunya han recuperat 7.774 milions d'euros durant els tres primers trimestres del 2018. Però els nivells segueixen per sota dels de fa un any, amb una reducció interanual del 13,3 % a finals de setembre. Per entendre la reducció en el tram final de l'any passat, que condiciona l'evolució interanual, cal tenir en compte que la territorialització dels dipòsits que fan les entitats financeres es realitza en funció del domicili de la sucursal bancària on es registra el dipòsit. Per aquest motiu, si un client trasllada els seus dipòsits a una sucursal bancària fora de Catalunya, estadísticament aquell dipòsit deixa d'estar registrat a Catalunya i passa a estar-ho a la comunitat autònoma on radica la sucursal bancària de destinació. En el cas del conjunt de l'Estat, sense aquest efecte puntual, la reducció és del -0,7 %.

En el cas de les administracions públiques els dipòsits han augmentat un 12,9 % a Catalunya i un 10,6 % a Espanya, per bé que aquests dipòsits suposen el 6,0 % i el 5,7 % de l'estoc total a Catalunya i a Espanya, respectivament.

Els tipus d'interès continuen en mínims històrics, fet que penalitza la rendibilitat de l'estalvi, i que facilita l'augment dels fons d'inversió com alternativa als dipòsits bancaris, perquè són més rendibles, malgrat que l'exposició al risc també és més accentuada. Dins dels dipòsits bancaris també es produeixen canvis en la seva composició, ja que s'estan premiant opcions més líquides, com els dipòsits a la vista o d'estalvi mentre que els dipòsits a termini perden protagonisme.

Evolució dels dipòsits a l'economia catalana (milers de milions d'euros)

Font: Banc d'Espanya

El patrimoni dels fons d'inversió mobiliaris al conjunt de l'Estat ha disminuït un 2,1 % en l'agregat de l'any 2018, degut a la reducció progressiva durant el segon semestre. El patrimoni s'ha repartit més entre els seus partícips, ja que aquests han augmentat un 8,5 %, ritme que ha anat moderant-se al llarg de l'exercici.

Pel que fa a les societats d'inversió de capital variable (SICAV's), han disminuït el patrimoni un 11,5 % a tancament del 2018, després d'accelerar la reducció observada els tres primers trimestres de l'any. D'altra banda, el nombre d'accionistes ha seguit disminuint, però finalitza el 2018 amb una caiguda més moderada que la dels trimestres anteriors (-0,9 %). El nombre de SICAV's també ha disminuït, un 3,8 %.

Patrimoni i partícips/accionistes dels FIM i de les SICAV a l'Estat a 31/12/2018

	Patrimoni (Milions d'euros)	Variació interanual (%)	Partícips / Accionistes	Variació interanual (%)
FIM	257.551,2	-2,1	11.222.553	8,5
SICAV	28.382,1	-11,5	429.609	-0,9

Font: INVERCO.

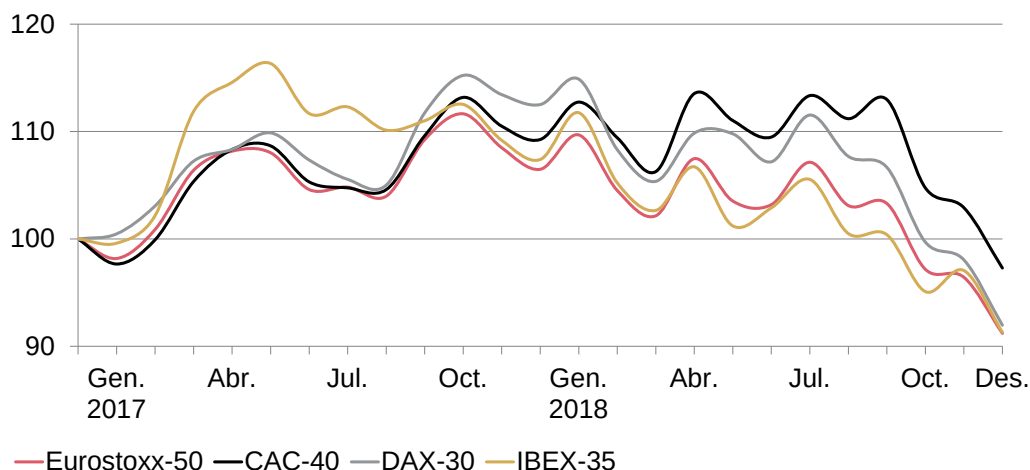
Les borses europees han mostrat una caiguda l'últim trimestre del 2018, i registren pèrdues anuals importants

L'últim trimestre del 2018 va començar amb una caiguda destacable a les borses nord-americanes que es va transmetre a la resta de parquets, i ha continuat amb increments rellevants i generalitzats de la volatilitat. Les previsions d'alentiment gradual de l'activitat econòmica en un context d'endeutament elevat i augment progressiu dels costos laborals, la transició cap a una política monetària més restrictiva i els temors que algunes mesures proteccionistes generen sobre el comerç mundial s'apunten com els principals factors que generen inestabilitat en els mercats de valors. A Europa, el *Brexit* i el procés de negociació del pressupost italià han estat elements d'incertesa addicionals. Els principals índexs borsaris europeus han registrat pèrdues importants durant el quart trimestre i han acabat el 2018 amb caigudes anuals de dos dígit.

Així, l'Eurostoxx-50, que és l'índex de referència de la zona euro i que conté les 50 empreses més grans per capitalització borsària, acumula una pèrdua anual en el quart trimestre del 14,3 %. El DAX-30 alemany registra una caiguda del 18,3 % anual; l'FTSE-MIB italià del 16,1 %; l'FTSE-100 britànic del 12,5 %; i el CAC-40 francès de l'11,0 %.

Evolució dels índexs europeus

(Base 31/12/2016 = 100)

Font: Bloomberg

Per la seva part, l'IBEX-35 registra una caiguda acumulada del 15,0 % anual en el tancament del 2018. Durant els primers tres trimestres de l'any l'índex espanyol mostrava una evolució més negativa que la resta, mentre que en el quart trimestre, si bé també ha registrat pèrdues, l'evolució ha estat menys negativa que la de la resta d'índexs europeus. En l'acumulat de l'any, la cotització del sector bancari és la més castigada del parquet espanyol, mentre que la del sector elèctric és la que registra millors resultats.

Rendibilitats dels principals índexs borsaris internacionals

(% de variació de l'acumulat de l'any)

		Cotització a	2018			
		31 de desembre	1t	2n	3r	4t
		del 2018	trimestre	trimestre	trimestre	trimestre
Euro Stoxx 50	Zona euro	3.001,4	-4,1	-3,1	-3,0	-14,3
CAC 40	França	4.730,7	-2,7	0,2	3,4	-11,0
Dax Xetra 30	Alemanya	10.559,0	-6,4	-4,7	-5,2	-18,3
FTSE 100	Regne Unit	6.728,1	-8,2	-0,7	-2,3	-12,5
FTSE MIB 40	Itàlia	18.324,0	2,6	-1,0	-5,2	-16,1
IBEX 35	Espanya	8.539,9	-4,4	-4,2	-6,5	-15,0
Dow Jones Industrial Av	EUA	23.268,0	-2,5	-1,8	7,0	-5,9
S&P 500	EUA	2.506,9	-1,2	1,7	9,0	-6,2
Nasdaq Comp.	EUA	6.635,3	2,3	8,8	16,6	-3,9
Nikkei 225	Japó	20.014,8	-5,8	-2,0	6,0	-12,1

Font: Bloomberg

La cotització dels grans bancs espanyols, que acumulaven pèrdues des de l'inici de l'any, va empitjorar quan a l'octubre el Tribunal Suprem sentenciava que els bancs havien de pagar, amb caràcter retroactiu,

l'impost d'actes jurídics documentats de les hipoteques. Dies després, però, el Suprem va rectificar i va decidir que era el client qui havia de pagar-lo. En paral·lel, el govern espanyol va publicar el Reial decret llei 17/2018 que estableix que en els nous contractes serà el banc qui se n'ha de fer càrrec. La indefinició de la llei i els canvis de criteri del Tribunal Suprem han provocat una incertesa que ha castigat la cotització del sector bancari. Actualment la nova llei del crèdit immobiliari, que estableix que en els nous contractes hipotecaris és el banc qui ha de pagar l'impost, es troba en el tràmit d'aprovació.

L'evolució del mercat de renda variable als EUA trenca la bona ratxa que portava

Després de mesos de màxims, a l'octubre del 2018 les borses dels EUA van registrar caigudes molt intenses. Durant el mes de novembre el comportament a la baixa es va moderar i fins i tot revertir, però els índexs van tornar a davallar durant el desembre. A finals d'any es va produir el tancament de l'administració governamental, fet que se suma a la llista de factors que generen inestabilitat. En definitiva, els principals índexs han tancat el 2018 amb pèrdues anuals. L'S&P-500 ha caigut un 6,2 % anual a l'acabament del quart trimestre, el Nasdaq ha perdut un 3,9 %, i el Dow Jones un 5,9 %. Aquesta dinàmica es va contagiar ràpidament a la resta de borses, i la cotització del Nikkei-225, que tancava el tercer trimestre amb guanys, ha registrat un -12,1 % anual en el tancament de l'any.

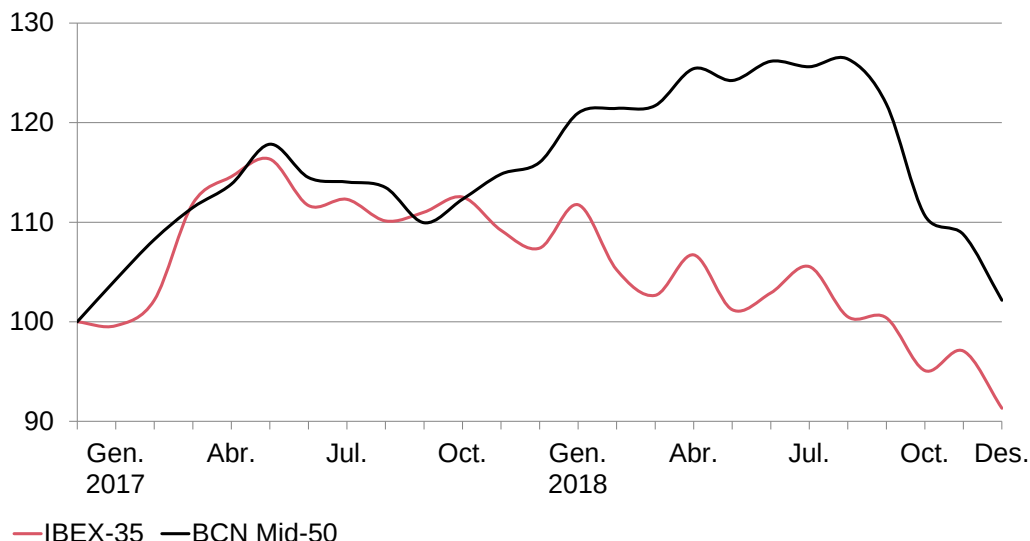
Els índexs borsaris estatals tanquen l'any amb pèrdues

Respecte dels índexs de les quatre borses espanyoles, el que presenta més pèrdua anual al tancament del quart trimestre és l'índex Barcelona Global-100 (-17,4 %), seguit del de Bilbao (-15,7 %), Madrid (-15,0 %) i València (-12,6 %). Durant l'any 2018 el BCN Mid-50, compost per empreses que no formen part de l'IBEX-35, va registrar una evolució més positiva que la resta d'índexs, però en el darrer trimestre ha caigut més intensament i ha perdut bona part de l'avantatge que havia pres (-11,9 %).

Per la seva banda, l'índex Latibex All Share, representant del mercat borsari de valors llatinoamericans, continua a l'alça i registra un augment d'un 10,3 % anual en el tancament de l'any. En definitiva, els principals índexs borsaris espanyols registren caigudes en el quart trimestre que intensifiquen les pèrdues en l'acumulat de l'any, amb l'excepció del Latibex All Share.

Evolució de l'IBEX-35 i el BCN Mid-50

(Base 31/12/2016 = 100)

Font: Borsa de Barcelona.

Rendibilitats dels principals índexs borsaris internacionals

(% de variació de l'acumulat de l'any)

	Cotització a 31 de desembre del 2018	2018			
		1t trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre
IBEX 35	8.539,9	-4,4	-4,2	-6,5	-15,0
Barcelona Global 100	670,3	-3,6	-5,3	-8,3	-17,4
Bilbao 2000	1.330,1	-4,7	-3,5	-5,6	-15,7
IGBM (Madrid)	862,6	-3,9	-3,9	-6,3	-15,0
IGBV (València)	1.118,6	-3,6	-2,7	-5,7	-12,6
BCN Mid 50	20.216,4	4,9	8,7	5,1	-11,9
FTSE Latibex All Share	2.178,4	11,1	-2,6	8,4	10,3

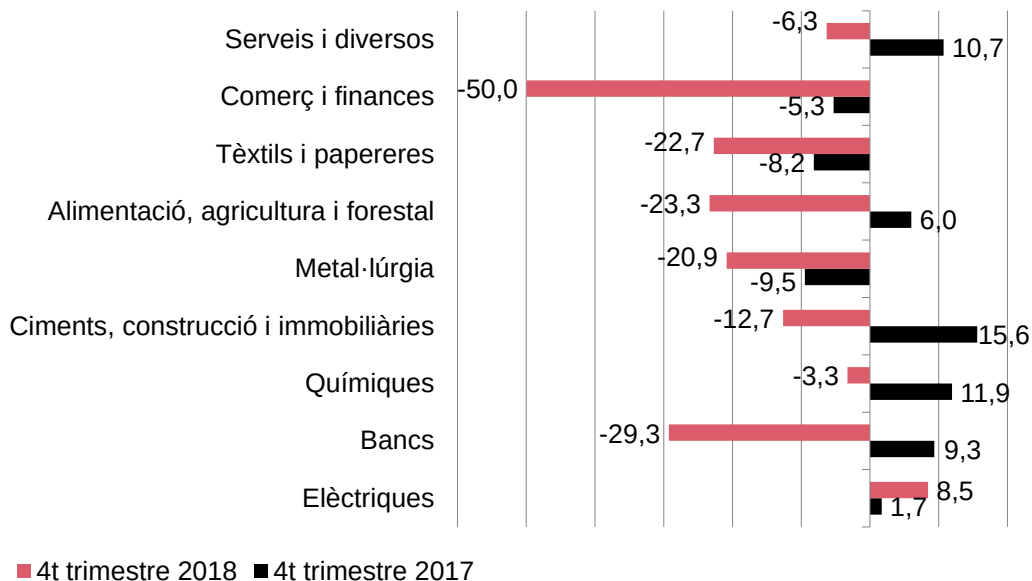
Font: Bloomberg

Els índexs dels sectors bancari i de comerç i finances cauen en l'acumulat de l'any, mentre que el del sector elèctric és l'únic que augmenta

Els resultats sectorials a la Borsa de Barcelona mostren el canvi de comportament entre el 2017 i el 2018. Així, el sector elèctric és l'únic que presenta una rendibilitat positiva (8,5 %), i que millora respecte del 2017. Destaquen les caigudes experimentades en l'acumulat de l'any dels sectors bancari (-29,3 %) i de comerç i finances (- 50,0 %), ambdós amb diferències rellevants respecte de la rendibilitat de l'any anterior.

Rendibilitat dels índexs sectorials de la Borsa de Barcelona

(% de variació de l'acumulat de l'any)

Font: Borsa de Barcelona.

La Borsa de Barcelona representa el 30,3% de la negociació total de les quatre borses estatals

El volum de contractació de la Borsa de Barcelona el quart trimestre acumula 166.994 milions d'euros, un 1,6 % menys que en el mateix període del 2017. La variació en el volum d'accions és de llarg el valor que més impacte té sobre el volum total negociat degut a la seva magnitud. En termes relatius, la contractació en títols de deute públic és la que més cau respecte del 2017, mentre que la negociació en bons emesos pels fons de titulització d'actius (FTA) i en *warrants* ha crescut respecte de l'any anterior.

Volum efectiu de contractació a la Borsa de Barcelona

(Dades trimestrals acumulades dins de cada any)

Tipus de valor	Milions d'euros					% de variació interanual en el 4t trimestre
	2017	2018				
	4t trimestre	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	
Efectes públics	1.852,4	151,5	318,6	377,0	457,1	-75,3
Bons FTA*	43,6	0,0	59,8	59,8	65,8	50,9
Accions	166.409,8	35.888,9	108.114,5	135.979,7	165.298,5	-0,7
Fons	635,8	110,5	297,7	437,8	552,0	-13,2
Warrants	101,9	35,1	62,1	89,8	144,0	41,4
Drets	687,1	107,8	248,2	316,1	476,3	-30,7
Segon Mercat	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2	-13,5
Total	169.730,8	36.293,8	109.101,2	137.260,4	166.994,0	-1,6

* Fons de titulització d'actius

Font: Borsa de Barcelona

El pes de la renda variable sobre el total de la contractació de la Borsa de Barcelona el quart trimestre del 2018 se situa en un 99,7 %. Per altra banda, el pes del volum de contractació a la Borsa de Barcelona sobre el total de les quatre borses estatals ha augmentat 2,4 punts percentuals respecte del mateix període del 2017, fins al 28,5 %. La Borsa de Madrid ha perdut 2,4 punts percentuals i se situa en el 59,9 %. La proporció de contractació de les borses de Bilbao (8,8 %) i València (2,9 %) es manté estable.

La negociació en el mercat de deute públic de Catalunya continua a la baixa

La negociació acumulada fins al quart trimestre del 2018 en el mercat de deute públic de Catalunya és un 75,3 % inferior a la de l'any passat; i el nombre d'operacions s'ha reduït un 56,1 %. El volum negociat en el mercat de deute públic ha representat un 0,3 % del total de la Borsa de Barcelona, percentatge inferior al del mateix període del 2017 (1,1 % a l'acumulat en el quart trimestre).

Mercat del deute públic de Catalunya a la Borsa de Valors de Barcelona

(Dades trimestrals acumulades des de l'inici de l'any)

	Nombre d'operacions	Variació interanual (%)	Milions d'euros	Variació interanual (%)
4t trimestre 2017	781	-49,7	1.852,4	-50,2
1r trimestre 2018	113	-39,2	151,5	-68,5
2n trimestre 2018	232	-28,0	318,6	-59,9
3n trimestre 2018	293	-51,0	377,0	-72,7
4t trimestre 2018	343	-56,1	457,1	-75,3

Font: Borsa de Barcelona i Direcció General de Política Financera, Assegurances i Tresor.

El descens en el mercat del deute públic de Catalunya es deu al canvi d'estructura de la cartera d'endeutament de la Generalitat. Així, durant els darrers anys s'ha produït una progressiva disminució del deute viu representat en valors i un augment del deute viu representat en préstecs i línies de crèdit, derivats principalment dels nous mecanismes de finançament a càrrec del Fons de Liquiditat Autònoma (FLA). A 31 de desembre del 2018, el nominal admès a negociació en aquest mercat ha estat de 3.421,09 milions d'euros i estava representat per 16 emissions de bons i obligacions i 8 de pagarés.

7.

El sector públic

En aquest capítol s'analitzen les dades consolidades de l'execució pressupostària del conjunt del sector públic administratiu de la Generalitat, que inclou l'Administració general, el Servei Català de la Salut i les entitats autònomes administratives. S'incorpora també en aquestes dades l'execució de l'Institut Català de la Salut, tot i que des del 2015 és una entitat de dret públic subjecta al dret privat i, per tant, no forma part del sector públic administratiu. D'altra banda, la informació que es presenta a continuació exclou, tant en la part d'ingressos com de despeses, les transferències de l'Administració central als ens locals de la participació en els ingressos de l'Estat i les transferències del Fons europeu de garantia agrícola, perquè la Generalitat únicament n'exerceix la funció pagadora.

La convocatòria d'eleccions al Parlament de Catalunya del dia 21 de desembre del 2017 va fer impossible la presentació del Projecte de llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2018 dins del terminis necessaris. El 2018, els comptes públics es regeixen per les condicions de la pròrroga pressupostària recollides a la Instrucció 1/2017, de 12 de desembre, conjunta de la Direcció general de Pressupostos i la Intervenció general, per la qual s'estableixen els criteris d'aplicació de la pròrroga dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017.

Fins novembre, les bestretes del model de finançament creixen un 4 %

De gener a novembre del 2018, els ingressos no financers de la Generalitat han estat de 22.649 milions d'euros, un 3,4 % més que l'any passat en el mateix període.

Durant el primer semestre de l'exercici, les bestretes rebudes corresponien a l'import que l'Estat contemplava en la seva pròrroga pressupostària. Posteriorment, les bestretes es van actualitzar amb la xifra definitiva dels pressupostos generals de l'Estat (més elevada), i durant el segon semestre s'ingressa cada mes una part proporcional de l'import restant. En total, les bestretes del model de finançament fins novembre han estat de 16.110 milions d'euros, un 4 % superior a la quantitat rebuda el mateix període el 2017.

Al seu torn, les liquidacions del model de finançament van aportar 1.531 milions d'euros fins novembre. La liquidació del model de finançament del 2016 ha aportat un 13,2 % menys que l'exercici anterior. Les liquidacions del tram autonòmic de l'IRPF i de l'IVA presenten increments, mentre que les del fons de suficiència i del fons de garantia dels serveis públics fonamentals es redueixen. El retorn de les liquidacions negatives del model de finançament dels anys 2008 i 2009 ha estat de -114 milions d'euros fins el novembre, import igual als anys anteriors.

Les transferències que no formen part del model de finançament han crescut un 19,1 %, principalment per l'augment del fons per a polítiques actives d'ocupació establert en la Conferència sectorial d'ocupació i afers laborals.

Els altres ingressos impositius creixen un 7,4 % per l'alça de diverses figures tributàries, la recaptació de les quals es comenta més endavant. Al seu torn, les taxes i altres ingressos disminueixen un 5,1 %, com a efecte d'evolucions contraposades de diferents partides: s'incorporen unes devolucions de l'impost de societats de TABASA però cauen els ingressos per la prestació de serveis d'assistència sanitària i d'atenció a usuaris de programes socials i per multes i sancions.

Estat d'execució del pressupost d'ingressos de la Generalitat* per conceptes.

A 30 de novembre de 2018 (milions d'euros)

	Pressupost inicial	Drets liquidats (DL)	% de variació (DL 2017/2018)
Ingressos de bestretes del model de finançament	17.617	16.110	4,0
Liquidacions i avançaments del model finançament	1.494	1.531	-13,2
Altres ingressos impositius	3.815	3.499	7,4
Altres taxes i altres ingressos	551	512	-5,1
Altres transferències	1.461	955	19,1
Ingressos patrimonials	49	23	-24,5
Alienació d'inversions	—	19	106,6
Ingressos no financers	24.987	22.649	3,4

*Sector públic administratiu i Institut Català de la Salut.

Font: Sistemes Corporatius Econòmics Financers de la Generalitat de Catalunya.

Per capítols pressupostaris, de gener a novembre del 2018, els impostos directes creixen un 5,1 % i els indirectes un 8 %, impulsats per les bestretes del model de finançament així com les liquidacions del model de finançament del 2016 corresponents a l'IRPF i l'IVA. Les taxes i altres ingressos disminueixen un 1,9 % com a efecte de les evolucions contraposades de diferents partides que s'han comentat anteriorment, i de l'augment dels ingressos de la taxa del joc. Les transferències corrents es redueixen un 48 % pel descens de la liquidació dels fons del model de finançament així com per l'increment

de l'aportació de la Generalitat al Fons de garantia, que es comptabilitza com un ingrés negatiu. En canvi, com s'ha comentat, el fons per a polítiques actives d'ocupació presenta un increment.

Les transferències de capital s'incrementen amb intensitat principalment per l'ingrés d'una donació realitzada per una fundació privada en el marc d'un conveni amb el Departament de Salut, que destina els recursos a inversions en equipament, i pel creixement del FEADER i el FEDER.

Amb imports relativament reduïts, els ingressos patrimonials cauen un 24,5 % mentre que els de l'alienació d'inversions creixen un 106,6 % per la venda d'edificis i terrenys.

Estat d'execució del pressupost d'ingressos de la Generalitat* per capítols.

A 30 de novembre del 2018 (milions d'euros)

	Pressupost inicial	Drets liquidats (DL)	% de variació (DL 2017/2018)
Impostos directes	10.587	9.872	5,1
Impostos indirectes	12.222	11.201	8,0
Taxes i altres ingressos	788	725	-1,9
Transferències corrents	1.300	675	-48,0
Ingressos patrimonials	49	23	-24,5
Alienació d'inversions	—	19	106,6
Transferències de capital	41	135	146,1
Operacions corrents	24.946	22.495	3,0
Operacions de capital	41	153	140,5
Ingressos no financers	24.987	22.649	3,4

*Sector públic administratiu i Institut Català de la Salut.

Font: Sistemes Corporatius Econòmics Financers de la Generalitat de Catalunya.

L'alentiment del ritme de comptabilització d'algunes partides frena l'increment del conjunt de despesa

De gener a novembre del 2018, les obligacions reconegudes per despeses no financeres van ser de 20.010 milions, import un 1 % més elevat que el del mateix període l'exercici anterior.

L'increment més elevat en termes absoluts té lloc al capítol de les remuneracions del personal, que creixen un 4 %. Durant els dos darrers mesos s'han ingressat, amb caràcter retroactiu, la major part dels increments retributius (1,5 % des del gener del 2018 i 0,25 % addicional des del juliol del 2018). També cal tenir en compte l'augment de docents i personal de l'ICS.

Les despeses corrents en béns i serveis es redueixen un 2,8 %, bàsicament pel menor ritme de comptabilització dels concerts sanitaris i de les despeses en subministrament de material sanitari i productes farmacèutics i analítics de l'ICS. En canvi, augmenten les despeses en serveis informàtics.

Els interessos del deute creixen un 8 %, variació que està condicionada pel calendari del deute així com pel creixement del seu volum.

Les transferències corrents presenten un augment d'un 2,8 %. Els increments més grans són en Renda garantida de ciutadania, en farmàcia i transferències d'àmbit social a fundacions i altres institucions sense ànim de lucre. També augmenten altres partides, com els concerts educatius, el fons per al foment del turisme i els programes d'ocupació.

Les inversions reals disminueixen un 2,4 % per la menor despesa en inversions en edificis, entre altres partides. Les transferències de capital cauen un 18,1 % bàsicament per una comptabilització més baixa de les transferències a entitats del sector públic.

Estat d'execució del pressupost

A 30 de novembre de 2018 (milions d'euros)

	Pressupost inicial	Crèdits definitius	Obligacions reconegudes (OR)	% de variació (OR 2017/2018)
Remuneracions del personal	7.532	7.693	6.806	4,0
Compra de béns corrents i serveis	7.727	8.330	7.045	-2,8
Interessos	799	800	783	8,0
Transferències corrents	7.215	8.104	6.665	2,8
Fons de contingència	330	256	–	–
Inversions reals	587	625	363	-2,4
Transferències de capital	502	554	348	-18,1
Operacions corrents	23.604	25.183	21.299	1,4
Operacions de capital	1.089	1.180	711	-10,8
Despeses no financeres	5.884	8.438	22.010	1,0

*Sector públic administratiu i Institut Català de la Salut.

Font: Sistemes Corporatius Econòmics Financers de la Generalitat de Catalunya.

A novembre, les operacions no financeres presenten un superàvit

De gener a novembre, l'execució del pressupost de la Generalitat del 2018 presenta un superàvit no financer de 638 milions d'euros. Si s'exclouen els interessos del deute, el saldo primari d'operacions no financeres és de 1.422 milions.

La millora del saldo per operacions no financeres amb relació a l'any anterior és de 541 milions d'euros en valor absolut. Les operacions corrents resulten en superàvit i les de capital, en dèficit. Tot i així, cal tenir en compte que els saldos poden variar en el tancament de l'exercici.

Dades bàsiques de l'execució del pressupost de la Generalitat*

A 30 de novembre del 2018 (milions d'euros)

	Drets liquidats (DL)	% de variació (DL 2017/2018)
Ingressos corrents	22.495	3,0
Despeses corrents	21.299	1,4
Saldo operacions corrents	1.196	44,0
Ingressos de capital	153	140,5
Despeses de capital	711	-10,8
Saldo operacions de capital	-558	23,9
Saldo no financer	638	—
Saldo no financer primari	1.422	72,7

*Sector públic administratiu i Institut Català de la Salut.

Font: Sistemes Corporatius Econòmics Financers de la Generalitat de Catalunya.

La recaptació de la Generalitat del 2018 va créixer un 9,9 %

L'any 2018, la recaptació dels impostos de la Generalitat de Catalunya va augmentar un 9,9 %. El creixement més important en termes quantitatius és el de l'impost sobre successions i donacions, que augmenta la seva recaptació en un 30,9 %.

La recaptació dels impostos sobre transmissions patrimonials i sobre actes jurídics i documentats va créixer un 4,1 % i un 7,9 %, respectivament, recollint l'alça del mercat immobiliari. L'impost sobre el patrimoni va augmentar un 6,3 % i la taxa sobre el joc, un 7,8 %. Dels impostos gestionats per l'Agència Estatal d'Administració Tributària, la recaptació del tram autonòmic de l'impost sobre hidrocarburs es va reduir lleugerament, mentre que l'impost sobre determinats mitjans de transport va créixer un 1,4 % i l'impost sobre els dipòsits en entitats de crèdit, un 27,1 %.

L'import recaptat per l'impost sobre estades en establiments turístics va ser un 16,1 % més alt que el 2017. El de l'impost sobre grans establiments comercials, un 180,6%, perquè hi ha un import elevat pendent de cobrar del 2017.

Dels impostos de recent creació, l'impost sobre begudes ensucrades envasades va ingressar 42 milions d'euros i l'impost sobre el risc mediambiental d'elements radiotòxics, 10 milions. La recaptació de

Recaptació tributària de la Generalitat

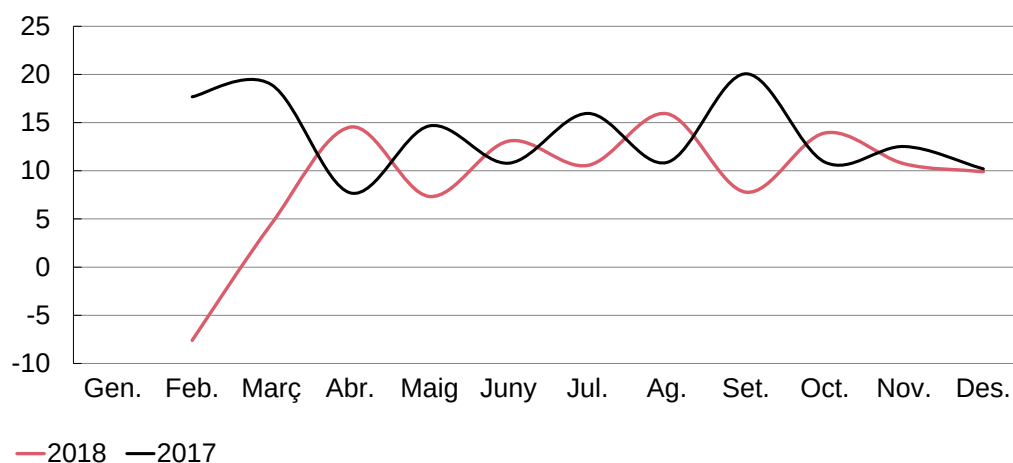
(Gener- desembre de 2018)

	Milions d'euros	% de variació 2017/2018
I. sobre successions i donacions	567	30,9
I. sobre els habitatges buits	16	-11,6
I. grans establiments comercials	11	180,6
I. sobre el patrimoni	525	6,3
I. transmissions patrimonials	1.522	4,1
I. actes jurídics documentats	496	7,9
I. operacions societàries	11	-12,4
I. det. mitjans de transport	95	1,4
Tram autonòmic i. hidrocarburs	213	-0,8
I. estades establiments turístics	61	16,1
I. provisió de continguts	0	99,8
I. emissió de gasos a l'atmosfera per la indústria	0	-56,6
I. emissió d'òxids de nitrogen per l'aviació comercial	5	54,2
I. dipòsits entitats de crèdit	64	27,1
Impost begudes ensucrades envasades	42	—
Impost risc mediambiental elements radiotòxics	10	—
Taxa sobre el joc	225	7,8
Tributs sobre el joc en línia	17	-16,2
Gravamen de protecció civil	4	4,5
Total	3.884	9,9

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

Recaptació tributària de la Generalitat de Catalunya

(taxes de variació interanual sobre xifres acumulades)

* S'exclouen les dades de gener perquè la recaptació és erràtica.
Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

l'impost sobre l'emissió d'òxids de nitrogen per l'aviació comercial va ser un 54,2 % més elevada que la de l'any anterior. Per últim, cal tenir en compte que l'impost sobre la provisió de continguts per part de prestadors de serveis de comunicacions electròniques, anul·lat pel Tribunal Constitucional, l'exercici anterior va registrar unes devolucions.

La recuperació de l'ocupació i els salaris impulsen la recaptació de l'AEAT

De gener a novembre del 2018, la recaptació de l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT) a Catalunya ha augmentat un 12,5 %, mentre que en el total de les comunitats autònomes ho ha fet en un 8,1 %.

La recaptació per l'IRPF ha augmentat un 7,9 % a Catalunya i un 8 % en el conjunt de comunitats, creixement que s'explica per l'augment de l'ocupació i dels salaris, i pels bons resultats de la declaració anual de la campanya del 2017. La recaptació per IVA ha augmentat un 7,3 % a Catalunya i un 9,2 % al conjunt de comunitats. Sense tenir en compte el canvi en el sistema de declaració (SII) ni el diferent ritme de devolucions, l'increment homogeni del total de recaptació de l'IVA per al conjunt de comunitats seria del 4,3 %.

Recaptació tributària de l'AEAT a Catalunya¹ (Gener-novembre de 2018)

	Milions d'euros	% de Catalunya sobre el total de les comunitats autònomes	% de variació 2017/2018	
			Catalunya	Total de les comunitats autònomes ²
IRPF	15.849	21,3	7,9	8,0
Impost sobre societats	4.968	22,6	73,2	12,4
IVA	16.032	24,2	7,3	9,2
Impostos especials	1.441	7,6	7,2	1,2
Impost sobre el tràfic exterior	647	37,1	-6,3	-1,3
Altres ingressos tributaris	1.374	6,9	8,0	-12,1
Recaptació tributària	40.311	21,2	12,5	8,1

¹ Inclou el conjunt d'impostos cedits a les comunitats autònomes de règim comú i a les corporacions locals.

² Inclou la recaptació efectuada per les delegacions de l'AEAT, excepte l'efectuada per les diputacions forals de la Comunitat Autònoma del País Basc i de la Comunitat Foral de Navarra.

Font: Informe mensual de recaptació tributària, AEAT.

La recaptació de l'impost sobre societats creix un 73,2 % a Catalunya, en part perquè la recaptació del mateix període el 2017 va ser reduïda, mentre al conjunt de comunitats autònomes creix un 12,4 %. L'evolució

d'aquest impost recull el comportament favorable del segon pagament fraccionat i de la declaració anual de la liquidació del 2017.

Els impostos especials creixen un 7,2 % a Catalunya, però en el total de comunitats autònomes augmenten un 1,2 %.

8.

Recull d'indicadors

Producte interior brut

(% de variació interanual)

	Any			Trimestre		
	2016	2017	2018	2n 2018	3r 2018	4t 2018
Catalunya						
PIB	3,6	3,4	2,6 ^A	2,8 ^R	2,5 ^R	2,2 ^A
Demanda interna ¹	2,3	2,7	-	2,4	1,9	-
Demanda externa ¹	1,3	0,7	-	0,7	0,8	-
Espanya						
PIB	3,2	3,0	2,5 ^A	2,5	2,4	2,4 ^A
Demanda interna ¹	2,4	2,9	-	3,1	2,8	2,7 ^A
Demanda externa ¹	0,8	0,1	-	-0,6	-0,4	-0,3 ^A
Zona euro						
PIB	1,8	2,3	1,8 ^A	2,2	1,6	1,2 ^A
Demanda interna ¹	2,2	1,9	-	1,5	1,7	-
Demanda externa ¹	-0,4	0,4	-	0,7	0,0	-
Internacional						
PIB de la UE-28	2,0	2,4	1,9 ^A	2,1	1,8	1,5 ^A
PIB dels EUA	1,6	2,2	-	2,9	3,0	-
PIB del Japó	0,9	1,7	-	1,4	0,1	-

Comerç exterior

(% de variació interanual)

	Any			Trimestre			Mes		
	2015	2016	2017	1t 2018	2n 2018	3r 2018	Set. 2018	Oct. 2018	Nov. 2018
Catalunya									
Exportació de béns	6,0	2,0	6,9	3,4	2,4	-0,5	-7,8	6,5	-1,9
Importació de béns	5,6	1,5	9,0	4,2	8,3	6,8	-2,8	11,9	8,1
Espanya									
Exportació de béns	3,8	2,6	7,7	1,8	3,9	4,0	-4,6	9,0	-0,3
Importació de béns	3,5	-0,4	10,5	1,3	8,7	6,5	0,3	13,1	3,2

^A Dada avançada.

^R Dada revisada.

¹ Contribució al creixement.

Font: Idescat, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Eurostat, INE, BEA, ESRI i Agència Estatal d'Administració Tributària.

Activitat i demanda

(% de variació interanual)

	Any			Trimestre			Mes		
	2016	2017	2018	2n 2018	3r 2018	4t 2018	Oct. 2018	Nov. 2018	Des. 2018
Catalunya									
Índex de producció industrial ¹	3,1	3,7	-	3,0	-0,6	-	-0,6	-4,3	-
Licitació d'obra pública	-11,6	44,2	-	-46,6	-61,3	-	-38,8	-79,4	-
Xifra negoci activitats de serveis	2,9	5,8	-	5,6	4,7	-	8,7	5,2	-
Vendes de comerç al detall ²	2,7	-0,9	0,3	0,4	-2,2	1,5	4,9	0,9	-0,6
Importacions de béns de capital	4,2	6,7	-	10,9	3,6	-	22,6	15,1	-
Espanya									
Índex de producció industrial ¹	1,6	2,9	-	0,9	0,3	-	1,1	-2,8	-
Licitació d'obra pública	-4,3	37,6	-	-54,8	-7,5	-	-33,6	-30,2	-
Xifra negoci activitats de serveis	4,0	6,4	-	6,5	6,8	-	8,4	5,7	-
Vendes de comerç al detall ²	3,8	0,8	0,8	0,6	-1,3	1,9	5,2	1,4	-0,2
Importacions de béns de capital	5,8	7,8	-	5,3	7,9	-	16,5	4,2	-

Mercat de treball

(% de variació interanual, llevat dels casos indicats amb un asterisc)

	Any			Trimestre			Mes		
	2016	2017	2018	2n 2018	3r 2018	4t 2018	Oct. 2018	Nov. 2018	Des. 2018
Catalunya									
Població activa	-0,1	0,1	0,4	0,7	0,1	1,2	-	-	-
Població ocupada	3,4	2,9	2,7	2,7	2,3	2,3	-	-	-
Població en atur	-15,6	-14,6	-14,0	-13,1	-15,1	-5,8	-	-	-
Taxa d'ocupació (16-64 anys)*	66,4	68,0	69,0	69,1	69,6	69,2	-	-	-
Taxa d'atur*	15,7	13,4	11,5	11,4	10,6	11,7	-	-	-
Afiliació a la Seguretat Social	3,7	3,8	3,0	3,1	2,4	2,8	2,7	2,7	3,1
Atur registrat	-11,9	-11,1	-6,0	-5,9	-4,6	-6,1	-5,8	-6,6	-6,0
Espanya									
Població activa	-0,4	-0,4	0,3	0,5	0,3	0,5	-	-	-
Població ocupada	2,7	2,6	2,7	2,8	2,5	3,0	-	-	-
Població en atur	-11,4	-12,6	-11,2	-10,8	-10,9	-12,3	-	-	-
Taxa d'ocupació (16-64 anys)*	60,5	62,1	63,4	63,5	64,0	64,0	-	-	-
Taxa d'atur*	19,6	17,2	15,3	15,3	14,6	14,4	-	-	-
Afiliació a la Seguretat Social	2,9	3,5	3,2	3,3	2,9	2,9	2,8	2,8	3,2
Atur registrat	-8,6	-9,3	-6,5	-6,2	-6,0	-6,2	-6,1	-6,4	-6,2
Zona euro									
Ocupació	1,8	1,5	-	1,4	1,2	-	-	-	-
Taxa d'ocupació (15-64 anys)*	65,4	66,4	-	67,3	67,7	-	-	-	-
Taxa d'atur*	10,0	9,1	8,2	8,3	8,1	8,0	-	-	-

¹ Sèrie original corregida d'efectes de calendari.

² En valors constants. Exclou estacions de servei.

Font: Idescat, INE, Eurostat, Agència Estatal d'Administració Tributària, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

Preus i salaris

(% de variació interanual)

	Any			Trimestre			Mes		
	2016	2017	2018	2n 2018	3r 2018	4t 2018	Oct. 2018	Nov. 2018	Des. 2018
Catalunya									
Índex de preus de consum	0,1	2,2	1,8	2,0	2,3	1,9	2,4	1,9	1,4
Inflació subjacent	1,1	1,3	1,1	1,1	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0
Índex de preus industrials	-3,6	4,3	2,7	3,0	4,0	2,6	3,4	2,7	1,8
Salaris pactats en convenis ¹	1,08	1,48	1,85	1,61	1,72	1,85	1,84	1,85	1,85
Cost laboral total ²	0,1	-0,3	-	1,1	2,3	-	-	-	-
Espanya									
Índex de preus de consum	-0,2	2,0	1,7	1,8	2,2	1,7	2,3	1,7	1,2
Inflació subjacent	0,8	1,1	0,9	1,0	0,8	0,9	1,0	0,9	0,9
Índex de preus harmonitzat	-0,3	2,0	1,7	1,8	2,3	1,8	2,3	1,7	1,2
Índex de preus industrials	-3,1	4,4	3,0	3,0	5,1	3,0	4,6	2,9	1,6
Salaris pactats en convenis ¹	1,01	1,48	1,75	1,60	1,67	1,75	1,69	1,70	1,75
Cost laboral total ²	-0,4	0,2	-	0,7	1,9	-	-	-	-
Zona euro									
Índex de preus harmonitzat	0,2	1,5	1,7	1,7	2,1	1,9	2,2	1,9	1,6
Inflació subjacent	0,8	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Índex de preus industrials	-2,2	3,1	-	2,8	4,3	-	4,9	-	-

¹Dades acumulades. Les dades anuals inclouen les revisions pactades fins al final del període.

²Cost per treballador i mes.

Altres

(% de variació interanual, llevat del tipus de canvi)

	Any			Trimestre			Mes		
	2016	2017	2018	2n 2018	3r 2018	4t 2018	Nov. 2018	Des. 2018	Gen. 2019
Valor del tipus de canvi (\$/euro)	1,1066	1,1293	0,0000	1,1922	1,1631	1,1412	1,1367	1,1384	-
Preu del petroli (\$/barril)	-47,5	-17,0	30,7	51,1	43,0	8,7	1,3	-13,4	-15,4
Cotització borsària IBEX-35 ³	-2,0	7,4	0,0	-7,9	-9,6	-15,0	-11,1	-15,0	-13,3
Comerç mundial de béns	1,5	5,4	-	3,3	3,1	-	-	-	-

¹ Dades acumulades. Les dades anuals inclouen les revisions pactades fins al final del període.

² Cost per treballador i mes.

³ A final del període.

* Dades de la mitjana del període.

Font: Idescat, INE, Eurostat, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social, Ministeri d'Economia i Empresa, Banc d'Espanya i Organització Mundial del Comerç.

Requadre 1. El PIB i el PIB per habitant de les demarcacions territorials l'any 2016

El mes de desembre de 2018 l'Idescat va fer públiques les dades del PIB per àmbits territorials, comarques, Aran i els municipis de més de 50.000 habitants i capitals de comarca corresponents a l'any 2016. En aquest requadre s'analitza l'evolució d'aquesta variable durant el període 2011-2016, que comprèn la segona part de la recessió iniciada l'any 2008 i també una part de la recuperació iniciada el 2014. L'any 2008, la crisi va provocar la caiguda del PIB de Catalunya, però l'impacte més fort va ser el 2009. Posteriorment l'economia va tenir un parèntesi de creixement el 2010, però tot seguit es va entrar en una segona recessió i el PIB va continuar a la baixa fins al 2014, en què inicia el camí de la recuperació.

És convenient recordar que la distribució del PIB a escala territorial mostra el territori on es genera el valor afegit de l'economia. Aquesta distribució no coincideix amb la de la renda familiar disponible que és la magnitud representativa del nivell d'ingressos dels habitants que resideixen en cada demarcació. Les diferències bàsiques venen determinades pel paper del sector públic, que via impostos directes i prestacions socials redistribueix les rendes primàries. Un altre factor a tenir en compte, que afecta especialment les magnituds dels àmbits territorials, és el desplaçament per motius de feina d'una part de la seva població, de manera que en moltes ocasions el territori on es treballa (i on es genera el valor afegit) no coincideix amb el territori de residència.

Principals magnituds econòmiques de les demarcacions territorials

Les dades per àmbits territorials mostren que l'àmbit metropolità de Barcelona genera, el 2016, el 69 % del PIB català, tot i que concentra el 63,9 % de la població catalana. Aquestes xifres suposen un increment de cinc dècimes respecte l'any 2011 pel que fa a l'aportació del PIB, i de sis dècimes pel que fa al pes de la població. El pes econòmic, per tant, és superior al pes poblacional. A la resta d'àmbits territorials es dona la situació contrària, perquè concentren més població que no pas activitat econòmica. Aquesta situació suggereix un model de mobilitat laboral que concentra l'activitat en l'àmbit metropolità de Barcelona.

Per comarques, el Barcelonès és la que concentra, de lluny, més PIB (36,6 %), tot i que ha baixat dues dècimes des del 2011. La segueixen el Vallès Occidental (11,9 %) i el Baix Llobregat (11,1 %), ambdues amb un guany pel que fa al pes econòmic respecte l'any 2011. L'Alta Ribagorça (amb una aportació molt petita, del 0,04 %, i que s'ha reduït respecte la de 2011), el Pallars Sobirà i el Priorat (0,1 %) són les que concentren menys PIB.

Amb relació a l'any 2011, el nombre de comarques que tenen un PIB *per capita* superior a la mitjana catalana es manté gairebé inalterat. El PIB *per capita* de la Ribera d'Ebre segueix sent el més elevat (amb un valor indexat de 147,6, és a dir, un 47,6 % per sobre de la mitjana catalana), seguida del Barcelonès (123,2) i del Tarragonès (119,1). En el cas de la Ribera d'Ebre, destaca la presència d'un fort sector energètic d'origen nuclear, mentre que el Tarragonès compta amb un important sector químic. Les altres comarques amb un PIB *per capita* més alt que el global de Catalunya són, per aquest ordre, Aran (117,4), la Conca de Barberà (109,4), l'Alt Camp (104,8), el Gironès (104,8), el Baix Llobregat (102,9), la Segarra (102,7) i el Vallès Oriental (102,3). Destaca el recorregut de l'Alt Camp, que l'any 2011 tenia un PIB *per capita* un 6,2 % per sota la mitjana (valor indexat de 93,8), i el 2016 el seu PIB *per capita* ja es trobava per sobre de la mitjana de Catalunya (104,8). En aquest període la població va baixar un 2 %, però, alhora, el PIB va augmentar un 5 %. En aquesta comarca hi tenen un pes molt important les indústries que s'inclouen a l'epígraf d'alimentació, tèxtil, fusta, arts gràfiques, química i cautxú. A la cua trobem el Baix Penedès (58,9 en valor indexat respecte de Catalunya), el Montsià, que des del 2011 experimenta un allunyament progressiu de la mitjana catalana (59,4) i el Garraf, que també s'allunya de la mitjana (59,5).

A nivell municipal, per ara l'Idescat ha fet públiques les dades del PIB i del PIB per habitant referides als 256 municipis de més de 5.000 habitants i capitals comarcals. Entre aquests municipis, el que genera el PIB per habitant més elevat és Castellbisbal (86.700 euros per habitant), gràcies a la forta presència del sector industrial. El segon municipi amb el PIB *per capita* més alt és Martorell (82.400 euros per habitant). El segueixen La Canonja (76.500), Parets del Vallès (73.900) i Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant (73.600).

A la cua del rànquing trobem Badia del Vallès (6.700 euros per habitant), Santa Maria de Montbui (9.000), Cunit (10.500) i Roda de Ter (10.900).

Principals magnituds econòmiques territorials amb relació a la mitjana de Catalunya

Any 2016

	% PIB sobre Catalunya	% població sobre Catalunya	PIB per habitant (Catalunya=100)	
			2011	2016
Àmbit metropolità de Barcelona	69,0	63,9	108,0	108,1
Baix Llobregat	11,1	10,8	101,0	102,9
Barcelonès	36,6	29,7	123,6	123,2
Maresme	3,9	5,9	67,9	67,5
Vallès Occidental	11,9	12,1	97,3	98,2
Vallès Oriental	5,5	5,4	102,4	102,3
Comarques gironines	8,4	9,7	85,2	86,5
Alt Empordà	1,4	1,8	75,9	75,2
Baix Empordà	1,2	1,7	71,0	71,3
Garrotxa	0,7	0,7	94,5	100,5
Gironès	2,6	2,4	107,6	104,8
Pla de l'Estany	0,4	0,4	83,9	92,2
Ripollès	0,3	0,3	78,2	79,4
Selva	1,8	2,2	78,2	83,0
Camp de Tarragona	6,9	6,9	100,0	100,4
Alt Camp	0,6	0,6	93,8	104,8
Baix Camp	1,9	2,5	79,4	75,5
Conca de Barberà	0,3	0,3	105,4	109,4
Priorat	0,1	0,1	53,2	61,8
Tarragonès	4,0	3,4	118,4	119,1
Terres de l'Ebre	1,8	2,4	80,8	75,8
Baix Ebre	0,7	1,0	72,8	70,2
Montsià	0,5	0,9	63,6	59,4
Ribera d'Ebre	0,4	0,3	170,3	147,6
Terra Alta	0,1	0,2	64,4	73,3
Ponent	4,1	4,8	88,8	85,8
Garrigues	0,2	0,3	62,9	68,3
Noguera	0,4	0,5	80,7	72,8
Pla d'Urgell	0,4	0,5	85,2	87,5
Segarra	0,3	0,3	100,3	102,7
Segrià	2,4	2,7	92,7	88,8
Urgell	0,4	0,5	86,0	79,9

(continua a la pàgina següent)

	(continuació)			
Comarques centrals	4,7	5,2	87,5	89,6
Bages	2,1	2,3	86,5	88,5
Berguedà	0,4	0,5	72,3	74,7
Moianès	0,1	0,2	65,4	68,6
Osona	2,0	2,1	94,5	96,6
Solsonès	0,1	0,2	85,0	79,7
Alt Pirineu i Aran	0,7	1,0	80,0	78,0
Alt Urgell	0,2	0,3	67,7	68,0
Alta Ribagorça	0,0	0,1	90,4	85,4
Aran	0,2	0,1	120,2	117,4
Cerdanya	0,2	0,2	73,7	74,0
Pallars Jussà	0,1	0,2	71,7	66,9
Pallars Sobirà	0,1	0,1	87,2	78,5
Penedès	4,4	6,3	72,3	69,8
Alt Penedès	1,3	1,4	100,8	94,9
Anoia	1,1	1,6	70,5	69,0
Baix Penedès	0,8	1,3	58,5	58,9
Garraf	1,2	1,9	62,5	59,5
Catalunya	100,0	100,0	100,0	100,0

Nota: A partir de l'Acord GOV/21/2014 vuit municipis de l'Anoia, de l'àmbit del Penedès, passen a formar part de l'àmbit de Comarques centrals. Malgrat tot, en aquest quadre, el conjunt de la comarca de l'Anoia s'inclou a l'àmbit del Penedès.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Des del punt de vista sectorial, la comarca on el sector primari té més pes és la de les Garrigues, amb un 22,6 % del total del valor afegit brut (VAB). La Noguera és la segona, amb un pes del 20,4 %. En ambdós casos destaca el gran creixement del pes que el sector primari ha adquirit en el total del VAB respecte de l'any 2011. El pes de l'agricultura a les Garrigues era del 18,5 % el 2011, mentre que a la Noguera era del 16,0 %. Pel que fa al sector industrial, destaca la Ribera d'Ebre, amb un sector industrial que suposa un 64,8 % del PIB. Com s'ha dit, en aquesta comarca té un fort pes el sector energètic. La Segarra, la Conca de Barberà i l'Alt Camp també tenen un sector industrial molt important (55,7 %, 53,6 % i 50,9 % del VAB, respectivament). En el cas de la Segarra, la principal branca d'activitat industrial és la de l'alimentació, mentre que a la Conca de Barberà és molt rellevant la metal·lúrgia, maquinària i material elèctric i de transport. Per la seva banda, l'Alt Camp presenta una certa concentració en el sector de la indústria del paper.

Pel que fa al sector de la construcció, en quatre comarques té un pes superior al 10 % del VAB: a la Cerdanya (14,1 %), al Solsonès (10,9 %), al Baix Empordà (10,7 %) i a l'Alta Ribagorça (10,6 %). Aquest sector

ha reduït el seu pes en el VAB en totes les comarques respecte del 2011, degut al gran ajust que l'activitat constructiva va experimentar arran de la crisi. Aquell any, eren dotze les comarques on aquest sector representava més del 10 % del VAB i, en algun cas, la davallada ha estat important, com és el cas del Priorat, amb una baixada de 6,9 punts percentuals en el pes d'aquest sector sobre el VAB. Per acabar, la comarca del Barcelonès destaca pel pes del sector serveis (87,1 %), que també és molt important en l'estructura productiva del Garraf (82,0 %) i d'Aran (81,1 %).

Evolució de les principals magnituds comarcals i d'Aran

Durant el període 2011-2016, el PIB a Catalunya va créixer un 7,2 % en valors corrents. Les dades comarcals de PIB que es presenten també són en valors corrents, degut a que no estan disponibles en valors reals. A escala territorial, les dades mostren una dinàmica força diferenciada que oscil·la, considerant tot el període, des d'una caiguda del 12,1 % a la Ribera d'Ebre a un creixement del 19,4 % al Pla de l'Estany. Hi ha 9 comarques en les quals el balanç entre els anys 2011 i 2016 és negatiu. Algunes comarques molt dinàmiques que fins el 2015 havien registrat creixements negatius, com el Gironès, el Tarragonès o la Conca de Barberà, deixen enrere aquesta tendència i el balanç de tot el període ja esdevé positiu. Amb tot, destaca el cas de la Ribera d'Ebre que, tot i constar com la comarca amb un PIB per habitant més elevat, és la que manté la dinàmica més negativa en el període 2011-2016 (-12,1 %). L'evolució d'aquesta comarca pot ser una mica atípica, ja que va molt lligada a l'elevat pes que hi té el sector energètic. En aquest grup també hi trobem comarques amb una situació de retrocés més estructural, com el Pallars Sobirà (-9,6 %), l'Alta Ribagorça (-6,9 %) o el Pallars Jussà (-6,6 %). En el grup de comarques que presenten creixements del PIB superiors al 10% en el període 2011-2016 hi ha el Pla de l'Estany (19,4 %), l'Alt Camp (17,9 %), el Priorat (17,1 %), el Moianès (14,6 %) o la Terra Alta (12,8 %). En aquest grup també hi trobem comarques de naturalesa ben heterogènia: algunes tenen un nivell de PIB allunyat de la mitjana catalana (Terra Alta o les Garrigues), mentre que d'altres, com l'Alt Camp, són comarques amb un PIB superior a la mitjana catalana i un sector industrial molt assentat.

Considerant el diferent impacte de la població, hi ha vint comarques on, en el període 2011-2016, el PIB per habitant ha crescut per sota de la mitjana catalana, però només tres comarques han registrat caigudes del PIB *per capita*. En alguns casos es deu al fet que la població creix més que el PIB, o que cau menys que el PIB. És el cas de la Ribera d'Ebre (-6,7 % entre els anys 2011 i 2016), el Pallars Sobirà (-2,9 %) o la Noguera (-2,7 %). En canvi, hi ha tres comarques on el creixement

del PIB per habitant és superior al 20%: el Priorat (24,8 %), la Terra Alta (22,2 %) i l'Alt Camp (20,2 %). En els tres casos, si bé la població ha caigut lleugerament durant el període, també han experimentat, com ja s'ha dit abans, creixements del PIB molt importants.

Evolució de les principals magnituds comarcals i d'Aran

	% variació del PIB en valors corrents			% variació del PIB per habitant	
	2011-2016	2015-2016		2011-2016	2015-2016
Pla de l'Estany	19,4	1,5	Priorat	24,8	-2,6
Alt Camp	17,9	-0,9	Terra Alta	22,2	-4,8
Priorat	17,1	-3,8	Alt Camp	20,2	-0,6
Moianès	14,6	-1,7	Pla de l'Estany	18,4	1,1
Garrotxa	13,7	10,5	Garrigues	17,0	1,0
Terra Alta	12,8	-5,5	Garrotxa	14,4	10,2
Selva	11,2	2,8	Selva	14,2	2,9
Garrigues	11,0	0,1	Moianès	12,6	-2,8
Osona	10,5	3,6	Conca de Barberà	11,9	10,4
Baix Llobregat	10,4	4,9	Berguedà	11,4	5,1
Vallès Occidental	10,2	2,9	Pla d'Urgell	10,5	4,4
Pla d'Urgell	10,0	4,8	Segarra	10,4	1,0
Tarragonès	8,9	15,7	Osona	10,2	3,2
Vallès Oriental	8,7	5,3	Baix Llobregat	9,9	4,4
Bages	8,3	3,2	Bages	9,9	3,1
Maresme	8,0	1,3	Ripollès	9,6	0,4
Baix Penedès	7,5	3,4	Baix Empordà	8,6	2,9
Catalunya	7,2	4,2	Vallès Occidental	8,5	2,1
Baix Empordà	6,9	3,1	Cerdanya	8,3	-0,4
Conca de Barberà	6,7	9,4	Tarragonès	8,2	15,5
Barcelonès	6,4	4,9	Alt Urgell	7,9	0,0
Segarra	6,4	0,8	Baix Penedès	7,9	2,9
Gironès	5,3	6,4	Catalunya	7,9	3,8
Alt Empordà	5,0	2,3	Vallès Oriental	7,7	4,8
Berguedà	4,9	4,5	Barcelonès	7,5	4,2
Anoia	4,9	-1,0	Maresme	6,8	0,5
Ripollès	3,9	-0,5	Alt Empordà	6,6	2,3
Alt Urgell	2,6	-0,6	Anoia	5,6	-1,4
Aran	2,6	7,2	Aran	5,1	7,0
Garraf	2,5	4,4	Gironès	4,7	5,7
Cerdanya	2,5	-0,9	Baix Ebre	3,9	-1,4

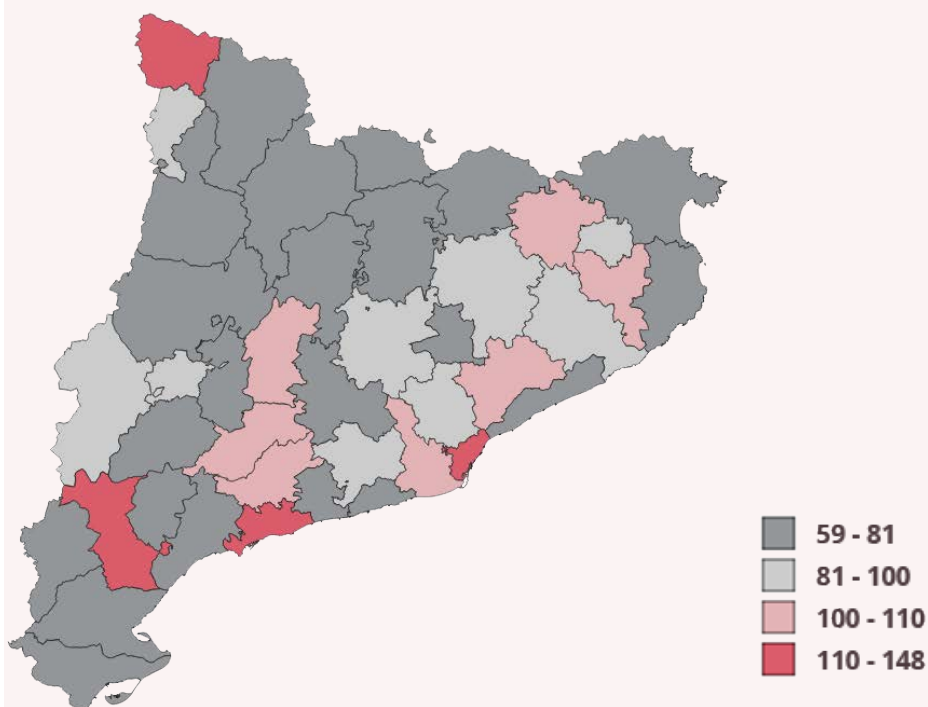
(continua a la pàgina següent)

(continuació)

	% variació del PIB en valors corrents			% variació del PIB per habitant	
	2011-2016	2015-2016		2011-2016	2015-2016
Segrià	2,1	1,6	Segrià	3,1	1,9
Alt Penedès	1,8	-0,9	Garraf	2,3	3,5
Baix Camp	0,9	-0,8	Baix Camp	2,3	-0,9
Baix Ebre	-0,8	-2,1	Alta Ribagorça	2,0	19,0
Solsonès	-1,1	3,1	Alt Penedès	1,4	-1,4
Urgell	-3,0	3,7	Solsonès	1,3	3,0
Montsià	-4,1	7,1	Montsià	0,6	7,8
Noguera	-6,4	-6,0	Pallars Jussà	0,5	5,2
Pallars Jussà	-6,6	4,4	Urgell	0,0	3,9
Alta Ribagorça	-6,9	17,6	Noguera	-2,7	-5,6
Pallars Sobirà	-9,6	6,3	Pallars Sobirà	-2,9	6,8
Ribera d'Ebre	-12,1	-4,8	Ribera d'Ebre	-6,7	-3,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

PIB per habitant a les comarques catalanes i Aran. 2016. Índex (Catalunya=100)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Requadre 2. Pes del sector de la construcció: evolució recent

- Durant el període previ a la crisi el sector de la construcció va experimentar una bombolla, a causa de diversos factors, però principalment pel baix cost de finançament de la compra d'habitatge.
- Aquesta expansió immobiliària va fer l'economia catalana més vulnerable davant la recessió global que es va iniciar el 2008. La construcció va enfonsar-se durant la crisi, amb un ajust molt fort en els nivells d'activitat i d'ocupació, mentre que l'ajust a la baixa en els preus no va ser tan intens com en les variables anteriors i amb un descens menys pronunciat que a d'altres països (tot i que en zones de baixa demanda d'habitatge i amb un ampli estoc d'habitatges buits la caiguda de preus va ser significativa).
- El sector de la construcció es recupera amb força a Catalunya des de l'any 2014, però els seus nivells d'activitat i d'ocupació encara són força inferiors a la mitjana històrica.
- El sector ha viscut al llarg de les darreres dècades diverses onades d'expansió molt forta, centrades en el creixement del sector de l'habitatge, de manera que el seu pes econòmic havia estat força més alt que la mitjana de la UE. Amb la crisi el seu pes econòmic va reduir-se de manera important, i només ha començat a incrementar els anys més recents.
- L'any 2017 el VAB de la construcció va representar a Catalunya un 4,8 % del VAB total, mentre que la inversió en construcció va representar un 7,1 % del PIB total. Aquests pesos són inferiors als que mostra el sector a la UE (5,4 % i 10 % en tots dos casos) i a Espanya (5,8 % i 10,3 % respectivament). Per tant, la recuperació de la construcció a Espanya ha estat més intensa, de manera que el sector torna a presentar una dimensió econòmica per sobre del que presenta a la UE en mitjana.

El sector de la construcció i el seu pes econòmic en l'actual fase de creixement econòmic

Aquest paper analitza els trets bàsics del sector de la construcció, així com els principals canvis registrats al llarg dels darrers anys. L'estudi se centra estrictament en l'activitat constructora, de manera que no es tenen en comptes altres activitats relacionades, com ara els serveis

immobiliaris, que s'engloben al sector de serveis. Cal destacar que la construcció té presència en la perspectiva de l'oferta (en el VAB del sector de la construcció) i també de la demanda, ja que la inversió en construcció és un dels components principals de la formació bruta de capital (vegeu nota metodològica al final del requadre).

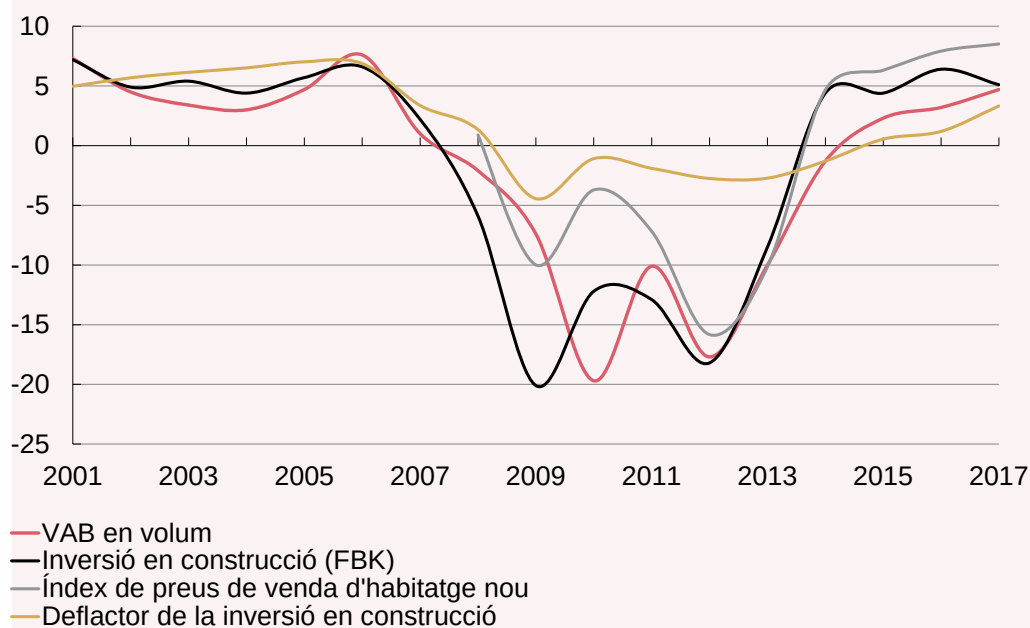
Evolució recent del VAB i d'altres indicadors de la construcció

El sector de la construcció va registrar un enfonsament molt intens de l'activitat i de l'ocupació durant la recessió econòmica a Catalunya. Anteriorment, durant els anys previs d'expansió econòmica, el sector havia registrat una bombolla, amb una escalada en els preus i uns nivells molt elevats d'activitat constructora. Aquest fenomen també va registrar-se en el conjunt de l'economia espanyola. El creixement de la construcció va ser excessiu en aquell període, tal com demostra el fet que el nombre d'habitatges construïts a Espanya en determinats anys havia arribat a superar el total d'habitatges construïts a Alemanya, França i Itàlia. Les causes d'aquesta bombolla van ser múltiples (entre d'altres, els tipus d'interès reals en mínims, l'augment de la immigració i els canvis socials a les llars, les desgravacions fiscals a l'habitatge en propietat, la manca d'oferta d'habitatge de lloguer, etc.). La inversió en habitatge va tenir un paper preponderant, tot i que es va produir un creixement de la inversió en construcció força generalitzat per tipus d'actiu (amb un augment també significatiu en l'edificació no residencial- plantes productives, polígons, equipaments col·lectius, etc.- i en la inversió en infraestructures). Segons dades de la fundació BBVA, la inversió en habitatge va representar un 55 % del total d'inversió en construcció durant l'expansió prèvia a la crisi, mentre que en d'altres períodes el seu pes estava al voltant d'un 45 %.

El creixement excessiu de la construcció posteriorment va representar una clara vulnerabilitat de l'economia catalana en els temps de crisi, en particular perquè va implicar un alt nivell d'endeutament privat (de les empreses del sector, de les entitats financeres que finançaven el sector, i de les famílies i inversors que adquirien habitatge). La paralització dels fluxos de crèdit a partir de l'any 2008, posteriorment agreujada amb la crisi del deute públic a la zona euro, va perjudicar especialment aquelles economies amb més nivell d'endeutament privat i públic. A més, el sector de la construcció, que havia tingut un paper destacat en la generació d'ocupació en el període 2000-2007, va experimentar una davallada molt intensa en la seva ocupació directa i indirecta (la d'altres sectors relacionats, dins de la indústria i dels serveis). Addicionalment, els ajustos en les finances públiques també van comportar una reducció en la inversió pública en infraestructures, que també és un component rellevant de la inversió en construcció (tot i que l'edificació és el gran motor del sector).

Evolució de diverses variables del sector de la construcció

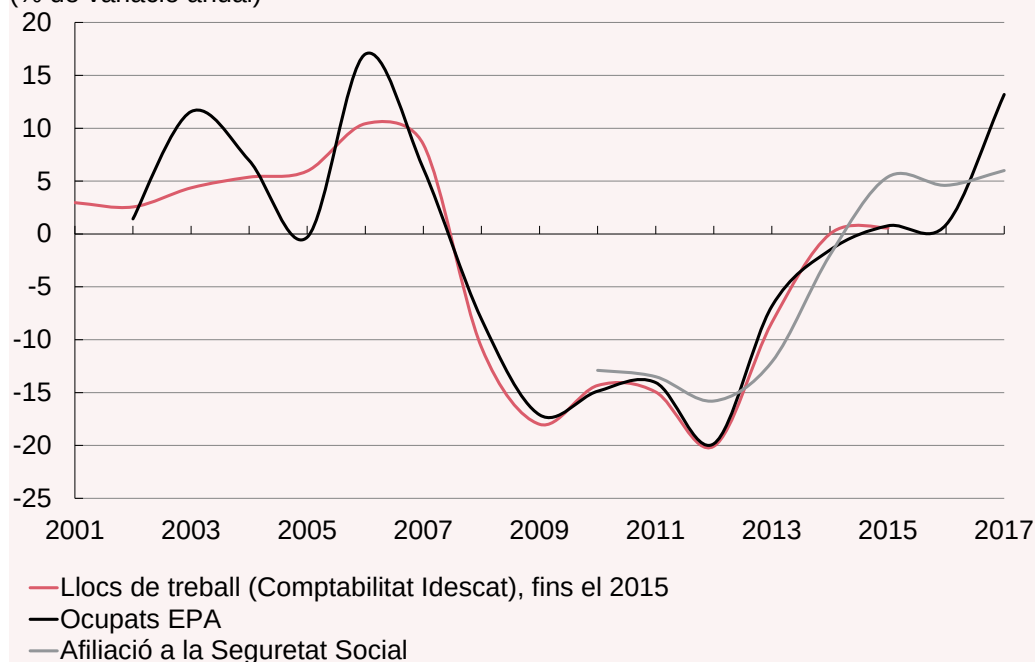
(% de variació anual)

Font: Idescat.

Evolució de l'ocupació al sector de la construcció

(% de variació anual)

Font: Idescat.

Nota: ruptura de la sèrie de l'EPA a partir de l'any 2008 per canvi en la classificació de sectors.

En particular, el VAB del sector va registrar un descens continuat des del 2008 fins al 2014. En alguns anys, com el 2010, la davallada del VAB va ser propera al 20 % anual. La formació bruta de capital (o en altres paraules, la inversió) en construcció va mostrar una trajectòria

molt similar a la del VAB de la construcció. Durant la crisi, l'ocupació del sector va mostrar un descens encara més intens que el del VAB en volum. L'any 2015 va ser el primer en què la construcció va començar a recuperar-se, i l'any 2017 ja va ser el sector d'activitat amb un major creixement del VAB en volum (va avançar un 4,7 % enfront un 3,4 % de creixement del conjunt de l'economia), mentre que la formació bruta de capital en construcció va créixer un 5,1 % en termes reals.

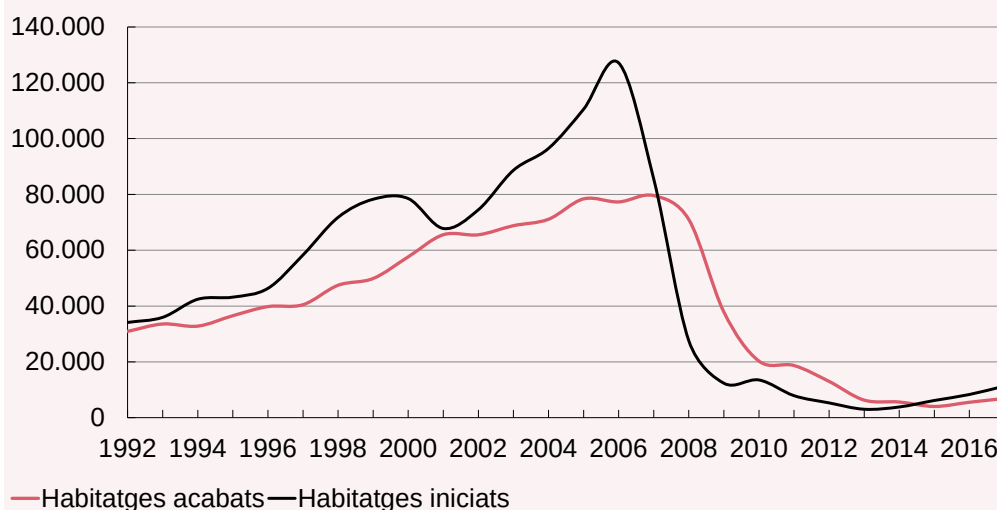
Pel que fa a l'evolució dels preus, el seu creixement durant l'expansió econòmica va ser molt intens, i el posterior ajust a la baixa en temps de crisi va ser menys marcat que les caigudes de PIB i d'ocupació, al temps que la correcció en els preus va ser menys pronunciada que a d'altres països (García Montalvo, 2013). Des de l'any 2014 els preus del sector es recuperen. Amb dades del deflactor de la inversió en construcció, durant el període 2000-2007 el creixement mitjà anual dels preus va ser d'un 5,8 %; en el període de crisi, 2008-2014, la variació mitjana va ser d'un -1,8 % anual. Des del 2015, el creixement mitjà del deflactor ha estat d'un 1,7 % anual. Cal dir que l'evolució d'aquest deflactor reflecteix el comportament dels preus que segueix la formació bruta de capital en construcció, de manera que inclou els seus consums intermedis i altres despeses d'adquisició (com les comissions als agents immobiliaris, honoraris jurídics, a arquitectes, etc.), mentre que no contempla el cost dels terrenys, ja que no es consideren com a inversió perquè són bens naturals no produïts. Addicionalment, la formació bruta de capital en construcció considera un perímetre més ampli que l'edificació d'habitatge nou, com ara les construccions d'obres públiques i infraestructures, o l'edificació no residencial.

En aquest sentit, l'índex de preus de l'habitatge, que publica l'INE (amb dades que comencen l'any 2007), sí que recull el comportament dels preus de venda de l'habitatge en propietat (per tant, el seu cost total, inclòs el cost dels terrenys i el marge de comercialització), de manera que les seves variacions són molt més intenses que les del deflactor de la inversió en construcció. L'índex de preus de venda de l'habitatge nou va registrar una reducció significativa a Catalunya durant el període 2008-2014 (amb un descens mitjà anual d'un 5,9 %). Des del 2014 els preus tornen a augmentar, amb un creixement que s'ha anat accelerant progressivament fins arribar a un augment d'un 8,5 % l'any 2017. Cal destacar però, que el mercat està força segmentat, ja que es produeixen augments intensos dels preus sobretot a Barcelona i a la seva àrea metropolitana, mentre que els preus creixen més lentament a àrees on la demanda d'habitatge és baixa i l'estoc d'habitatges buits és significatiu. D'altra banda, un altre tema relacionat que cal destacar, però que no és objecte específic d'aquest requadre, és el fort creixement de preus que s'està produint al mercat del lloguer a Catalunya, en particular a Barcelona i part de la seva àrea

metropolitana. L'augment aquests tres últims anys ha estat intens (amb creixements anuals propers al 10 %), i s'explica pel fort desequilibri entre oferta i demanda d'aquest tipus d'habitatge.

Un fet que cal destacar és que, tot i que el sector de la construcció viu actualment una recuperació, els nivells d'activitat i d'ocupació són molt lluny dels que s'assolien abans de la crisi. Segons els comptes econòmics de l'Idescat, l'any 2017 el VAB de la construcció representava un 52,9 % en volum i un 46,7 % en preus corrents del VAB que es registrava l'any 2007. El nivell de la inversió en construcció en comparació amb l'any 2007 també mostra resultats similars (representa un 52,4 % en volum i un 48,4 % en preus corrents). En termes d'ocupació, l'EPA assenyala que l'ocupació de la construcció l'any 2017 representa un 47,2 % de la de l'any 2007. De tota manera, cal dir que els nivells d'activitat i d'ocupació de la construcció abans de la crisi eren anormalment alts, i per tant no és el més adient compararlos amb els anys de màxims (com el 2007). Tot i això, si es considera com a any de referència l'any 2000, el sector continua actualment en nivells d'activitat més reduïts: el VAB en volum del 2017 encara és inferior (és un 71 % del de l'any 2000), i l'ocupació també està al voltant d'un 70 % de la que es registrava l'any 2000. El VAB a preus corrents és similar al valor que presentava l'any 2000, de manera que el fort augment de preus que va registrar la construcció al període 2000-2007 amaga que el nivell d'activitat actual és clarament més baix que fa disset anys.

Evolució dels habitatges iniciats i acabats

Font: Idescat, a partir de la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana.

Altres indicadors també donen una idea dels nivells d'activitat actual del sector. La sèrie històrica d'habitatges iniciats abasta del 1992 al 2017. Els habitatges iniciats creixen de manera contínua des del 1992

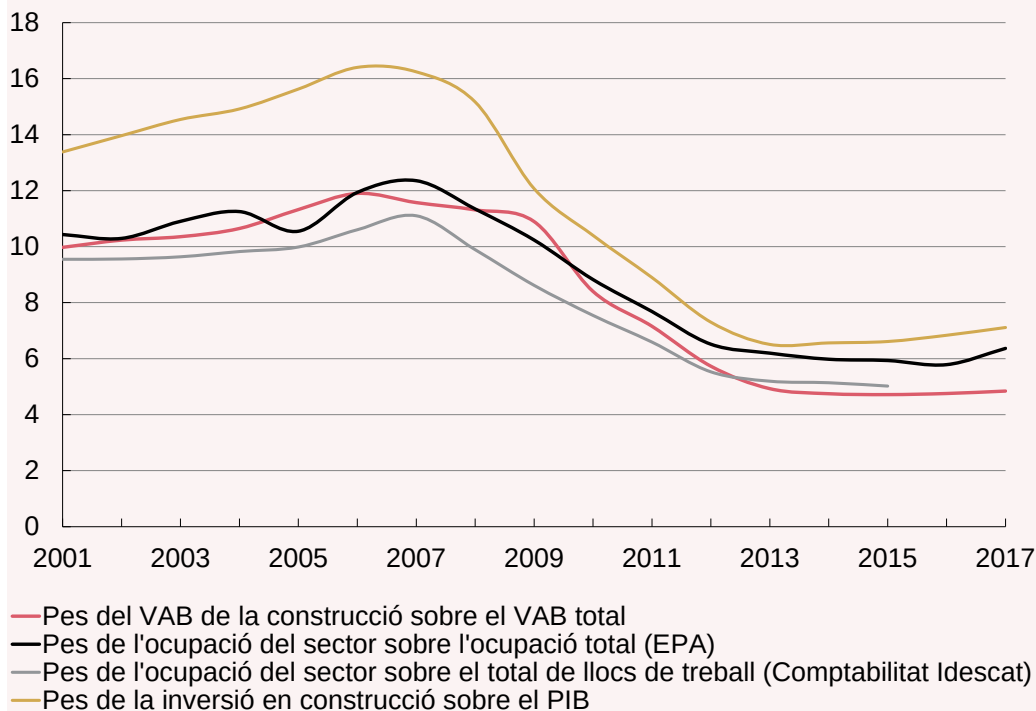
(quan es van iniciar 34.139 habitatges) fins a l'any 2000. Després d'un lleu descens l'any 2001, van seguir una expansió molt forta fins arribar a màxims el 2006 (per sobre dels 120.000 habitatges iniciats). Amb la recessió, l'enfonsament d'aquest indicador va ser molt marcat, fins arribar a mínims el 2013. L'actual recuperació és modesta, ja que s'enregistren valors molt baixos en comparació amb la sèrie històrica (el 2017 el nombre d'habitatges iniciats va ser de 11.340).

El pes econòmic de la construcció en termes de VAB i ocupació

Si s'analitza el pes del sector de la construcció sobre el total de l'economia, també es constata que el sector encara té una participació més baixa que la seva mitjana de les últimes dècades (el pes mitjà de la construcció des de l'any 1980 és d'un 7,6 % del total del VAB). Durant l'etapa d'expansió el pes en termes de VAB va arribar a un màxim d'un 11,9 % l'any 2006, mentre que durant la crisi econòmica el seu pes es va enfonsar fins arribar a un mínim d'un 4,7 % l'any 2014. Tot i la recuperació dels tres darrers anys, el seu pes en termes de VAB el 2017 és d'un 4,8 %, encara molt proper al mínim. Si es considera el pes de la inversió en construcció, és més elevat (perquè ja hem vist que és una definició més àmplia), però amb una evolució molt paral·lela a l'anterior, amb un cicle potser una mica més avançat: el seu pes sobre el PIB va superar el 16 % els anys 2016-2017, va marcar un mínim l'any 2013 (6,4 %), i els darrers anys es recupera lentament (el 2017 va arribar a un 7,1 %). El pes de l'ocupació a la construcció sobre el total d'ocupació (segons l'EPA) era d'un 6,4 % l'any 2017, per sota del pes mitjà des de l'any 1980 (d'un 8,7 %).

D'altra banda, el pes de la formació bruta de capital en construcció a la zona euro i a la UE28 és d'un 10 % del PIB l'any 2017 en tots dos casos, mentre que a Espanya és d'un 10,3 % i a Catalunya, com ja s'ha apuntat, d'un 7,1 %. En termes de pes del VAB del sector les diferències són menys acusades, ja que la participació l'any 2017 era d'un 5,1 % a la zona euro, un 5,4 % a la UE28, un 5,8 % a Espanya i un 4,8 % a Catalunya. Per tant, a Catalunya la construcció encara presenta uns volums d'activitat més baixos que la seva mitjana històrica i també per sota del seu pes econòmic actual a Europa. En canvi, a l'economia espanyola el sector s'ha recuperat en major mesura i ja té un pes econòmic fins i tot una mica superior a la mitjana europea.

Evolució del pes de la construcció (%)

Font: Idescat.

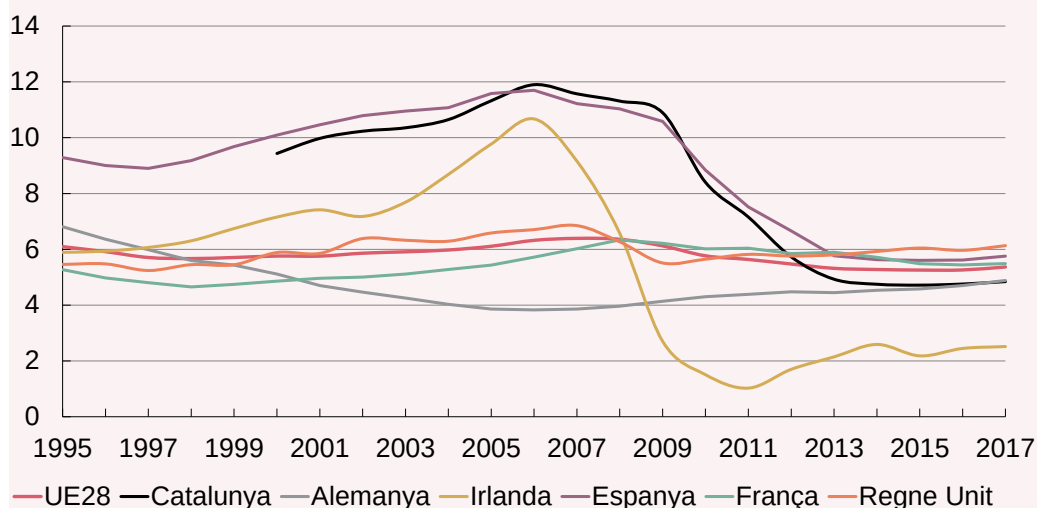
Nota: ruptura de la sèrie de l'EPA a partir de l'any 2008 per canvi en la classificació de sectors.

En aquest sentit, cal recordar que al període precrisi el pes de la construcció a les economies catalana i espanyola va ser molt superior al que tenia a la UE i la zona euro, i en el cas d'Espanya ja torna a comptar amb un pes una mica superior a la mitjana. L'evolució contrasta amb l'estabilitat del pes del sector al llarg de les dues darreres dècades a d'altres economies com Alemanya o França. Fins i tot en el cas del Regne Unit, que va registrar una expansió immobiliària destacada en el període previ a la crisi, la tendència és força estable. En definitiva, les economies catalana i espanyola sembla que de manera molt recurrent han mostrat un sector de la construcció amb més importància econòmica que a l'entorn europeu.

Aquest pes específic més alt de la construcció també s'observa, però de manera menys marcada, en alguns països de l'Est d'Europa. A banda de les causes conjunturals d'expansió del sector en el cas català i espanyol, que s'han apuntat al principi d'aquesta nota, l'alt pes relatiu de la construcció durant bona part de les darreres dècades també pot explicar-se per tendències de mercat, fenòmens poblacionals i per les polítiques públiques en l'àmbit d'habitatge a les darreres dècades, que han condicionat de manera important el funcionament del mercat de l'habitatge. Tampoc es pot oblidar l'atractiu turístic de l'economia catalana (que suposa una destinació de segona residència per a d'altres ciutadans europeus). Aquest conjunt de factors han determinat que el mercat de l'habitatge hagi registrat diverses bombolles a les darreres

dècades i estigui, en bona mesura, sobredimensionat, fins al punt que a Espanya tingués el nombre d'habitatges per habitant més alt de la UE (Novoa et al., 2013), situació que és també en gran mesura extrapolable al cas català.

Evolució del pes del sector de la construcció en termes de VAB a les principals economies europees (%)

Font: Eurostat i Idescat.

A mode de resum, la conclusió és que el sector de la construcció està consolidant la seva recuperació a Catalunya però en termes d'activitat i d'ocupació encara se situa en nivells inferiors a la mitjana de les últimes dècades i amb un pes econòmic una mica inferior al que representa el sector en el conjunt de la zona euro. No es descarta que estiguem davant un nou context de creixement més moderat del sector, després de diversos períodes d'expansió molt intensa. El fet que el nombre d'habitatges per habitant continuï sent dels més alts de la UE, la dificultat de seguir construint en zones d'alta demanda, i les condicions de finançament de les hipoteques- menys favorables que al període precrisi- són elements que podrien afavorir una trajectòria de creixement més sostenible del sector.

Nota metodològica

El VAB del sector de la construcció inclou tant la construcció com el manteniment i rehabilitació d'habitatges, edificis no residencials i obres d'enginyeria civil (el manteniment periòdic no s'inclou, perquè es considera consum intermedi). Pel costat de la demanda, tal com especifica el Banc d'Espanya (2006), la formació bruta de capital en construcció inclou una cobertura de productes similar al VAB de la construcció, però també s'inclouen els consums intermedis necessaris per a la seva producció i els impostos nets sobre els productes.

Referències bibliogràfiques:

BANC D'ESPANYA. « La construcción en España». *Boletín económico*. Març 2006 [en línia]. [Consulta: 9 novembre 2018], 2006.

GARCÍA MONTALVO, J. «Mercado de vivienda en España: ¿se ha completado el ajuste?». *Cuadernos de Información Económica* [Madrid: FUNCAS], núm. 236, p. 19-30, 2013.

NOVOA, A.M. et al. « El impacto de la crisis en la relación entre vivienda y salud. Políticas de buenas prácticas para reducir las desigualdades en salud asociadas con las condiciones de vivienda?». *Gaceta sanitaria*, núm. 28 (S1), 2014.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. «Los booms inmobiliarios en España. Un análisis de tres períodos». *Papeles de Economía Española* [Madrid: FUNCAS], núm. 109, p. 76-90, 2006.